

رەمەزان مانگى
بەخشندەمىي
ۋ
مىھىرەبانى!

تەنھا
زىيەت
بەس
نىيە!!

بۇ مەدالەگەت بخوئەو!

دىاردەكانى
جىھىشتى
كارگىرى!

رېژلە
ھەستەسۆزى
خىزانەگەت
بگەرە!

بە بە خاۋەنى
دەستىكى
لەيلى!!

بۇ ئەۋەى ھەردەم ئاسوودە بىزىت!

بەرگىك بۇ دۆزىنەۋەى مەۋقە ژىرەكان!!

ئاسانتىرىن رېگە بۇ پاشەكەۋتەردى مەۋچەگەت!

يەكەمىن گۇشارى كارگىرى ۋ گەشەپىدانى مەۋىيا لە كوردستاندا

مانگەنەكى تەبەتە بە كارگىرى ۋ گەشەپىدانى مەۋىيا

مەندى اقرأ الثقافى

www.iqra.ahlamontada.com

سالى دوۋەم

ما

تابى

2009

KENNETH HAHN HALL OF ADMINISTRATION

بۇ نەۋەيەكى ھۇشيار بۇ پەرۋەردەيەكى دروست بۇ دەرونىڭكى ئاسودە بىرلار ھەلېڭرە!!

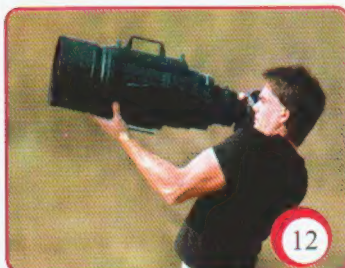
ئەم ھەلە ئە دەست خۆت مەدە!

بەبۇنەى ھاتنى مانگى رەمەزانى پىرۋەزە ترخى بەشكەرى سالانەى
 گۇقارى بىرلارمان داشكاند - ئە ۳۰۰۰۰ بۇ ۲۵۰۰۰ دىنار.
 پوختەى سى كىيى كارگىرى جىھانى (خلاصات) تەنھا بە ۱۰۰۰۰ دىنار.
 ھەلېڭرەى گۇقارە كارگىرىيە جىھانىيەكان (المختار الادارى) سى ژمارە
 تەنھا بە ۱۰۰۰۰ دىنار.
 ھەلېڭرەى جۈانتىرىن و بەئاوبانگىرىن بابەتەكانى (علاقات) سى ژمارە
 تەنھا بە ۱۰۰۰۰ دىنار.
 بۇ ئەم مەبەستە پەيۋەندى بىكەن بە ژمارە تەلەفۇنەكانى «بىرلار» مە.

بریار

مانگانه‌ی تاییه‌ی به کارگیری و گه‌شپیدانی مریوی
سالی دوهمه - ژماره 15 - ئابی 2009

12

7

20

14

32

24

40

39

تەنھا ژێلک
بەس نییه!

بۆ دابه‌شکردنی بریار

هه‌ولێر: ٠٧٥٠٤٦٧٩٦٣ خانە‌ی سێ‌روان

کەرکوک: ٠٧٧٠٨٥٦٣٧٢٤ هه‌له‌بچه: ٠٧٧٠١٩٣٣٩٦٧ ٠٧٥٠١١٣٩٤٧

دەر‌به‌ندی‌فان: ٠٧٧٠١٥٨١٠١٨ کفری: ٠٧٧٠١٥٦٦٨٧٦ کە‌لار: ٠٧٧٠٢١٠٢٨٨

هه‌مه‌چه‌مال: ٠٧٧٠٨٥٥٠٥٨٦ کۆیه: ٠٧٧٠١٥٤٩٧١٤ سۆران: ٠٧٥٠٤٥٠١٩٣٣

جۆمان: ٠٧٥٠٤٥٦٧٩٩٢ ته‌لادزی: ٠٧٧٠١٥٨٥٢٠١ رانیه: ٠٧٧٠٢٢٩٣٦٢٨

خاوه‌نی ئیمتیا‌ز

نەندازیار مه‌سعود تاهیر رۆژبه‌یانی

سەر‌نووسەر

عادل مه‌مه‌د شیخانی

sarnosar@yahoo.com

07705033131

په‌یوه‌ندی‌ه‌کان

مه‌مه‌د هاشم

به‌رزان نه‌بو‌به‌کر

دی‌زاین

جه‌مال ده‌رویش

قه‌یدار ره‌حیم

راویژکاری یاسایی

پاریزه‌ر: نازاد مه‌حیدین

مه‌رجه‌کانی پلا‌و‌کردنه‌وه

داوا له هه‌موو ئه‌و نازیزانه ده‌که‌یه‌ن که بابته بۆ
گۆفاره‌که‌مان ده‌نێرن ره‌جاوی ئه‌م خاڵانه بکه‌ن به‌ پێچه‌وانه‌وه
هه‌ر نووسینه‌یک ئه‌م خاڵانه ره‌جاو نه‌کات پشتگۆی ده‌خريت.
١- نابیت له نیو لاپه‌ره‌ی (A4) به‌ فۆنتی (١٢) که‌ مێتر بۆ
له‌ دوو لاپه‌ره‌ش زیاتر بێت.
٢- ده‌بیت ناما‌ژه به‌ سه‌رحاوه بکريت له هه‌ر دوو حاڵه‌تی
وه‌رگێران و نووسیندا.
٣- ده‌بیت نا‌و یان نازنا‌و بنووسريت، نازنا‌وی با‌وک یان
دا‌یک په‌سه‌ند نییه‌و هه‌یج بابته‌یک لێ‌ره به‌ دوا‌وه به‌و نازنا‌وه
پلا‌و‌ناکريت‌ه‌وه.
٤- بابته‌که به‌ ئیمیل بنێردیت و ژماره‌ی مۆبایلی له‌سه‌ر
بیت.
٥- ئه‌و بابته‌ په‌که‌مه‌جار بیت پلا‌و بکريت‌ه‌وه و پێشتر له
هه‌یج گۆفاره‌و رۆژنامه‌یه‌کی تر‌دا پلا‌و نه‌که‌رابیت‌ه‌وه.

ناوینشانی گۆفاره‌

سلیمانی- شه‌قامی سالم- ته‌لاری سلیمانی مۆل، نه‌هۆمی/2

به‌رامبه‌ر به‌رپۆه‌به‌رایه‌تی گشتی په‌روه‌رده

07702178682 3193946

E-mail: bryarmagazin@gmail.com

هه‌ولێر- شه‌قامی گۆلان به‌رامبه‌ر ده‌زگای ناراس

07504463230 07507658535

حساب بانکی گۆفاری بریار

بانکی کوردستانی نیوده‌وه‌له‌تی سلیمانی:

با مانگی پیرۆزی رەمەزان بکەینە
ژووانی خۆشەویستی و بەخشنەویی
و میهر و تەبایی و خزمەتکردنی
میللەتە کەمان!

با بیکەینە مانگی یارمەتیدان و
دڵنەوایی کردنی هەژاران و بی ئەوایان
بۆ ئەوێ لە ئان و ساتی بەربانگ و
پارشێودا

دەستە بچکۆلەکان

لە پەرورددگاری مەزن داوای
لێخۆشبوونمان بۆ بکەن!

شَهْرُ الرَّحْمَةِ وَالْغَفَةِ

SHAHRAHMA
Ramadan Kareem

پیرۆزیت هەڵاتی هیلالی مانگی رەمەزانی پیرۆز

پەرەپېدان

خاۋەنى خەزىنەيەكى دەۋلەمەند.

۲- گەل رۇشنىر بگەين و لە پاشكۆيەتى و دواگەوتوۋىيى رزگارى بگەين.

۴- داپىنكرىنە خزمەتگوزارىيە پېۋىستەگان وەك (جاۋدىرى تەندروستى و پاكوخاۋىنى و... ھتد).

۵- گرنگىدان بە سىستەمى خويىندىن و بىياتنانەۋەى نۇى و دروستكرىنى سىستەمىكى ناياب بۇ خويىندىن و بەرزكرىنەۋەى ناستى زانست و زانىارى.

۶- بلاۋكرىنەۋەى بەھا بەرەزەگان لەناۋ كۆمەلگادۋ دروستكرىنى كۆمەلگايەكى خاۋەن پەيام.

۷- رىزگرتنى ماقى مرۇفۇ و بلاۋكرىنەۋەى خۇشەۋىستى و رۇخى مرۇفۇدۇستى و براىەتى.

۸- بىياتنانى سىستەمىكى دادگەر لە حوكمرانىدا دور لە ھەموو سىمايەكى توندو تىزى و دىكتاتورىيەتىك.

۹- داپىنكرىنى يەكسانى و دادگەرى كۆمەلەيەتى و حوكمى ياسا.

۱۰- كاريگەركرىنى رۇلى حوكمەت و ۋەزارەت و دەرچونىان لە شىۋازى كلاسسىكى و ناۋانى كۆمەلە ۋەزارەتىك كە لە دروستبوۋىنى يەكەم ۋەزارەتەۋە لەم ۋلاتەدا گۇرانكارى بەسەردا نەھاتوۋە. بەلگو پېۋىستە بەپىي پېۋىستىيەگانى رۇزگار بېت، بۇ نموۋە: لە حوكمەتەكەى ھرانسۇ مىتراندا ۋەزىرىك دائراۋە بەناۋى «ۋەزىرى كاتى بەفېرۇچوۋ» بۇ ئەۋەى خەلكى فېرى رىزگرتنى كات و سودۋەرگرتن لەكاتى بە فېرۇچوۋ بگات!

۱۱- گرنگىدان بە لاۋان و زىندوۋكرىنەۋەى ئىنتىمايان بۇ ۋلات و دروستكرىنى رۇخى ۋلاتپەرۋەرى و دلسۆزى بۇ نىشتەمان، چونكە لاۋان ئىستۋا ناپندى ئەم ۋلاتەن. بەھىۋا پەرە پېدان و پېشكەۋتى ئەم ۋلاتە نازىزە.

نازانىت، چونكە بە راى ئەم نەيتۋانىۋە پاروۋە نانېكىشى بۇ داپىن بگات، ئەمە ۋېراى شوپنەۋارە ناكارىيە دزېۋەگانى، كە تىايدا رىزگرتن لە خۇى و دورۋبەر لە دەست دەدات و متمانەى بە خۇى نامىنىت و پەنا بۇ راكرىن لە ۋاقىع دەبات، لە رىگاي خوارىنەۋە ۋومارو مادە ھۇشپەرەگان و پېكەۋەنانى پېرو گروپى شەرانگىزو گىرە شېۋىن، ۋېراى پچرانى شىرازى خىزان و چەندىن ھەرمەشە كۆمەلەيەتى تر.

ئەم كاتەش دەۋاننىت چاۋەروانى پېشكەۋتن و گەشەپېدان لەگەل بگەيت كە پاروۋە نانەكەى ئازاد بېت، چونكە گەلان تا پاروۋەكەى دەمىان ئازاد نەبېت عەقلىشىان ئازاد نابېت و ناتۋان بە ئازادى و بەبى ترس گوزارش لە راۋېۋچوۋن و نىختىارى خۇيان بگەن!!

پەرەپېدان رىگايە بەرەم ئازادى رۇشنىرى و سىياسى و كۆمەلەيەتى و ئەخلاقى و بىياتنانى ژيانىكى بەرزو پېرۇز.

پەرەپېدان رىگايە بۇ دروستكرىنى ئابورىي پتەم كە بېرېرى پىشتى پېشكەۋتن و ھېزو دەسەلاتە.

پەرەپېدان گەپىشتە بە كارۋانى گەلانى پېشكەۋتوۋ خواز پېشكەۋتوۋ و ئازاد نوپخواز. پەرەپېدان سود ۋەرگرتنە لە ھەموو دروستكرۋە تەكەنلۇرئىيەگانى سەردەم ئەك ئالودە بوۋن بە دەست بەكارھىنان و مەخۇرىيەۋە، بەلام پېۋىستە ئەۋە بزانىن پەرەپېدان ھەرگىز لە ژىر سايەى ھەژارى و كۆنرۇلكرىنى سەرۋەت و سامان و ھەۋزا بى بەرنامەيى و سىستەمى نارىكا ناپەتە بەرھەم! بەلگو بۇ بېرارى ئازاپانەى راستەقىنەى پەرەپېدان پېۋىستە لەسەرمان كە:

۱- ئاستى ئابورى و بژىۋى خەلك بەرز بگەينەۋە ۋەفاى ئابورى دەستبەر كەين. ۲- ئابورى نىشتەمانى پېكەۋەننىن و بېينە

ھەموو رۇشنىرىكى دلسۆزو مرۇف دۇست و ۋلاتپەرۋەر يەكەك لە خەمە گەۋرەگانى پەرەپېدان و گەشەپېدان و پېشكەۋتنە بە ھەموو رەھنەدەگانىيەۋە، بە ئاۋاتەۋمىيە ۋلات و ھاۋلاتيانى لە ناپندەيەكى نرىكا لەۋپەرى پەرەپېدان و پېشكەۋتنە بېينىت.

ماق ھەر يەكەكە لە ئىمەش كە داۋاى كاركرىنى خىراۋ ھەنوۋەگەيى بگەين، چونكە رەۋرەۋەى پېشكەۋتن لە جىھانى پېشكەۋتوۋدا خىرايەۋە ئەگەر ئىمە تەنھا بە ھىۋاى گەپىشتن بەۋان كار بگەين، ئەۋان ناۋەستن تا ئىمە بىيان گەپنى، بەلگو خۇلۇگەى پېشكەۋتن لاى ئەۋان لە جۈلە ناۋەستىت و ئەم كاتەش ئىمە ھەر لە داۋا ئەۋانەۋە دەپىن.

ئەمە ۋېراى گىرەت و كېشەگان رۇژ بە رۇژ زىاد دەگەن و دەست دەخەنە بىنەھاقاى پېشكەۋتن و پەرەپېدان.

گىرەتەگانى (كەم خۇراكى و بى ئاۋى و شكەسالى و زۇربوۋىنى زەمى بەيار بە ھۇى ھەرامۇشكرىنى كشتوكالەۋە، بىكارى و ھەژارى و نەخۇشى و زۇربوۋىنى دانىشتۋان و ھېرشى بازارەگان و كېشە ئەمىنى و ناخۇيى و دەرەككەيەگان)، ئەگەر نەۋاننىن گەمارۋيان بەدەن ئەۋا گەمارۋمان دەدەن و دەپىت ھەر لە بازەنەيەكى داخراۋدا سەرگەردان بىين!!

كەۋاتە پەرەپېدان و پىرۇسەى رىفۇرم و رىنىسانس و دوبارە بىناسازى تاكە چارەسەرى ھەموو كېشەگانە.

بە پەرەپېدان ئابورى و ئاسايشى نەتەۋەدىي دەپاريزىن و خەلكى لە بىكارى رزگار دەكەين، كە بە راى مىن دايكى ھەموو كېشەگانە، چونكە مرۇفۇ بىكار تەنھا ھەست بە بىكارى ئاكاك بەلگو بەھۇى بىكارىيەۋە خۇى بە خاۋەنى ھىچ نازانىت و تەننەت ۋلاتەكەشى بە ۋلاتى خۇى

نه وهى سورپيت له سهر سهر كه وتو و پلانى بۆ دابيت، زۆر
نزيكه له سهر كه وتنه وه! (روتيو)

نه گهر بزانيين چۆن شكستمان هيناوه، تيدده گهين چۆن
سهر ده كهوين! هه مه نكواس

ساليك پير بكه ره وهو چركه يه ك بدوئ!
په نديكي ئاپوئس

نه واناس له كاتى رويشتندا ته ماشاش دوا وه ده كهن،
ههر گيز ناگه نه شوينس مه به ست! په نديكي چينس.

نامانج و ناواته گهره كان گه ليكي گهره دروست
ده كهن! توماس قولهر

ده ستورس ناسمانه، خوت بگۆره ميژوو ده گۆرپيت!
ماليك بن نهبي

نه گهر ره وه ناسكه كه په كيان گرت، شير له بهسا
خهوس لى ده كه وييت! په نديكي كينس

دهمپرسى بۆچى به كارپك هه لئاسيت، دوايى بۆم
دهر كهوت كه منيش په كيكم له وان! ناديار

پيويسته فيربين به يه كه وه بژين، يا وهك نه قامه كان
به يه كه وه بهرين! سارتن لوسو كينج

گه وه يى ههر گيز لهو كه سه نزيك نابيت وه، كه
هه ميشه بۆ ژير پييه كانس دهروانييت! هيتو باديسا

كارگىزى نە چىرۋەك

بەرگىك بۇ دۆزىنەۋەى مروۋقە ژىرەكان!!

ئالتۇنپان داۋا دەگردا!
دوای ماۋەيەك پاشا گوتى: تۆ بلىنى
چەندىيان لە کارەكە ئەنجام دابىت؟ ھاۋكات
هەستى بە ترس و نىگەرانى کرد کاتىك بىرى
كەۋتەۋە كە كەسانى دەبەنگو نانەجىب و
نەشیاۋ ناتوانن ئەۋ قوماشە بىيىن؟!
لەبەر ئەۋە برىارىدا كە كەسىك بىئىرىت
بۇ بەسەرگىرنەۋەى پرۆژەكە.

دانىشتۋانى شارىش ھەموو ھەۋالى
ئەۋ ھىزە ئەفسۇناۋىيەيان بىستىۋو كە لەۋ
قوماشەدايە، ھەريەكەش چاۋەرۋان بوو
كە لە دراۋسىكەى خۇيدا گىلىۋ نەفامى و
ناشايستەيى بۇ دەر بکەۋىت!

پاشا برىارى دا ۋەزىرە پىرەگەى
دەستەراستى بىئىرىت بۇ لای تەۋنچىيەكان،
چۈنكە ئەۋ باشترین كەسە كە بەۋ كارە
ھەلسىت، چۈنكە كەسىكى زىرەك و بە
نەزمۇنەۋە كەس لەۋ شىاۋتر نىيە بۇ ئەۋ
پلەيەى كە پىي دراۋە.

پىرە ۋەزىرى زىرەك گەشستە ئەۋ ھۆلەى
كە دوو كابرۋا ھۆلەرەكە لەسەر تەۋنىكى بەتال
خەرىكى رستنى قوماشەكەى پاشان.
ۋەزىر كە چاۋى پىيان كەۋت لەدلى خۇيدا
گوتى: ئاى خودايە، خۇ من ھىچ نابىنم، بەلام
ئەم قەسەيەى لای كەس نەدركاندا!

رازۋەيى و نەخش و نىگارى ئەۋ قوماشە نىيە،
بەلكو ئەم جۆرە قوماشە لە جۆرە دەزوۋىيەك
دەرىسرىت كە سىفەتتىكى زۆر سەپرى ھەيە،
ئەۋىش ئەۋەيە كە ھەر كەسىك شاپانى پلەۋ
پايەى خۇى نەبىت ھەست بە بوۋنى ئەۋ جىل و
بەرگە ناكات و نايىبىت؟!
ياخود كەسىك كە نەزان و دەبەنگ بىت،
بە ھەمان شىۋە ناتوانىت ھەست بە بوۋنى
ئەۋ جىل و بەرگە بکات و رىگى پى نادىرت!

پاشا لە دلى خۇيدا گوتى: «بىگومان ئەم
جىل و بەرگە زۆر سەپىر، كاتىك لەبەرى دەكەم،
دەزانم كام لە پىاۋانم بۇ پلەۋ پايەى خۇى
گونجاۋەۋ دەتۋانم ژىرو نەفام لە يەكتر جودا
بکەمەۋە، كەۋاتە پىۋىستە يەكسەر دەست بە
رستنى ئەم قوماشە بکرىت».

ھەردوۋ كابرۋا دەستىر تەۋنى خۇيان
دانۋا و ايان پىشاندا كە خەرىكى رستنى
قوماش، بەلام ھىچ تەزوۋىيەكان نەخستىۋە
سەر تەۋنەكەيان لەگەل ئەۋەشدا بە ھەموو
چاۋ قايىمىيەكەۋە قەرمانى داپىنکردنى
گراۋبەھاترىن جۆرى ئاورىشەم و سەكەى
ئالتۇنپان دەگردو دواتر لە باخەلى خۇيانپان
توند دەگردو لە كىس و تورەكەيان دەنا!

ئەۋان رۆژانە تا درەنگانى شەۋ لەم
كارەيان بەردەۋام دەبوۋن و بەردەۋام ئاورىشەم و

دەگىرنەۋە لە دىر زەماندا، پاشايەك دەژيا،
ھىندە عاشق و شەيدى جىل و بەرگى جوان بوو
كە ھەموو سەرۋەت و سامانەكەى سەرف دەگرد
لە پىناۋ دەرگەۋتتىدا بە جوانترین شىۋەۋ لە
نایابترین جىل و بەرگدا!

ھىچ گىرنگى بەسەربازەكانى نەدەدا،
ناگای لەگوزەرانى گەلەكەى نەبوۋ، نەيدەزانى
ھەژارانى ۋلاتەكەى چۆن ژيان بەسەر دەبەن،
بى ئاگا لە پلان و نەخشەى دۆژمان!

چىژى لە ھىچ گەشت وگوزار، ياخود
شانۋو دەھىكى ئەدەبىي يا خويىندەۋەى
كتىبىك ۋەرنەدەگرت، جگە لە چىژ ۋەمرگرتن
لە نەمىشى جىل و بەرگەكان و تەماشاكردىيان
نەبىت.

ھەر كاتژمىرەۋ جىلكى دەپۇشى و رۆژى
چەندىن جار خۇى دەگۆرى!!
ئەۋ شارەى پاشاى تىدا دەژيا شارىكى
خۇش و دلگىر بوو، خەلكى لەزۇر لاۋە دەھاتنە
سەردانى.

رۆژىك دوو كەسى دەستىر و ساختەجى
ھاتنە لای پاشاۋ خۇيان بە (تەۋنچى) ناساندو
گوتىان: نىمە دەتۋانىن نايابترین قوماش بۇ
جەنابى پاشا برىسىن كە ھەرگىز بە خەيالى
ھىچ مروۋقىدا نەھاتىت!

ئەۋ نايابىشەش تەنھا لەبەر جوانى و

تەونچىيەكان ۋەزىريان بانگ كىردو داوايان
لېكىر كە راي خۇي دەرپرېت سەبارەت بەم
قوماشە ناياب ۋە شەنگو بى ۋىنەيە.

ۋەزىر چاۋەكانى كىردىنەۋە، بەلام ھىچى
بەدى نەكىر، دووبارە لە دلى خۇيدا گوتى:
«خودايە تۆ بىلى مې گىل ۋە نەقام بەم، پىشتر
مىن ۋا لەخۇم ھالى نەبىووم، خۇ نايىت
كەسپىش بەمە بزانىت، ئەدى مىن شياۋى ئەو
پلە ۋە پاىيە نىم كە ھەمە؟ نەخىر ھەرگىز
نالېم قوماشەكە نايىنە!».

يەككىيان بە ۋەزىرى گوت: چىيە گەورەم
بۆ شتىك نالېيت؟

پىرە ۋەزىرىش بە چاۋىلەكانى روانيە
تەۋنەكە ۋە گوتى: زۆر جۋان ۋە نايابە، ئاي
چى نىگارسانىزەكتان ئەنجامداۋە، رەنگەكانى
چەند جۋان: ئەم ھەۋالەش بە جەنابى پاشا
رادەگەيەنەم ۋە خۇشچالى خۇمى عەرز دەكەم.

ھەردوۋ كابرى قۇلپرو ساختەچى
خۇشچالى خۇيان بۆ قسەكانى ۋەزىر دەرپرې ۋە
دواتر دەستيان كىرد بە ۋەسقى قوماشەكە ۋە
جۆرى رەنگەكانى، تا ۋەزىر بە باشى لەبەرى
بكات ۋە بۆ پاشا بىگىرپتەۋە.

دۋاى ئەمە زىياتر داۋاى دابىنكىردى پاردە
ئاۋرىشەم ۋە ئالتۇنيان كىرد بۆ بەردەۋام بوۋى
پرۇژەكە ۋە تەۋاكردى قوماشەكە، بى ئەۋدى
داۋە دەزوۋىيەك لەسەر تەۋنەكە ھەبىت: بەلام
لەسەر تەۋنە بەتالەكەيان بەردەۋام بوۋن!

دواتر پاشا چەندىن كەسى تىرى ناردو
ھەمويان ۋەكو ۋەزىرى يەكەم گەرانەۋە!
پاشان پاشا خۇي سەردانى پرۇژەكە كىردو
ۋىستى بەچاۋى خۇي بىبىنى.

پاشا: ئەۋە چىيە؟ مىن ھىچ نايىنەم، ج
كارەساتىكە؟ ئايا مىن گىل ۋە نەقام؟ ناشىم بۆ
پاشايەتى ۋە شايانى ئەم پلە ۋە پاىيە نىم؟ ئەم
قسەيە تەنھا لە دلى خۇيدا گوت، بەلام بەم
شۋىدە بۆ دەۋرۋەبەر دۋا:

«ئاي كە چەند ناياب ۋە شەنگە، بەراستى
زۆرم بەدلە!»

ھەموو دەست ۋە پىۋەندەكان بى ئەۋدى
ھىچ بىيىن بەيەك دەنگ لەدۋاى پاشاۋە
گوتيان: ئاي كە ناياب ۋە ناۋزەيە!

ھەموو پاشايان ئامۇژگارى كىرد كە بە
زۋوتىر كات ئەم جىل ۋە بەرگە لەبەر بكات ۋە
لە رى ۋە رەسمى شاھانە خۇيدا دەرگەۋىت.

دەم بە دەم جۋانى ۋە ناۋزەيە قوماشەكە
دەگۈزاريەۋە ھەموو پىي دلخۇش بوۋن،
پاشاش بىريارى دا ھەردوۋ كابر خەلات بكات ۋە
سونبولى (سۋارى تەۋنچى) پى بەخشىن.

ئەۋ شەۋە تا بەياني (۱۶) مۇمى شاھانە
ژوۋرى تەۋنچىيەكانى روۋناك دەرگەۋە ۋە لە

ھەۋادا خەرىكى بىرىن ۋە دوۋرىنى جىلۋەبەرگە
ناپايەكەي جەنابى پادشا بوۋن ۋە لە كۇتايىدا
گوتيان: جىل ۋە بەرگ نامادەيە!

پاشا ھاۋرى بە دەست ۋە پىۋەند تەشپىيان
ھىنا، دۋانە فىلپازىش دەستيان ھەلپىوۋ
ۋەكو ئەۋدى كە شتىكىيان ھەلگرتىت ۋە پاشان
گوتيان: ئەۋە جىل ۋە بەرگەكانە ھىندە سوۋە
ۋەكو دەزوۋى جالجالۋكە، بەشۋىدەيەك كە تۆ
ۋا ھەست دەكەيت ھىچت لەبەر نەكردوۋە،
ئەمەش لە خودى خۇيدا نەيىنى جۋانى
ئەم بەرگانەيە، جىل با شى شىكۇدارمان
جىلۋەبەرگەكانى دابكەنى ۋە تا بۋانىن لە
بەرامبەر ئەم ئاۋىنە گەۋرەيەدا جىلۋەبەرگە
نۋىيەكانى لەبەر بىكەين!!

پاشا جىلۋەبەرگەكانى داكەندى دۋانەي
ساختەچىش ۋە پاشان نىشاندا بەھەلسۋەكەۋى
تەمسىليان كە بەرگە نۋىيەكە دەكەنە بەر
پاشاۋ پاشاش بەرامبەر ئاۋىنەكە بە دەۋرى
خۇيدا دەسۋارپەۋە!

ھەموو بە يەك دەنگ گوتيان: ماشەللا بە
راستى بەرگىكى بەھادار ۋە نايابە! دىقاۋ دەق
دەلىي بۆ تۆ دوراۋ! پاشا لە رىۋرەسمىكى
شىكۇدارداۋ لە نەمىشۋىكى گەۋرەدا ھاۋرى بە
سۋاپ سەرباز ۋە پاسەۋانى زۆر لە شەقامەكانى
شاردا بەرگى نۋىيە نەمىش دەكەرد، خەلكى
ھەموو بەسەر جىلۋەبەرگەكانى پاشاياندا
ھەلدەۋا بە جۋانترىن شىۋە ۋەسفىان دەكەرد،
كەس نەيدەۋىست كە كەس بزانىت ھىچ
نايىنەت، چۈنكە دۋاى بە كەسۋىكى گىل ۋە
نەقام لە قەلەم دەرداۋ دەزانرا كە شياۋى
شۋىنى خۇي نىيە!!

لە ناكۋا مىندالىكى بچكۆلە ھاتە قسە:
(ۋەى خۇ پاشا ھىچى لەبەردا نىيە!!) لەو
كاتەدا باۋكى مىندالەكە گوتى: ئەي خۋايە
گيان، گۈي بگرن بۆ دەنگى ئەم مىندالە پاكە،
يەككىكى تىرىش لە پەنای ئەۋدا بە چىرپە بە
ھاۋرىكەي گوت: ئەۋە مىندالىكە ۋە دىلەيت پاشا
ھىچى لەبەردا نىيە!

لە كۇتايىدا ھەموو ھاۋريان كىرد ھىچى
لەبەردا نىيە!!

پاشا ھەموو گيانى كەۋتە لەرزىن، بۆى
دەرگەۋەت كە راست دەكەن، بەلام لە دلى خۇيدا
گوتى: دەبىت نەمىشەكە تەۋاۋكەم، لەبەرئەۋە
بە لۋىتىكى بەرتررەۋە دىرژەي بە رۋىشتەندۋ
دەست ۋە پىۋەند نۆكەرەكانىشى كلكى عەبا
دىرژەكەيان لە ھەۋادا بۆ ھەلگرتىۋو، كە
ئەسلەن ۋە جۋدى نەبۋو!!

لەم چىرۋكەۋە زۆر شت فىردەبىن،
لەۋانە:

۱- ھەندىجار قۇلبۋونەۋە لە گەۋرەكەردىنى

زات ۋە گرنگىدان بە روۋكەش لە سنورى
خۇي دەرگەۋىت ۋە لەسەر چىسابى مەسلە
گرنگەكان دەبىت زيان بە بەرژەۋەندى گشتى
دەگەيەنەت!

۲- پاشاى ۋلات نايىت خۇي بە كارى
بچۈكەۋە خەرىك بكات، سەركىرايەتى كىردن
تەنھا لە دەرگەۋەت لە جىلۋەبەرگىكى جۋاندا
بىيىنەۋە!

۳- بە داخەۋە ھەندىكجار كەسۋىك لە
ئىمە بە تەۋاۋەتى خۇي نانسىت ۋە خۇي زۆر
بەگەۋەرتەر لەۋە دەزانىت كە ھەيە!

۴- جارى ۋا ھەيە مەۋف بە قسەيەكى
زۆر نە مەقۇل فرىۋ دەخۋات، كە دەكرا بە
كەمترىن بىر كىردنەۋە پەردە ۋە ھەمى لەسەر
ھەلمارىت!

۵- زۆر جىل قۇربانىيەكى زۆر بە مال ۋە
سەرۋەت دەدەيت لە پىناۋ مەسلەيەكى
ۋە ھەمى سەراب ئاسادا!

۶- نايىت مەۋف لە ۋتنى ھەق بىترسىت،
چۈنكە دەرئەنجامى بىدەنگ بوۋن زۆر
ترسانكەزە لە ۋتنى ھەق ۋە ئاشكارا كىردى!

۷- ۋتنى ھەق كارى مەۋفە نازاكانەۋە بە
ھەموو كەس ناكىرت!

۸- مەرج نىيە ھەموو كات يەكەدەنگى ۋە
ھاۋرايى باش بىت، بە تايىبەت كاتىك ھەموو
ھاۋران لەسەر شتىكى بەتال ۋە پىروپوچ، چۈنكە
ھاۋدەنگى ھەموو جىھان ناخەقەك ناكات بە
ھەق!

۹- دەبىت مەۋف مەنەي بە خودى خۇي
ھەبىت ۋە خۇي باش بناسىت ۋە ترسى لە قسەي
خەلك نەبىت!

۱۰- نەنگىيە بۆ مەۋف كۋىرەنە شۋىنى
قسەي خەلك بىكەۋىت ۋە ھەق ۋە ھۋش ۋە ھەستى
خۇي لە كار بخت!

۱۱- نايىت مەۋف بى ناكايانە بژى بى
ئەۋە بزانىت جى لە دەۋرۋەبەردا روۋدەدات ۋە
راستى مەسلەكان چۈن!

۱۲- ئەگەر ۋرىا نەبىن زۆر جىل كەسانى
قۇلپرو ساختەچى بە بەرچاۋى خۇمانەۋە
مال ۋە سەرۋەتمەن بە تالان دەبەن ۋە ئىمەش
زەق زەق تەماشايان دەكەين!

۱۳- دەبىت پاشاى ۋلات بزانىت لەسەر جى
پىۋەرىك ھاۋكارو رايۋىژكارانى ھەلدەبىرپىت ۋە
بزانىت كى شايەنى جى پلە ۋە پاىيەكە!

۱۴- زۆر جىل سەلامەتى ھەلدەبىرپىن ۋە
سەرى خۇمان كىز دەكەين ۋە لە ئاستى راستى
چاۋمان دەنۇقىن.

بەلام كورد ۋە تەنى: ئەۋەى بىترسى
ناخەلەسى ۋە مەرج نىيە ھەموو كات سەلامەت
دەرچىن!

و: مودريك على عارف

دەتەوئیت

كارمەندىكى سەركەوتوۋىت؟

لەم سەردەمەدا كۆمەلە كارمەندىكى زۆر دەبىنن كە گلەيى و گازندە سكالايان ھەيە لە كارو پېشە و پەيوەندىيان لەگەل ھاۋاكارەكان و تەنەت بەرپەۋەبەر و سەرۋەكەكەشىياندا، شوۋن و ژىنگەي پېشە و كارەكەيان بوۋەتە دۆزەخىكى پر لە بىزارى و دلەراۋىكى و رارايى و خۇمانە بلىن: خۇيان داۋەتە دەست قەدەر و ناو.

لە خوارەدە چەند خالىك دەخەپنە روو كە لە رىگەي نەزمۇنەدە بەدەستەم ھىناون، بەو ھىۋايە يارمەتى تۆي بەرپەز بىدەن كە كارمەندىكى تازەكارىت، ياخۇد گلەيى و سكالەت ھەيە لە كارو پېشە و ھاۋاكارو بەرپەۋەبەر و سەرۋەكەكەت:

۱- كەسىتى و رۇحىيەت و حالەتى دەروۋنى بەرپەۋەبەر و سەرۋەكەكەت بىناسە:

ئەم خالە يەككە لەو شتەنەي كە بە شىۋەيەكى زۆر باش دەتوانىت يارمەتيدەر و ھاۋاكارىت بىت، تا بزانىت بەرپەۋەبەر يا سەرۋەكەكەت چ جۆرە كەسىكە؟ دواجار ئەو مەۋقەكە خاۋەنى كەسىتى و رۇحىيەت تاپەت بە خۇيەتى، ئەو ئەركى تۆيە كە بە شىۋازە جىۋاۋازەكان و پىرسىيارەكان لە كەسانى دىكە كەسىتى و رۇحىيەت و حالەتەكانى ئەو بىناسىت، بۇ نەمۇنە: چ شىك ئەو شادو خۇشحال و نارام، چ شىكىش ئەو تۈرە و بىتاقەت و بىزار دەكات؟ تۆي بەرپەز كە خۇيەرى ئەم گۇفاردەت بە دىنپايەۋە تادەكو ئىستە چەندىن رىگە و شىۋازى زۆرت بۇ چۇنپەتە ناسىنى كەسىتى تاكەكان خۇيەندۈتەۋە و قىر بوۋىت كە چۇن و بە چ شىۋەيەك دەتوانىت لە مەۋقەكان نرىك بېيەۋەدە كەسىتى و رۇحىيەتەن بىناسىت.

۲- رىز لەو كارمەندە بگرە كە تەمەنيان لە تۆ زياتەر:

رىز لەو كارمەندە بگرە كە تەمەنيان لە تۆ زياتەر، تەنەت ئەگەر فەرمان و ئەركىكىش بىدەن بەسەردا ئەگەر چى بۇست و پلەو پايەكەشيان لە تۆ كەمتر بىت، تۆ دەتوانىت بە ئارامى و لەسەر خۇيى و بە وتنى ئەم رستەيە: "چونكە تۆ ئەزمۇنەت لە من زياتەر" ھەرگىز تەمەنى ئەو مەبەرە سەرمەدە تەنەت باس لە ئەزمۇنەت زياترى ئەو بىكە بە تاپەت ئەگەر ئافەت بوو، لە كاتى پىشۋەكان و بىكارىدا داۋاى لى بىكە كە لە بارى ئەزمۇنەتەكانىيەدە قەستەن بۇ بىكات، بەم شىۋەيە ئىدى ئەو كەسە حالەتى فەرمان كەردن و دەستۈردان بەسەرتاندا لە دەست دەدات و لە روۋى سۆز و مېھەربانىيەدە مامەلە و رەفتارتان لەگەلدا دەكات.

۳- بە شىۋەيەكى راستەوخۇ غەيپە و كەم كورتى كارمەندى پىشۋو باس مەكە:

ھەرگىز گلەيى و گازندە لە كارمەندى پىشۋو مەكە، بەلكو بە پىشنىار كەردن بە شىۋەيەكى ناراستەوخۇ ئەو كارمەندە بخرە ژىر پىرسىيارەدە، تادەكو بەرپەسەكەت ناگادار بىت لەۋەي كە كارەكى تۆ لە كارەكەي ئەو باشەر.

۴- تەنەت سەرۋالى كارەكەي خۇت بە:

كار تەبىت بە ئىش و كارى خەللىيەدە، چونكە لە شوۋن و ژىنگەي كارو پېشەكەتدا كەسانىك ھەن كە دەپانەۋىت تۆ بىكەنە دەردەدە بە ھاۋرىيەتى و دۇستايەتى نىشاندىن زانىارى ھەلەت پى بىدەن بۇ ئەۋە زىانت پى بگەيەنەت، ھەروەھا لەگەل ئەۋەي كە پەيۋەندىت لەگەل ھەموۋاندا باشە بەلام زۆر مەبە بە دۇست و

ھاۋرىيەكى گىياني بە گىياني، تادەكو ئەو كەسە بە باشى بىناسىت، ئەلبەتە لەم كارو بىر كەندەۋىيەشدا سەركەۋەتنى سەد لەسەد بەدى ناپەت، ئەزمۇن ئەۋەي سەلماندەۋە كە لەۋانەيە پاش دە سال كار كەردن لەگەل ھاۋاكارىكدا روۋپەرۋى چەندىن گەرتى مەترسىدار بېيەۋەدە، چونكە كەسەكان بە سەرنەچدان لە ھەل و مەرج و بارودۇخەكان دەگۆردىن و لە كاتى پىشكەۋەتنى تۆدا لەۋانەيە ھەر جۆرە كارىكى نابەجى ئەنجام بىدەن.

۵- بە باشترىن شىۋە ئەرك و كارەكانت ئەنجام بىدە: ئەو ئەرك و كارەي كە بىت دەسپىردى و دەبىتە بەرپەرسى بە باشترىن شىۋە بە تەۋاۋى ئەنجامى بىدە، چونكە تۆ موۋچە بۇ ئەۋە وەردەگىرەت كە ئەو ئەرك و كارەي كە بىت سپىرداۋە ئەنجامى بىدەت، پىۋىستە كە ئەرك و كارەكەت بە باش و دروستى ئەنجام بىدەت و دەرنەجامىكى باش و خاۋازاۋى ھەبىت.

۶- ئاستى زانستىت بەرز بگەرەدە: ھەمۇل بىدە زانىارىيەكانت رۆژ بە رۆژ زياتر بىن، ئەم كارەش لە رىگەي خۇيەندەۋە كىتپ و بەكارەيئانى ئىتەرنىت و ياخۇد ھاۋنشىنى لەگەل ھاۋاكارەكانى دىكە و... ھتە. بەدەست دىت.

دەتوانىت بە پىرسىيارەكان لە كارمەندەنى بەشىكى دىكەي كۇمپانىا و فەرمانگەكەت زەمىنەي زانىارىيەكى نوۋ بەدى بېيىت و بە سوپاس و پىزانىك كارەكەت ئەنجام بىدەت، ئەم كارەش دەبىتە ھۆي ئەۋەي كە تۆ بەجى نەمىيەت و دوا نەكەۋىت و سەرۋەك و بەرپەۋەبەرى كۇمپانىا و فەرمانگەكەش ھىچ كاتىك تۆ لە دەست نەدات.

۷- بىچكە لە كار كەردن لە كۇمپانىا و فەرمانگەكەدا بىۋىستىت بە ئىسراحتە و پىشۋدان ھەيە:

ھەندى كات داۋات لى دەكرىت كە لە رۆژى پىشۋدا بەھۇ زۆرى رىژەي ئىش و كارەدە بىيەت سەر ئىش و كار، كە ئەلبەتە جارى يەكەم لە شىۋە داخاۋازىدايە و لە كاتى قىۋل كەردنى ئەم داۋاكارىيەدا بۇ جاردەكانى داھاتوۋ وەك ئەركىك وەردەگىرەت و لە كاتى قىۋل نەكەندىدا بە كارمەندىكى باش ھەزمار ناكىيەت.

لېرەدا بىۋىستە ئەم كارە بگەيت: كارەكە قىۋل بگە، بەلام بە راشكاۋانە راي بگەيەنە كە ئەو رۆژە رۆژى ئىسراحتە و پىشۋدانى تۆيە، بەلام حالەتى تاپەت قىۋل دەكەم و لە بەرامبەردە موۋچەۋپەرى زىادەكارى دوو بەرامبەر دەۋىت.

بەم شىۋەيە دىنپايە كە لەكاتى نامادەبوۋنت لە رۆژە پىشۋەكاندا بىچكە لە سوپاسكەردنت بەرپەۋەبەر و سەرۋەكەكەت دەستخۇشانە و "رېروسوپاس" كىشەت بۇ لە پىش چاۋ دەگىرەت، ئەگەر وانەكەيت و ھەفتەيەك نامادە نەبىت، ئەمۇ تۆ بە كارمەندىكى رىك و پىك و خۇشەۋىست دانانىت و ھەزمارت ناكات. سەرچاۋە/ گۇفارى: موقىت. ژمارە (۱۶۴).

م. ھائە شېروانى

دياردەكانى جېھىشتى كارگيرى

لە ھەموو ئەوانەى كە لە سەرەدە نامازدەمان پېكردن دەبىنن كە كارى پېويست جېھەجى نەكرادو و نەھاتنىشى بۆتە ھۆى كەلەكەبوونى كارەكان لە سەرەك و لە ئەنجامىدا پەيوەندىيەكى خراب لە نىوان ھاۋلاتى و ئەو فەرمانگەيە دروست دەبىت، و ھاۋلاتى ھەست دەكات كە كەس گرنكى بە خزمەتكردى نادات، وردە وردە رەقەبەرايەتى لە نىوان ئەوان و فەرمانبەران سەر ھەلدەدات و وادەكات بە دواى ھەموو شىۋازىكى ياساى و ناپاساى بگەرپت تا خزمەتە ديارىكراۋەكەى پېشكەش بگرپت تەننەت ئەگەر بوو بە ھۆى دانى بەرتىل يا پەنا بىردنە بەر ناسياو و ھاۋلاتى تا دەگاتە بەرپرسى فەرمانگەى پەيوەندىدار.

لە لايەكى تر نەھاتن دەبىتە ھۆى زۆربوونى نەھاتن لە بازىيەكى داخراودا كە كۆتايى نايە، چونكە ئەو ھاۋلاتىيەى كە چەند جارىك سەردانى نووسىنگەيەك دەكات كە فەرمانبەرەكەى نەھاتوۋە لەوانەيە لە ھەمان كاتدا خۆشى فەرمانبەر بېت و كەسانى تر كاريان بە نووسىنگەكەى بگەويىت، بەم شىۋەيە نەھاتنى فەرمانبەرەكە ھۆكارىكە بۆ فەرمانبەرى تر لە بازىيەكى كۆتايى نەھاتوۋ.

لېرەدا دەبىنن گەلىك ھۆكار ھەن كە دەبىتە ھۆى نەھاتنى فەرمانبەر گرنگىرنيان نەبوونى شىۋازەكانى گەياندن لە كات و شوپىنى ديارىكراو، يان تىكچوونى بارى تەندروستى فەرمانبەر يا يەككە لە ئەندامانى خىزانەكەى، يا نەھاتنى كۆتەر بەھۆى كۆچى دوايى ھاۋرىيەك يا ناسياۋىكى، يا پېويستى بوون بە سەردانى دەزگا فەرمىيەكان و بازارو لقى دامەزراو كۆمەلەكانى بەرھەمەينان و نەخۆشخانە و قوتابخانە و... ھتە، لە دامەزراۋەكانى كە كاتى دەوامى فەرمىان لە يەك كاتدايە وادەكات كە فەرمانبەر نووسىنگەكەى جېھىشتى لە كاتى پېويستى بوونى بەم دامەزراۋانە.

۲- ھەلاۋسانى كرىكارى لە دەزگاي كارگيرى/ زۆربوونى ژمارەى كارمەندان لە كەرتى خزمەتگوزارى و كارگيرى گشتى بە دياردەيەكى جېھانى دادەنرپت، ھەرەك تېبىنى دەكرپت كە فەرمانگە فەرمىيەكان سائل لە دواى سائل توانستى مرويى زياتر وەردەگرپت، ئەمەش دەبىتە ھۆى گۆرپنى بەرچاۋ لە رۆلى دەولەت لە كۆمەلگاۋ فراوان بوونى چوارچىۋەى دەست خستە كارى و زۆربوونى داۋاكارى خزمەتگوزارى لىي بە ژمارە و جۆرى زياتر بۆ ھەموو چىنەكانى كۆمەلگا بە بى جياۋازى.

۳- فەرماۋشكردىنى پىرۆگرامى راھىنان/

كارەكەى، يا ھاتنى تەنھا بۆ واژۇ كردن لە سەر تۆمارى نامادەبوون و دەرچوون و گەرانەۋە لە رۆژى دوايدا، لەوانەشە لە نووسىنگەكەى بچپتە نووسىنگەيەكى تر بۆ بەرژەۋەندى تايبەتى، لەگەل بوونى زۆرىك لە كارو ئەرك كە بە سىروشتى پېويستى بە دەرچوونە لە نووسىنگەكەى بۆ نووسىنگەيەكى ترى ھەمان فەرمانگە بە مەبەستى راپەراندنى كارەكەى.

لە گرنگىرنيان دياردەكانى جېھىشتى كارگيرى ئەمانەن.

۱- نەھاتن (غىاب): نەھاتن بە گرنگىرنيان دياردەكانى جېھىشتى كارگيرى دادەنرپت، لەوانە زۆر شىۋاز لە خۆ دەگرپت و لە ھۆكارىك زياترپش دەبىتە ھۆى دروست بوونى، لە زۆرتىن ھۆكارەكانى كە دەبىتە ھۆى نەھاتنى فەرمانبەر بىرتىن لە: نەھاتنى بۆ شوپىنى

ھەلى كار كىردى

بۇ كار كىردى
لە گۇقارلى
برىار لە بواری
رىكلامدا
بەرىژەى
دىارىكراو
كە ھەردوولا
لەسەرى رىك
دەكەون
پەيوەندى
بەكە بەم
ژمارانەى لای
خوارەوۋە

۰۷۷۰۵۰۳۳۱۳۱

۰۷۷۰۲۱۷۸۶۸۲

بە مانى دانانى پىرۇگراممىكى دوورو درىژ بۇ
گەشتىن بەو نامانجانە.
لېردا گرفتى رىكخستىن تايپەتە بە دەست
نىشان كىردى پىسپۇرىيەكان و دابەشكىردى
بەرپىسپارىيەتى و ئەرك و جىبەجىكىردى
نامانجى داپىژراوۋەكو:
۱- نەبوونى پىلانى رىك وپىك كە لە رىكايەوۋە
بتوانىن زۇرىك لە پىرۇگرامە نامانجانەكانى
كارگىرى جىبەجى بىكەين.
۲- ھەندىچار بەرھەلىستى لە نىوان
مومارەسەى كارگىرى و كارە سەرھەكىكەى
فەرمانبەر سا بەرھەمەنەىر كە كارگەرى
دەبىت لە سەر توانى (اداء) بە ھۆى نا
ھەماھەنگى (عدم التنسيق) دا.
سپىيەم/ گىروگرفتى كۆمەلەپەتى: زۇرىيە
تاكەكان و لە شۆينە جىاواۋەكان مەپلىان
بەلای بەرپىرسى ئەم شۆينەپە لە راپەراندنى
كارەكان و مەمانە كىردنە سەرى ئەمەش پەكىك
بوو لەو سىستەمە كۆنانەى كە سەرھەكەوتو
نەبوو لە كارگىرىدا.
پىشت بەستىن بە كەسانى ترو تەمەلى كىردى
لە راپەراندنى كارۋاردا لەو شىتانەپە كەبە
ناسانى ناتوانىن لىي دىرباز بىن و پىويستى بە
ماۋمەكى باش ھەپە بۇ ناراستە كىردن و رى
نىشاندانى بەردەوام و لەم گىروگرفتەنەش ئەم
چەند خالەى خوارەوۋە سەرھەلدەدات:
۱- كۆنترۇل كىردى دەزگای كارگىرى
لەلەپەن يەك گەس.
۲- بەردەوام بوونى شىۋازەكانى ھوكم
كىردن و كۆنترۇلكىردى ھوكمى نووسىنەگە
بىرۇكراتىيەتو سەرۋەكايەتى.
۳- مەمانەو پىشت بەستىن بە كەسانى تر لە
ھەموو كارىك.
۴- بىلا بوونەھەى دىيارە كۆمەلەپەتەكانى
ۋەك (ۋاستە كىردن و خىزمەتەى و بەرتىل و
گەندەلى كارگىرى و دەسەلات گىرتە دەستى
يەك تاك يا كۆمەلىك لەم فەرمانگەپە).
چوارەم/ گىروگرفتى ياساى: دەبىن
كۆمەلىك گىرفتى ياساى ھەن كە رىگىر
لەبەردەم جىبەجىكىردى كارگىرى بە
شىۋەپەكى گىشتى لەمانەى خوارەوۋە خۆى
دەگىرئەوۋە:
۱- نەبوونى رىكخستىنكى ياساى لە شىۋە
رىنماى گىشتى بۇ جىبەجىكىردى كارگىرى.
۲- ھەماھەنگى نەكىردى نىوان كارگىرى و
ياساى خىزمەتى گىشتى، لەگەل تىپىنى كىردى
بوونى ھەندىك رىسەى خىزمەتى داپىژراو بۇ
نەم كارە كە ناگونجى لەگەل كارگىرى ۋەكو
(رىكخستىن كارەكان كە بۇ ئىستە بگونجى.
نەبوونى پاداشت كىردن، سزادانى (تادىبى).

لېردا قىسەكىردن لە سەر راپەن ھەردەپى
نامازە بىت بۇ ھەرامۇشكىردى كە ھۆكارىكە
بۇ جىبەجىكىردى كارگىرى، و لە ھەمان كاتىشدا
پەكىكە لە دەرەنجانەكانى، چۈنكە ئەو
ھەمانبەرەى كە راپەننى پىنەكراو ناتوانى
بە باشى بە ئەرك و كارى خۆى ھەستىت
بە پىي پىويست كە لە دواپىدا ھاكتەرىكە
لە ھاكتەرىكانى جىبەجىكىردى كارگىرى، يان
دەرەنجانەكانى لە دەرەنجانەكانى جىبەجىكىردى
كارگىرى ئەوۋەش پە دابەزىنى ناستى (اداءى)
كارگىرى كە ھۆكارەكەى دەگىرئەوۋە بۇ
پىرۇگرامى راپەننى كە بە باشى رىكخستىن و
جىبەجىكىردى بە بى پىلان دانان و
دىراسەتكرىد بۇ نەكراوۋە بۆتە ھۆى لە
دەست دانى گىرئەكەى و بەرزەنەكىردنەھەى
ناستى (اداء) كىردى.
ھۆكارەكانى جىبەجىكىردى كارگىرى:
نەو ھۆكارو ئاستەنگانەى كە روۋبەرۋى
كارگىرى دامەزراو، دەزگا، كۆمپانىيا،
رىكخراۋەكان دەپنەوۋە بىرتىن لە:
پەكەم/ گىروگرفتى كارگىرى: لېردا كۆمەلىك
گىروگرفت ھەن كە رىگىر لەبەردەم كارگىرى و
لەم چەند خالەى خوارەوۋە دەريان دەخەين:
۱- نەبوونى شىۋازىكى كارگىرى كە لە
رىكايەوۋە مومارەسەى كارگىرى بىكىت بە
شىۋەپەكى رىك و لە پىگە جۇراۋجۇرەكان.
۲- نەبوونى رىنماى كارگىرى كە پالپىشتە
بۇ باش بەرىۋەچوونى كارەكان بە رىك وپىكى و
جىبەجىكىردى كارگىرى بە شىۋازىكى باشتى.
۳- نەبوونى چاۋدېرى و بە دواۋچوونى
بەرىۋەچوونى كارەكان لە كاتى جىبەجىكىردى
كارەكان بە مەبەستى دىنباۋون لە باشى اداء.
۴- نەبوونى پاداشتى مادى و مەعنەۋى بۇ
راپەراندنى كارەكان بە باشتىن شىۋە.
۵- نەبوونى پىرۇگرامى كارى رىك وپىك
بۇ جىبەجىكىردى كارەكان لەلەپەن ھەموو
كارمەندەكان بە شىۋە ھارىكارى.
۶- نەبوونى ھەندىك نىمكانياتى ماددى
پىويست كە لە ئەنجانەپىدا دىيارەى جىبەجىكىردى
كارو نەھاتىن لە زۇر لاۋە سەرھەلدەدات،
تاۋادەكات كە ناستى توانستى كەم بىتەوۋە
ھەرۋەھا دەبىتە ھۆى پىش نەكەوتنى
كارگىرى بەرەو باشى.
دوۋەم/ گىروگرفتى رىكخستىن: رىكخستىن
شىۋازىكە لە شىۋازەكانى جىبەجىكىردى
پىلان و ھەردەپى كارگىرى ھەلسى بە دانانى
نەو پىلانە جا چ لە سەر ناستى دامەزراو يا
نە سەر ناستى ھەمانگە بىت بە مەبەستى
گەشتىن بە نامانجى دىارىكراو جا چ ئەو
مانجە گىشتى يا سىراتىژى بىست، پىلانپىش

پیکار

گەندەلى!

ئاۋات جەمال

باۋك بە كۆرى وت:
كۆرم دەمەۋى ھاۋسەرگىرى بىكەى لەگەن
ئەۋ كچەى بۆم ھەلبىزاردوۋى.
كۆر: بەلام من خۆم ھاۋسەرم
ھەلدەبىزىرم...

باۋك: بەلام من كچەكەى جەنابى (بىل
گىتس)م بۇ ھەلبىزاردوۋى.
كۆر: ... زۇ چاكە... مادام وايە من
رازىم...

باۋكى كۆر گەتوگۇى لەگەن (بىل گىتس)
كردو بىى وت: ھاتوم بۇ خوازىيىنى كچەكەت،
بىل گىتس: بەلام كچەكەى من ھىشتا
مندالەو تەمەنى ھاۋسەرگىرى نىيە.

باۋكى كۆرەكە: بەلام زاۋا جىگىرى سەرۋىكى
بانكى نىۋودەۋلەتتە...

بىل گىتس: ئاھ ... ئاۋا ... كەۋاتە من
رازىم...

باۋك بە بەرپۆمبەرى بانكى نىۋودەۋلەتى
وت: گەنجىكەمان ھەمە زۇر گونجاۋە بۇ پۇستى
جىگىرى سەرۋىكى بانكەكەتان...

بەرپۆمبەر: بەلام نىمە ژمارمەكى زۇرمان
لە جىگىر ھەمە، ھىچ پۇستىكى بەتالمان
نىيە...

باۋك: بەلام جىگىرى سەرۋىكى پىشنىارگراۋ
مىردى كچەكەى جەنابى (بىل گىتس)ە.

بەرپۆمبەر: ئاھ ... ئاۋا ... ئەۋا بىرپارى
دامەزراندنىمان دا...

نايا دىتوانىت كارمەكانت بەم رىگايە
بەرپۆمبەرى؟

بىگراۋەكانو شكاندى ئەركو بەرپرسىيارىتى
ۋەزىفى.

دىاردەى گەندەلى دىاردەمەكى كۆنە لە
ۋلاتە دەۋلەمەندو ھەزەرمەكاندا، بەھىزو بى
ھىزەكاندا، پىشكەوتوۋ دواكەوتوۋەكاندا،
بەلام بەرپۆمبەرىكى زۇر بەرچاۋ لەۋ ۋلاتانەدا
تەشەنەى سەندوۋە كە سىستەمى نابورى و
كارگىرى و سىياسىيان تا رادەمەك دواكەوتوۋە
توۋشى ھەيران بوون، بۇيە تارادەمەكىش
ژمارمەكى بەرچاۋ لە كىتەپ و نووسىن
لىكۋلىنەۋە تويژىنەۋەى زانستى نوسراۋە
پىشكەش بەم بۈرە كراۋە، لە گشت ناۋەندە
زانستى و ئەكادىمىيەكاندا، بۇيە لەسەر ناستى
نىۋودەۋلەتتە رىكخراۋىك دامەزراۋە تايبەت
كراۋە بەم دىاردەمە، كارى ئەم رىكخراۋە
ھەلدەستىت بە لىكۋلىنەۋە دەستىشانكردى
ۋلاتانى گەندەل لە جىھانداۋ رىزكردىيان
بەپىنى ناستو پلەى گەشەسەندى گەندەلى
لە ۋلاتاندا، بۇيە ئەم دىاردەمە تەنھا يەك
بىۋارى ژيان ناگرىتەۋە بەلكو خۇى خزانەۋتە
نىۋان تەۋاۋى كايەكانى ژيان و گشت بۈرەكانى
گرتۋتەۋە، كە ئەمەش دىاردەمەكى مەترسىدارە
كە لە ئەنجامدا دەپتە ھۇى دواكەوتن و لە
ناۋچوون و لىك ھەلۋەشاندەۋەى سەرچەم
دامودەزگانى ۋلات، كە دەپتە ھۇى بىزارى و
نارەزايى ھاۋلاتيان و نەبوۋنى مەمانە لە نىۋان
دەسەلاتو خەلكدا.

بە خستەنەۋەى نووسىنە ئابورى و
كارگىرىيەكان چەندىن پىناسە بۇ گەندەلى
ھەمە، ھەر يەكەۋ بە شىۋازى جىۋاۋ بە جۇرىك
پىناسەى دەكەت، بەلام سادەترىن پىناسە بۇ
گەندەلى برىتتەى لە: (خراپ بەكارھىنانى
دەسەلاتو پۇستى ۋەزىفەى حكومى بۇ
بەرپۆمبەرى تەكە كەس و سوۋدو بەرپۆمبەرى
تايبەتى خۇى پىش سوۋدو بەرپۆمبەرى
بالاكانى گشتى دەخات)، بەم شىۋازەى
خوارەۋە:

۱- بەشدارىكردى زىاتر لە يەك كەس و
لايەن لە گەندەلىدا.

۲- ئەنجامدانى كارى گەندەلى زۇر بە
نەنى.

۳- گەندەلى بە دەستەپىنى سوۋدو
بەرپۆمبەرى ھاۋبەشى نىۋان گەندەلكارانە.

۴- گەندەلى رىكەۋىتىكە لە نىۋان وىستى
بىرپار بە دەست، لەگەل ئەۋانەى پىۋىستىيان
بە بە بىرپارىكى دىارىكراۋ ھەمە، كە خزمەتى
بەرپۆمبەرى تايبەتتەكانىيان دەكەتو بەس.
بەم شىۋمە دىاردەى گەندەلى لە پىشتى
ۋتارىكى ناپدۇلۇجى ئاشكراۋ و ن دەپى: كە
بە ئاشكرا بەرگىرىيە لە بەرپۆمبەرى گىشتى و
سوۋرپوۋنە لەسەر جىبەجىكردىنى ياسا.

كەچى راستىيە شارۋەكەى گەۋرەكردى
دەستكەۋتى تايبەتتەى لەسەر جىسابى
بەرپۆمبەرى گىشتى بە پىشلىكردىنى ياسا كار

چاودىرى چىيە؟

بىر تەرەپتىن چاودىرى

ھەنگاومېراكتىكىيەكانى چاودىرى:
۱- دانانى پېۋانەكان.
۲- تۆمارگردنى جىياوازيەكان، ھەلسەنگاندن و
بەراوردگردنيان.
۳- راستگردنەۋى لادانەكان.
بەنەماكانى ياساكانى چاودىرى:
گۆمەلىك بەنەما ياخود ياسا ھەن دەبىت
شىۋازى چاودىرى جەختيان لەسەربكاتەۋە
لەكاتى جىيەجىگردندا، بۆنەۋى سەركەۋتن
ياومرى چاودىرى ھەنگاۋەكانى بىت.
۱- بەنەماى نابورى: ئەۋ دەستھاتانەى لە
پەيرەۋگردنى ئەم شىۋازەۋە دەست دەكەۋىت
زۆرتر بىت لە تىچوۋنى تا بىت بە بەھانەيەك
بۆ بەردەۋامى يان بۆ بوۋنى ئەم سىستەمە
(مەبەست لەتىچۈنى كاروپرۇژەكانە).
۲- توندگردنەۋى خالە ستراتىيەكانى
چاودىرى: چاودىرىيەكى كارىگەر جى پەنجەى
دیارە بە ھەموو چالاكىەكانى رىخراۋەكەۋە
بەگشتى، ھەرۋەھە جەختگردنەۋە لەۋ خالە
پەنگخواردۋانەى بە گشتى دەبنە لادانى
ناناسايى. بەلام پىۋىست بە چاودىرى ئەۋ
لادانە ناسايانە ناكات كە گرنگىيەكى ئەۋتۇيان
نىيەۋ شۋىنەۋارى سلبى بە جى ناھىلن لەسەر
ناستى ئامانجە دائىراۋەكان.

يان ناشىركاگردنى پىش رودانى ياخود
توندگردنەۋى كەموگورتىيەكانە لەسەرمەتاي
سەرھەلدانىيەۋە (بەلایەنى كەمەۋە).
۲- چاودىرى تىكوشانىكى رىخراۋە
لایەنىكى بەرپەرس پى ھەلدەستىت برىتييە
لە: چاودىرىگردنىكى بەردەۋامى بە جىيەنيان و
پىۋانەيى نواندىنى ئەنجامە گردارىيەكان،
سەرھەتا بەراورديان بە پىۋانە دائىراۋەكان بە
مەبەستى دىيارىگردنى لادانەكان (الانحرافات)
لە ئەۋ پىۋانەئەۋ ھۆكارەكانى، پاشان
دىيارىگردنى گونجاوترىن شىۋازى چارەسەر
يان راستگردنەۋى كە بەدى دىت بەھۋى
بەكارھىنانى باشترىن سەرچاۋەكانى (مادى و
مرۋىي) بەردەست بە مەبەستى رىخستى
ئامانجەكان و بەدىيەنيان...
۳- گردارىكە بەرپەۋەرايەتى وايدەبىنيىت
ئەۋەۋى روۋىداۋە پىۋىست بوو روۋىدات؟
ئەگەرپىۋست نەبوو روۋىدات، كەۋاتە پىۋىستە
چاكسازى تىدا بىرگىت...
۴- توانايەكى بەرپەۋەردنە بەكاردەھىنرئ
بە مەبەستى دلىيائى بەشۋىمەكى سەركەۋتوۋ
لە بەكارھىنانى سەرچاۋەكان (سەرچاۋە
مرۋىي و مادى) و بەدىيەنيانى ئامانجەكان
(ئامانجى رىخراۋەكە، دامەزراۋەكە).

۱- چاودىرى ۋەزىفەيەكى گرنگە،
رەگەزىكى بەنەرتىيە لەۋ رەگەزانەى پرۋسەى
بەرپەۋەردنى لى پىكىت. كە برىتييە لە:
(نەخشەدانان، رىخستىن، ناراستەگردن،
چاودىرى) بە واتاي: چاودىرى گردنىكى
بەردەۋامى نواندىنى كارمەندان لەمیانەى
جىيەجىگردنيان لە ژىر رىنمايى پلانى
دائىراۋاد ھەلسەنگاندنى كارەكانيان يەك
بەدۋاي ئەۋى تردا.
مەبەست لەم پرۋسەيەش دلىيا بوۋنە
لە بەجىيەنيانى ئامانجە دىيارىكارۋەكانى
رىخراۋەكە بەباشترىن شىۋە.
چاودىرى پرۋسەيەكى گشتگرە: بەسەر
ھە موو بەشەكانى رىخراۋەكەدا پىادە
دەگرىت لەۋانە كارمەندان، ئامرازەكان،
كالكان، سەرمايەۋ شىۋازى جىيەجىگردنى
كارەكان.
ئەمروش ماناي تىگەيشتن لە چاودىرى
لەۋەۋى تەنھا ۋەزىفەيەكى چاكسازى بىت
(ئامانجى تەنھا چاكسازى كەموگورتىيەكان
بىت) فراۋاتر بوۋە بۆ كارىكى دىنامىكى جولۇ
لەۋانە لایەنەكانى چاودىرى و سەرپەرشتىياري،
پىۋانەيى نواندىن (قياس الاداء)، چاودىرى:
كارگردنە بۆدورگەۋتەۋەۋى ھەلە لە سەرمتاۋە

بهم دسته‌واژه‌یه کرد -خردريک تاپلور- يوو له کتیبی {shop management} ئیداره‌ی کارگه، واتا به‌ریومه‌یه‌ر یان که‌سی بریار به دهمت نابیت زۆربه‌ی کاته‌کانی به چاودیری کاری رۆتینی فەرمانیه‌ران بگوزم‌رینی، به‌لام ده‌بیت تهنه‌ا کاته‌کانی به‌چاودیری کاره‌ استثنائیه‌کان ته‌واو بکات واته‌ پیدانی ئیداره‌ به‌و زانیاریانه‌ی تاپیه‌تن به‌ لادانه‌کان پلانی دیاریکراو وک بناغه‌یه‌ک بۆ راستکردنه‌وه‌ی هه‌له‌کان، ئهم شیوازه‌ پشت ده‌به‌ستیت به‌و راپۆرتانه‌ی بۆ به‌ریومه‌یه‌ر یان به‌رزدده‌کرینه‌وه‌ دهرباره‌ی (ئه‌وه‌ی ته‌واوگراوه‌، ئه‌وه‌ی ده‌بوو ته‌واوبکریت). مه‌به‌ست له‌ چاودیری به‌حیا ساناکردنی خودی کاروباره‌ کارگیریه‌ی‌کانه‌، تاوه‌کو به‌ریومه‌یه‌ر بتوانیت ئاگاداری ئه‌و مه‌سه‌لانه‌ بیت که‌ جیگای بایه‌خن، دورکه‌وینه‌وه‌ له‌و کیشانه‌ی کارمه‌نده‌کان له‌ توانایاندا هیه‌ چاره‌سه‌ری بکه‌ن.

کین ئه‌وانه‌ی به‌کاری چاودیری هه‌لده‌ستن:

به‌ریومه‌یه‌ر یان ته‌ستی گشتی کاری چاودیری پیاده‌ی ده‌کات، له‌ ریگای ده‌زگا تاپیه‌تیه‌یه‌کانی ده‌وله‌ت، کاره‌کانیان بریتیه‌ به‌ چاودیری ده‌زگا جۆراوجۆره‌کان. راستکردنه‌وه‌ی هه‌له‌کانیان، هه‌له‌سه‌نگاندنی لادانه‌کانیان، لیپچینه‌وه‌ی به‌رپرسان له‌ هه‌له‌و لادانه‌کان. گرنگترین ده‌زگا که‌ کاری چاودیری پیاده‌ ده‌کات له‌ناستی ولاتدا ده‌زگای چاودیری یاخود ده‌زگای ناومندیتی چاودیرییه‌ (ده‌زگای چاودیری ناومندی)، سه‌مه‌رای هه‌ر وه‌زاره‌تیکی یان ریکخراویکی چاودیری دارایی و کارگیری خۆی ده‌کات، به‌لام له‌ که‌رتی کاردا کاری چاودیری به‌ریومه‌یه‌ر یان جیگه‌رمه‌کانی پیاده‌ی ده‌کمه‌ن له‌ ریگه‌ی پیکه‌ینانی لیژنه‌، یاخود دروستکردنی ده‌زگای لیپچینه‌وه‌ به‌دواداچون بۆ هه‌موو چالاکیه‌ دارایی و کارگیریه‌یه‌کان. چه‌ندجۆریکی تری چاودیری هه‌ن له‌وانه‌ چاودیری رامیاری (به‌رله‌مان)وه‌ حه‌زه‌ سیاسیه‌کان و چاودیری دادوه‌ری .....هتد.

جۆره‌کانی چاودیری:

1- چاودیری راسته‌وخۆ: جۆریکه‌ له‌ چاودیری هاوکاتی جیه‌یه‌جیکردنی کرداره‌کانه‌ چاومروانی (لادانی) دیاریکراو ده‌کریت به‌دواداچوونی باشی بۆ ده‌کریت له‌ کاتی گونجاودا، پێش ته‌واوبوونی ئه‌نجامه‌کان، دوا‌ی جیه‌یه‌جیکردنی کاره‌کان به‌مه‌به‌ستی راستکردنه‌وه‌ی لادانه‌کان (الإنحرافات).

2- چاودیری ئیداری: حکومه‌ت به‌م کاره‌ هه‌لده‌ستیت، واته‌ ئه‌ندامانی ئیداره‌ی گشتی بۆ دلنیاوون له‌ چالاکیه‌ حیاوזה‌کان، گه‌یشتن به‌ ئامانه‌جه‌ دیاریکراوه‌کان له‌ لایه‌ن ده‌سه‌لاتی یاسادانه‌وه‌ (السلطة التشريعية) هه‌روه‌ها دلنیاوون له‌ ریککردنی ئامانه‌جه‌کان واته‌ ئامانه‌جه‌ یاسایه‌یه‌کان، هاوکات چاودیری کارگیری پشت ده‌به‌ستیت به‌ کۆمه‌لیک هۆکار له‌وانه‌: راپۆرت، پشکنین، پیدادچوونه‌وه‌، به‌دواداچون.

3- چاودیری پێش‌وه‌خت: پێش‌به‌جیه‌یانی ئامانه‌جه‌کان ده‌که‌ویت، یه‌کێکه‌ له‌کاریه‌گرترین شیوازه‌کانی چاودیری بۆ ده‌ست به‌سه‌راگرینی تیچون.

4- چاودیری خۆی: پیدادچوونه‌وه‌ی تاکه‌ به‌ خۆی و هه‌له‌سه‌نگاندنی کرداره‌کانی به‌مه‌به‌ستی راستکردنه‌وه‌ی ره‌وشت و هه‌له‌سه‌نگه‌وتی پێش‌ جیه‌یه‌جیکردنی کاره‌کان و راستکردنه‌وه‌ی ئه‌و هه‌لانه‌ی پیاده‌ی کردوه‌، هاوکات چاودیرییه‌کی خۆپاراستن و چاره‌سه‌ریانیه‌ له‌هه‌مان کاتدا.

5- چاودیری هه‌نگاو به‌ هه‌نگاو: له‌م جۆره‌ چاودیرییه‌کاندا جیه‌یه‌جیکردنی پلانه‌که‌ دابه‌ش ده‌کریت به‌چه‌ند قۆناغه‌یه‌که‌وه‌ دوا‌ی ته‌واوبوونی هه‌ر قۆناغیک کاری جیه‌یه‌جیکراو به‌راورد ده‌کریت به‌و پێوانانه‌ی پێشتر ده‌ستینشان گراوه‌ یاخود کاری له‌سه‌رکراوه‌، پاش ته‌واوبوونی هه‌ر قۆناغیک، هه‌نگاو ناوین بۆ قۆناغی داهاتوو نه‌گه‌ر دلنیا نه‌بن له‌وه‌ی قۆناغی رابردوو به‌شیوه‌ی خوازاو ته‌واو نه‌بووبیت.

6- چاودیری به‌حیا: یه‌که‌م که‌س ئامازه‌ی

3- بنه‌مای گشتگیر: چاودیری ده‌بیت گشتگیربیت و هه‌موو چالاکی و به‌ره‌نه‌نجامه‌ گرنگه‌کان بگریته‌وه‌، ئه‌وانه‌ی هه‌ست پیکراو یاخود به‌ره‌هه‌ست نین که‌ شوپنه‌واری گرنگ به‌سه‌ر به‌ره‌نه‌نجامه‌کانی ریکخراوه‌که‌وه‌ به‌ جیه‌یه‌هێلن، چاودیری پێش‌کارکردن، له‌کاتی کاردا، هه‌روه‌ها دوا‌ی ته‌واوکردنی کار ئه‌نجام ده‌دریت.

4- بنه‌مای (یاسای) روون و ناسان: واته‌ چاودیری کاریگه‌ر ده‌بیت تاپیه‌تمه‌ند بیت به‌ روونی، ئاشکرای تاوه‌کو ئه‌وانه‌ی جیه‌یه‌جیکارین بتوانن لێی تیبگه‌ین، بزانیت کێ به‌رپرسی راستکردنه‌وه‌ی هه‌له‌کانه‌، لیپرسراوی جیه‌یه‌جیکاران کیه‌؟ هه‌روه‌ها ئاسانکاری له‌نه‌خشه‌کێشاندن، خسته‌ره‌ووی داتاگان، دیاریکردنی به‌رپرسیاری.

نابیت نامرازه‌کانی چاودیری ئالۆزو پیکچاووبین، گوته‌و واتاگانێ چاودیری زیاد له‌ واتایه‌کیان هه‌بیت تاوه‌کو نه‌بیت هۆی جیاوازی له‌ بۆچون و واتادا، له‌ کۆتاپیدا پهنانی له‌کاره‌کاندا دروست ببیت.

5- سیسته‌می چاودیری کاریگه‌ر: ئه‌و شیوازه‌ کاریگه‌رمیه‌ هه‌میشه‌ چاوی له‌سه‌رداهاتوو تاوه‌کو رابردوو، ئه‌مه‌ش له‌میانیه‌ی جیه‌یه‌جیکردنی ئه‌م هه‌نگاوانه‌وه‌ ده‌بیت.

1- بایه‌خدان به‌ پێشبینی لادانه‌کان پێش روودانیان، زیاد له‌وه‌ی گرنگی بدریت به‌ راستکردنه‌وه‌ی هه‌له‌کان (خۆپاراستن له‌ چاره‌سه‌رکردن باشتره‌).

ب گرنگیدان به‌ راستکردنه‌وه‌ی هه‌له‌کان تا واژۆکردنی سزاگان به‌ تهنه‌ا.

ج- بایه‌خدان به‌ ئاراسته‌کانی داهاتوو، له‌ چه‌ختکردنه‌وه‌ی ئیستاد داهاتوو.

د- گرنگیدان به‌ به‌دیه‌یانی ئامانه‌جه‌کان زیاتر له‌چاودیری کردنی تاکه‌کان.

6- بنه‌مای گونجاو، شیوا: واته‌ شیوازی چاودیری وینه‌یه‌کی پێچه‌وانه‌ی چالاکیه‌کانی ریکخراوه‌که‌ بیت، گونجاوبیت له‌گه‌ڵ شیوازی ریکخستن و ئامانه‌جه‌کانی (ریکخراوه‌که‌، دامه‌زراوه‌که‌)داو چه‌ختکردنه‌وه‌ له‌سه‌ر نه‌بوونی شیوازیکی باوی چاودیری شیوا بۆ ریکخراو چالاکیه‌کانیان. به‌لام شیوازی چاودیری ده‌گۆریت به‌ گۆرانی جۆری ریکخراوه‌که‌، قۆناغه‌کانی گه‌شه‌کردن، ئه‌و باره‌وه‌ی ریکخراوه‌که‌ تیايدا نه‌شونماو گه‌شه‌ ده‌کات.

7- بنه‌مای لیهاوویی: شیوازی چاودیری ده‌بیت ئه‌نجامه‌کانی به‌ ده‌ست به‌ییت به‌ که‌مترین ئه‌رك و ماندبوون و تیچون.

- توره‌بوونی بێ هۆ.

- نه‌ناسینی دۆست و ناحه‌ز.

- به‌هه‌یه‌رپۆدانێ کات.

- سه‌ره‌روویی له‌ تاواندا.

- هه‌سه‌ی زیاد به‌بێ سه‌وود.

- خه‌رجکردنی زیادو بێ جێ.

- درگانه‌دنی نه‌یینه‌یه‌گانه‌ت.

- متمانهدان به‌ هه‌موو که‌س.

ده‌کات به‌هه‌یه‌یه‌ی له‌ دوا‌یه‌

ئاسانتىرىن رېگە بۇ پاشەكە وتكىردى مووچەكەت!

كەس تامو چېزى خىيرو بەخشىن ناكاو نازانى تەنھا ئەو كەسە نەبى كە تاقىكدۆتەو، تۆش نارامبىرەو خىرىكەو بېخەشە، ئەوكات خىرو بېرەكەتتى خۇدات جىگ دەكەوېت.

★ باوكى سارا، ئەندازيارىكى مىكانىكىيەو مووچە مانگانە يەك مىليۇن پىنج سەد ھەزار دىنارە، بەلام سەربارى ئەوئى مووچەكە زۆرەو خانووى خۇى ھەيە، مووچەكە زۆر بەخىرايى تەواو دىيىو خۇشى نازانىت كە جى لىدېت، ئەو دەلىت: نازانم ئەو مووچەكەم جى لىدېو چۆن سەرف دەبىت، ھەموو مانگىك دەلىم نىستا دەست دەكەم بە دابىنكردى پىداوېستىيەكانەو خىستەكەرى پارەكە، بەلام سەپەرەكەم ھىچى نەماوە تەواوېو... تا ئەو كاتەى ھاوېيەكەم، ئامۇزگارى كىردم كە مانگانە بېرىكى كەم لە مووچەكەم تەرخان بېكەم بۇ يارمەتى دانى ھەزارو كەم دەرەمەتەكان، مەنىش مانگانە بېرى (۱۰۰) ھەزارم تەرخان دەكرد بۇ ئەو مەبەستە، ئەوئى جىگەى تىرامان بوو، لە يەكەم مانگاندا بېرى (۲۰۰) ھەزار دىنار لە مووچەكەم مایەو، لەگەل ئەوئىدا كە پىداوېستىو خەرجىو مەسەرەفەكانم وەك پىشتەر بوونو ھىچ گۆرانىان بەسەردا نەھاتىبوو.

باوكى سارا بە راشكاوانە دەلىت: مەن زۆر دىلخۇش و شادمان بوومو بېرىارمدا لەمەودوا لەباتى (۱۰۰) ھەزار (۱۵۰) ھەزار دىنار بېكەم بە خىر، پاش تىپەرېوونى (۵) مانگ ھەوالىيان پىدام كە مووچەكەم زىاد دەكرىت... ئىدى بە ھەزلى خۇداو پاشان بەھۇى خىرو بەخىپىنەو ھەستەم دەكرد پىت و بېرەكەت بەسەر مالو سامانو سەرجەم كاروبارەكانىدا دادەبارىت.

خوینەرى نازىز، تۆش تاقى بېكەرەو ھە مانگانە بېرىكى پارەو مووچەكەت بېكە بەخىرو بېيەشە، دىلنابە پىت و بېرەكەتتى خۇدا بەسەر مالو سامانى تۆشدا دەبارىو لە نەھامەتىو كۆپەرەوئىو ھەرزدارىو بىدەرەمەتى زىكات دەبىو سىوود لە پارەو مووچەكەشت دەبىنى!!

گۆرانى بەسەردا نایەت، ئەوئى زۆرىشى لى دەترسام ئەوئىو بېرمو ئەو ھەموو ھەرزو قۇلەيم لەسەر بىت كە لە باتى ئەوئى كەم بىكات رۆژ بە رۆژ زىادى دەكرد... بە ھەرحال ئىدى ئەو پىوېستىيى ژيانو مالدارىو خىزاندارىيە، ئەگەر جى زۆر خۇشحالو ناسوودەو كامەرەنم لەگەل خىزانەكەمەداو زۆر رەجىاوى باردۇخو گۆزەرانم دەكات، بەلام ئەو ھەموو ھەرزە زۆرە دەستى ناوئە قورقۇراگەمانو ژيانى لىتال كىردووين...

ھىمەن دەلىت: رۆژىك وەك ھەموو جارىكى تر، چوومە دەرمەو بۇ پىشودان، سىكالاى ھالى خۇم بىرە لای دۆستىكەم كە مەنەنى زۆرم ھەبوو بە راوبۇچوونەكانىو ھەسەكانىم بەھەند وەردەكرت، ئامۇزگارى كىردم كە مانگانە بېرىك لە مووچەكەم بېكەم بەخىرو بېيەشە... مەنىش پىم وئ: ھىچە ھەيە بىخۇم تا خىر بېكەم؟!

كاتىك گەرامەو بۇ مەلەو بەسەرەتەكەم بۇ خىزانەكەم گىراپەو، ئەوئى وئ: تاقى بېكەرەو، رەنگە خۇدا دەرگى خىرمان لىبىكاتەو... مەنىش وئ: كەواتە لەمەودوا ھەموو مانگىك (۵۰) ھەزار دىنار لە مووچەكەم دىبەخىشەم دىكەم بەخىر. ئەو دەلىت: سۆيىد بەخۇا دواى ئەو ھەستەم بەگۆران كىرد لە ژيانمدا، ئىدى سەربارى ھەرزدارىش بوومە كەسىكى گەشېين و شادمان و دەستكراو، مووچەكەم دابەشكرىدو خىرو بېرەكەتتىك رووى تىكرىد كە پىشتەر شتى وەھام نەدىبوو، دواى دوو مانگ ژيانو كاروبارى خۇم بەشېوئەك رىكخەست، كە دەمزانى كەى ھەرزەكانم تەواو دەبىن، بە ھەزلى خۇدا... پاش ماوئەكە خىزىمەك دەستىدایە بىشكرارىو كاروبارى خانووبەرەو مەنىش بەشدارو ھاوېشەم بۇ پەيدادەكرىد، ھەركات دەجوومە لای ھاوېشەش كەسىكى تىرىشى نىشانەدەم، ئىدى سىوېاس بۇ خۇدا وام لىتات ھەستەم كىرد خەرىكە ھەرزەكانم لەكۆل دەبىتەو، مەنىش لەناكامى ھەول و تەقلامدە ھەر پارەيەكەم دەستىكەوتایە بەشېكىم دەكرىد بە خىر.

بەھۇى بەشدارىو ھاوېشەشكرىدەم لە ھەندىك لە پانە زانىستىو ئەدەبىو كۆمەلەيتىو نازىو رۇشنىرىو پەرەردەپىيەكانى سەر تۆرى نىتەرنىت ناسراو بە (تۆرى جالچاۋكەى جىھانى) ھەندىك جار لە رىئى نىمەلەكەمەو بەبەتى ھەمەرنىگە سەرنىجركىش و بەچىزى وەھام پىدەگات، كە مایەى خویندەنەوئى تىرامان و بىگرە وەركىران و بلاوكرىدەوئى ناردىنپەتى بۇ دۆستو ھاوېران، چوئىكە سوودو كەللى زۆريان تىداپە.

ئەوئى لىرەدا دەمەوئى بىخەمە بەر دىدەى نىوئى خوینەرانى زىدە نازىزو خۇشەوئىشتى گۆفارى (بېرىار) يەكىكە لەو نامانە كە خۇى لە دوو بەسەرەھاتى واقىعەدا دەبىنپەتەو، سەبارەت بەھۇى مەروۇف چۆن بىتوانىت پارىزگارى لە مانەوئى پارەو مووچەكەى بىكات و سەرجەم پىداوېستىيەكانى ژيانى خۇىو خىزانى پى دابىن بىكات و بەلخۇشىو كامەرەنى ژيان بگۆزەرنىت و تا سەرى مانگ پارەى پى بىننىت و نەكەوئىتە ژىربارى ھەرزەو، لە كاتىكدا نىمە زۆرەمان لەم ولتەدا مووچەكەمان بەشنى تا نىوئى مانگ نىكاتو ھەر زو ئىفلاس دەكەپىن و گىرقانمان خالى دەبىت!!

بە بىچىنە سەر كىركى باسەكەو نىوئى تا كۆتايى ھاوېرەم بىو لە خویندەنەوئى بېرەدەوام بى:

كارىكى زۆر سادەو ناسان ھەيە، ھەر كەسىك نەنجامى بىدات، بە وىستى خۇدا ژيانو گۆزەرانىكى باشتر و خۇشترى بۇ دەستەبەر دەبىت و لەدونىادا پىت و بېرەكەت بەسەر مالو سامانىدا دەپزىت و لە دواروئىشدا سەرفرازو سەرىمەز دەبىت، ئەو كارمى بىرىتپە لە خىرو خىرات و بەخشىن!! چۆن؟

ھىمەن ھەمانبەرەو مووچەى مانگانەى (۵۰۰) ھەزار دىنارە، بەلام بەدەست بى پارەىو بىدەرەمەتىو گىرقى دارايىو ھەرزەو دەنالىنىت... ئەو دەلىت: پىم واپو تا مەردن ھەر بەو ھالە دەمىنەوئى باروگۆزەرانم بەھىچ شىوئەك

پیدمدریتو له پېش مهوعیدهکانی تر
دادنرین؟

- له حالهتی رمتگردنهووی مهوعیدیک
دېنیت به چ شېوازيک ههلسوکهوت بکريتو
چون قسه لهگهل نهو کهسهدا بکريت که
سووره لهسهر بهدستهينانی نهو مهوعیده؟

- چون بهرپوډبهر له هاتنو گهیشتنی
میوان ناگادارددکريتوه؟

نهو رېوشوینانه چين که له کاتی
پېشکهشکردنی ساردممینیو چایدا بهرپرو
ددکريت؟

چون ههلسوکهوت بکريت بؤ کوتایي
هينان بهو چاوپیکهوتنانهه کی له کاتی
دیاریکراوی خوی تیدمپريت؟

نهو زانیاریپانه کامانه که به تایبتهو
نهینی دادنرینو نابیت ناشکرا بکريت له کاتی
ههلومشاندنهووی ههر مهوعیدیک که لهووه
پېش دیاریکراپیت؟

نهو کاروباره جیاوازانه چين که پيوسته
جیبهجی بکريت له کاتی نهانجامدانی هندی
چاوپیکهوتن که موزیککی تایبته وهردهگرن؟
* رینمایي و رېوشوینی پراکتیکی:

پيوسته سکرتریر خشتهیه کی له
چاوپیکهوتنه جیگرهکان (سالانه- مانگانه-
ههفتانه- روژانه) بؤ بهرپوډبهر ناماده بکات
بؤ نهووی له کاتی دانانی مهوعید بؤ کهسانی
تر نهو خشتهیه لهبهر چاوپیکریتو تیکهلی له
مهوعیدهکاندا دروست نهپیت.

پيوسته له کوتایي روژدا خشتهی
مهوعیدهکان پېشانی بهرپوډبهر بدریت تا
بزانت روژی دواتر چاوپیکهوتن لهگهل کیدا
نهانجام دودات؟

سهرتای ههموو روژیک خشتهکه پېشانی
بهرپوډبهر بدریت بؤ نهووی خوی ناماده بکات
بؤ چاوپیکهوتنهکانی نهو روژه.

پيوسته میوان له کاتی دیاریکراوی
سهردانهکی ناگاداربکريتوهو تاکو کاتی
چاوپیکهوتنی کهسانی تر لهگهل بهرپوډبهر
نهگريت.

نهگهر له دؤخیکدا ناچارپوون به
ههلومشاندنهووی ههر مهوعیدیک دیاریکراو،
پيوسته له کاتی گونجاولا لایهنی بهرامبهر
ناگاداربکريتوهو بؤ نهووی بتوانیت سود لهو
کاتهی وهرپگريت بؤ نهانجامدانی کارهکانی
تری، لهگهل روونگردنهووی هؤگاری
ههلومشاندنهووی مهوعیدهکی به شېوازيکی
جوانو پهسهند.

- له دؤسیهپهکی تایبتهدا خشتهی میوانان
ههلبگريتو بپاريزريت تا له دهاوتوداو له
کاتی پيوستدا سودی لیوډرېگريت.

پېشوازيکردنی میوان و رېکخستنی چاوپیکهوتن لهگهل بهرپوډبهردا ۲/۱

ههر ههلوپستیکي نهشیاو و نااساییدا بهیاشی و
به جوانی ههلسوکهوت بکريت، بهووی مؤلهت
بدریت به بهرپوډبهر تا به باشترین شیوه سود
له کاتهکانی کارکردنی وهرپگريتو هاوگیشه
هورسهکه بهدیبینیت له رخصاندنی کاتی
گونجاول بؤ میوان و کړپاران و بهرپرسان و
هاورپیان بؤ چاوپیکهوتن لهگهل بهرپوډبهر و
له ههمان کاتدا کورنگردنهووی مهوعیدهکان و
چاوپیکهوتنی نهو کهسانه تاوډکو بهرپوډبهر
کاتی گونجاولی بؤ پردهخیت بؤ جیبهجیگریتو
نهرکهکانی به تایبته له بواړی بریارداندا.

* هندی بنهمای زانستی:

تیکهیشتنی نهو خواست و نارزووانه
بهرپوډبهر که پهپوهستن به دانانی خشتهی
مهوعید و چاوپیکهوتنهکان کاری سهرکی ههر
سکرتریریکه له سهرتای کارکردنی لهگهل ههر
بهرپوډبهریکدا، بؤ نهمهش پيوسته سکرتریر
له کاروبارانهی خوارهو تارواپیت:

دېنیت مهوعیدهکان له ج کاتیکي
روژهکهدا دابنرین؟

بهو ماوهو کاته چنده که بؤ ههر
چاوپیکهوتنیک تهرخان ددکريت؟
نهو مهوعیدانه کامانه که پهکهمینان

پرؤسهی رېکخستنی کاتی دیاریکراو و
چاوپیکهوتنهکان له بهرپرساریتییه
گرنگهکانی سکرتریر و پيوسته به لیهاوویو و
کارامهپیهو نهو بهرپرساریتییه جیبهجی
بکات. له کاتیکدا بهرپوډبهر بهرنامهپهکی
رېکوپیک و گشتگر دادنیت بؤ رینوینیکردن،
پيوسته سکرتریر پابهاندېت پيووی له
کاتی دیاریکردنی مهوعیدهکان و رېکخستنی
خشتهی چاوپیکهوتنهکاندا.

سکرتریر ههلهستهیت به نهانجامدانی
ههموو نهو رېوشوینانه کی که پهپوهستن
به رېکخستنی مهوعیدهکانی بهرپوډبهر و
چاوپیکهوتنهکانی لهگهل کهسانی ناوخو و
دورهووی دامهزراوهکهو نهمهش بهدیاریکردنی
نهو کهسانه دست پیدکات که مؤلهت دددرین
بؤ چاوپیکهوتن لهگهل بهرپوډبهر و یاسان
دیاریکردنی کاتو شوینی چاوپیکهوتنهکان.

سهرکهوتووی سکرتریر بهووه
ههلهسهنگیریت که تا چند بهتواناو
کارایه له دیاریکردن و رېکخستنی خشتهی
مهوعیدهکانی بهرپوډبهر و ههلومشاندنهووی
نهو مهوعیدانه کی که بارودوخه که وا
دهخوازیت ههلوپشیرینهووه، له کاتی بوونی

۱۱۳ شىۋازو رېگا بۇ يارمەتتىدات لىسىمىز ئىزگىدەنەۋەي
رېژىمى بىرەمەھىتان و زالىۋون بىسىمىز رېجىگەي دواۋىستىدا

چۇن زۇرتىن بىرەمەھىتان لىسىمىز كەمەتتىن كاتتا بەدەست دىيىپتۇ

بەدەست دىيىپتۇ

يارمەتتىدەرتە بۇ سوۋدومەرتىن لىسىمىز كەمەتتىن كاتتا،
كۆكردىنەۋەي ئەرگە بىچۈكەكەن بەيەكەۋە ۋەكە
كاروبىرى بانىك ۋەستەۋەرتىن دانەۋەۋە
نۆيىرىنەۋەي بىنەماي داتىكاۋ ۋەلامدەنەۋەي
ئىمەيلى، چۈنكى ناچار كەمەتتىن بە گەۋىستەۋە لى
چالاكىيەكەۋە بۇ يەككىلى تىرو گەۋىستەۋە بۇ
جارىكى تىر زۇرىمى كاتتى بە فېرۇ دەمەت لى ھەۋەلدىن
بۇ دوۋىبارە ۋەدەۋەۋە چۈنەۋە سەر كارەكە.

۶۴ كۆيۈنەۋەكەن بە تۈۋەستىكى بەرەز
بەريۈمەھىتان، بىشىرۋادەكەي دىيىرى بەكە ۋەبەند
بە پىۋەۋە لىكەتتى دەست پىكىرىنىش دەركە
دايخە، ئىۋ كەسە مەشكىنە كە دەمەت دەكەت،
ھەردەم با ۋەناسىرى كە كەمەتتىن پەيۋەندىۋادەي
كۆيۈنەۋەكەن، بەم شىۋەمە كارەمەندەكەن
زۋوتى تى دەگەن كە تۆ كەسى كەرى ۋە لىم كاتەدا
كۆيۈنەۋەكەن بەرەمەھىتان دەمەت، كۆيۈنەۋەكەن
لە كاتتى دوۋىبارە نەۋەۋەۋە دامەننى ۋەكە كاتتىمىز
۱،۵۰۰ نىۋارە ۋە ۲،۴۵ نىۋارە.

۶۵ رۋوبەروۋى خۇدى خۇدى بەرەۋە، ھەمۋە
كات ھەۋەلە كە بەسەر خۇدى خۇدى سەرگەۋى،
بىرۋەست بەخە سەر شىۋازىك كە زۇرتىت
تۈۋەستى دەمەتتىن بۇ ھەمەن ئەرگە كە پىت
سپىرۋادە، بە ئەنجام گەيەندى ۋەكە ئەۋەي كە
پارىيە، دەتۈۋى زۇرتىن ئەرگە بە سانايى ۋە بە
خۇشىيەكى زۇر ئەنجام بەدەي.

۶۶ لىستىك بۇ ئەرگە كاتتى ئامادەكە
لەسەر يەك لاپەرە، ھەمۋە ئەرگەكەن بىۋەسە

گۈنچاۋ، ئەمەش ئاسانترىن رېگەيە بۇ دەمەرتىن
بىرۋەت بە بى ماندوۋىۋون بە نوۋىسىنى دىرېژدەر،
چۈنكى نوۋىسىن لى لى زۇرىك لى خەك كەرىكى
بىزارگەرە، بەلام قەسەردىن ئاسانە چۈنكى
لەبەردەم جەماۋەر نىيە، ھەرچەندە زۇرجار
نوۋىسىن كەرىگەرتە ئەگەر بە مەمەستى پەيۋەندى
نىۋان دوۋ كەس بەكارەت.

۶۱ ۋادەي كۆتەيى بۇ ھەر رۇژىك دىيىرى بەكە،
چاچ پىۋە رازى ۋەۋەن پان نا، ۋادەي كۆتەيى تىكىرىي
بەرەمەھىتان زىاد دەكەت، تاۋەكە لىۋادەي كۆتەيى
بە ئەنجام گەيەندى كارەكە نىك بىنەۋە، ھەلسە
بە دانانى ۋادەي كۆتەيى مانگانە ۋە ھەتتەۋە رۇژانە،
چۈنكى تا نىكەرتى بىنەۋە كارەكە بە باشىر ئەنجام
دەمەرتىت، ۋەكە ھىزىكى پالەنەرى گىرگە كار دەكەت
بۇ بەرەزۋەۋەۋە بەرەمەھىتان.

۶۲ لە كاتتى قەسەردىن بە تەلەۋەۋە بۈستە،
چۈنكى ۋەستەۋەۋەۋەۋە كە راستەۋەۋە لىسەر
پەيۋەندىكە بىۋەيتىت پەيۋەندىيەكى بەرەمە
ھىنەر ھەيىت، ئاسانە كە دابىنىشى ۋە لىم كاتەدا
پەيۋەندىيە تەلەۋەۋەۋەۋەۋە دىرېژە دەمەتتىت.

۶۳ كۆمەلىك ئەرگە چۈن يەكە بىچۈك
بەيەكەۋە كۆيەۋەۋە لىھەمان كاتتا ئەنجامىان بەدە،
ۋەلامى ھەمۋە پەيۋەندىيە تەلەۋەۋەۋەۋەۋە بەدەۋە
كە تەيەتتە بە پەيۋەندىكە لىم رۇژەدا، ۋە باشىرىشە
كە لە كاتتى كۆتەيى ھىنەننى خىشتەي كەرى رۇژانەۋە
پىت، تەۋەكەردىنى ژمارەپەك ئەرگە بىچۈك ئاسانترە
لە ناۋەراسىتى سەرۋەلى كارەكە، ۋە كۆشكەردىت

شىۋازو تەكەنىك ۋە ھەنگاۋە كارەگەرەكەن:

۵۷ دوۋىرەكەۋە لى دابىرە تەيەتتىيەكەن
(كەسىپەكەن)، كە كارىك ئەنجام دەدەي ئەۋەي كە
پىۋەستە كەس نەيەتە ناۋ كارەكەتەۋەۋە سەرۋەلىت
بەكەت، زۇرتىن بەرەمەھىتان لىم كاتەدا بەدەست دىت
كە گۈرۋە تىتت زىاتىر دەمەتتىن بۇ كارەكەت ۋە تا نىكەرتى
پىت لى ئەنجام، بەرەستەكەن زىاتىر دەمەت، پىۋە لى
مەگەرى رۋوبەدەت، شىۋازەكەن ۋەكە دانانى ئاگادەي
لەسەردەمەكە پان نامەي دەمەتتىن بەكارەيەنەۋە ئەگەر
ناچار بۈۋىت لى شۋەيىكى دوۋىرە بەگەرى كە كەسانى
تىر ئەتدۈزەۋەۋە، ۋە پان كاتەكەت بىگۈرە بۇ ئەۋەي
لەۋەپەرى چالاكىدا پىت.

۵۸ ھىرەۋە ئەۋە ئەرگەنە ھەرامۇش بەكە كە
ئەنجامىان نىيە، ھەر كاتىك ھەنگاۋە ئەمەۋىت زۇر
گىرگە نەۋەۋە كاتتى تىدا بە فېرۇ مەدە، چۈنكى لە
كارى بەرەمەھىتان كەم دوۋىرەكەۋەۋەۋە بە بەرەمەھىتان
دەمەت.

۵۹ ھەمۋە گەشتە ناپىۋەستەكەن
ھەلەۋەۋەۋەۋە، تەكەلەۋەۋەۋە نۆي بەكارەيەنەۋە كە
كاتتى بۇ دەگىرەپەۋە، ۋەكە تەلەۋەۋەۋەۋە ۋە فاكس ۋە
ئىمەيلى بۇ بە ئەنجام گەيەندى كارەكەننى رۇژانەت،
دوۋىرەكەۋە لى سەردانە تەيەتتىيەكەن بۇ دەست
خىشتەي كاتتى زىاتىرۋە بەرەزگەردەۋەۋە تىكىرىي
بەرەمەھىتان.

۶۰ بىرۋەت لىسەر تۆماركەر (مەسجىل)
تۆمار بەكە، ۋە پان پىرۋەگەمە دەمەتتىن كۆمەپەۋەرى
بەكارەيەنە، لە دوايدا ۋەكەن بەكە بە دەستەۋەۋەۋە

به بى گرنگى دان بىزنجىمىكى گونجاو، دواى تۆمارگردنى ھەر ئىركىك، بىكە بە ۲ گروپى جيا لە ئىرك (ا، ب، ج) به بەكارھىنانى پېنوسى رىنگاۋرەنگ، بە دابىشكرىدانى دىتوانى دووبارە زىنجىرەكانىان رىكېخەيتەو لە پلانى رۆژانەدا، بەم شىۋىمىيە سىمەتاي ئەم رۆژەت دىزانى كە ج كارىكى گران رووبىرووت دەپتەو.

۶۷. ھەموو تۆمارە گرنگەكان بە يەكەو دەپن، با رۆژانە تەنھا پلانى ئەم رۆژەت لە لابى، باشرىشە كە لىستى نەركەكان بەشېك بېت لە خىشتەى كارەكانتو ھايىلە ھەمىشەپىيەكان بىارېزەو دوور كەرمەو لە دانانى تېپىنى لەسەر زىمىر نامە پان بارچە كاغەزى بىچوك، ھايلى پلانەكەت بەكاربەپنە بۆ تۆمارگردنى تېپىنىيەكان، ھەولەن بۆ بەكارھىنانى زياتر لە پلانىك دىپتە ھۆى زىادگردنى دىرفەتى گەم بوونى بەرھەم ھىنان، بە گواستەنەو دووبارە نووسىنەو داتاكان ھەنگاۋىكى گرنگ لە دەست دىجىت.

۶۸. لە ھەموو پەيۋەندىيەكى تەلەفۇنىدا يەكسەر بىچۆرە سەر بابەتەكە و زۆربىلى مەكە، ۱۰ بىكە كە پەيامەكەت كورت و سوود بەخش بىت.

يەكسەر بۆ سەر بابەتە سەرەكىيەكە و رىزو كاتى كەسانى تىرت لە بەرچاۋ بى، بەم شىۋەيە مامەلەت لە گەل دىكەنەو.

۶۹. تۆمارى ئەلىكترونى بۆ ئىمەركو بەرپرسىيارىيەتت دابىن، بە متمانە كردنت بە كۆمپىوتەر بە شىۋەيەكى تاپەتتى بۆ تۆمارگردنى بەردەوام، چۈنكە زووبىن پا دىرەنگ لە بارى دارووخانى دىروونى دىرباز دەپى، بەكارھىنانى كۆمپىوتەرىش پا سەرەكەوتو دەپن پا نا، چۈنكە گەر ھاتو ھەموو شتەكانت لەسەرى تۆمارگراۋو بە بى بوونى تۆمارى تىرى نوسراۋ لىرەدا تووشى دارووخان دەپى، بەلگە لە سەر پەرىش شىتېكت ھەبى ناۋەھا دىتوانى سەرچاۋەپەكت ھەبى بۆ قەدەغەگردن و ونىوونى زانبارىيەكان.

۷۰. با ھەموو كات بەرھەمىيەنەر بى، پاداستى خۆت بىكە بە شىۋەيەكى جۋان، ژيان لە زۆربەى بىارەكان يارىيەكى زىرەكانەيە، ھەندىكجار لەگەل خۇدى خۇمان ھەلدەستىن بە فېل گردن و يارى بىچوك كەوا دىكات ناستى نوى لە بەرھەمىيەن بىدات بە دەستەو، دەست خۇشى كردنت لە خۆت نەگەر بە وشەى باشىش بوو يارمەتت دىدات بۆ

بەرھەمى زياتر.

۷۱. پاداشت گردن بۆ خۆت پا بۆ گروپەكەت يارمەتيدەرە بۆ كۆششى زياتر و بەرھەمى زياتر، بە دانى بەلېن و پاداشت كاتىك كە دىكەيتە نامانجى كۆتايى لە كاتىكى دىبارىكراۋ.

۷۲. پلانەكەت بىارېزە، بوونى ئەم تۆمارە لە بەردەستىدا بۆ بىرۆشەيەكى گران پالەنەرە بۆ نەنجامدانى زياتر، پلانەكەت وەگو لىستىك بۆ پىداچوونەو لاپردنى ھەر كاتىكى كە تەواۋ دەپت، يارمەتيدەرە بۆ بەردەوام بوون و وات لىدەكات كە وردىن بىت.

۷۳. گرنگ نىيە كە لە يەكەم خالەو دەست پىن بىكەيت، ھەندىجار وا باشترە كە لە ھەر خالىكى پىرۆشەكە دەست پىبىكەيت، بە ھەولەن بە پەندىبوون بە سەرەتاي جىيەجىگردنى كە لەسەرى راھاتوۋى، لەوانەيە نەنجامىكى پىچەوانە بىدات بە دەستەو، ئەگەر سەرەتاكەى زەخمەت بوو، دوور بىكەرمەو لىي و بىچۆ سەر ئەوۋى كە دىتوانى نەنجامى بىدى، كارىكى سانانر ھەلبىزەرە يەكەمجار نەنجامى بىدەو ئەوانى تر بە ناسانى نەنجام دىدرىت.

ھونەرى كۆبۈنەو

خىشتەيك بۆ نەخشەدانان بۆ كۆبۈنەوكان:

كارگىرىدا بىخوئىتەو، ھاۋكات سوود لە ئەزمۇنەكانى خۇى و كەسانى تر وەرىگىرت، كۆتايى زىنجىرە باسەكەمان بەم جەند نامرازە كۆتايى پى دىنن كە پىۋىستە بۆ بەرپۆمىردنى كۆبۈنەوكان، لە داھاتووشدا بە بابەتتى نوى ئەم بوارە بەسەر دىكەينەو:

دواى زىنجىرە باسېك سەبارەت بەكۆبۈنەو نامازەمان بە زۆربەى ئەم بابەتەنە كرد كە پەيۋەندىدارە وپراى ئەوۋى كە پىۋىستە ھەموو كەسېك لە ھەر پۆستىكى كارگىرىدا بىت بەردەوام ھەولى دىۋەلمەندگردنى رۆشنىرى خۇى بىدات و لە بابەتە جۆرەبەجۆرەكانى

زىنجىرەى كۆتايى

ز	نایا ئەم كارەت كىردوۋە؟	بەلى	نەخىر	تېپىنىيەكان
۱	مەبەستى بەستنى كۆبۈنەوۋەكەت دىارى كىردوۋە؟			
۲	ئامانجەكانى كۆبۈنەوۋەكەت دىارى كىردوۋە؟			
۳	ئامادەبوۋانت ھەلبىزاردوۋو رۆلىانت دىارى كىردوۋە؟			
۴	شىۋازى پىرپاردانت دىارى كىردوۋە؟ بۆنمۇنە بەدەنگدان، بەكۆى دەنگ، سەرۆكى كۆبۈنەوۋەكە.			
۵	بىرپارت داۋە كە كەى و لەكۆى كۆبۈنەوۋەكە دەبەستىت و دىنايىت لە دابىنگردنى شوپن؟			
۶	ھەموو پىۋىستى و پىداۋىستى يەكانت ئامادەكردوۋە؟			
۷	ئامادەبوۋانت ئاگادار كىردوۋە سەبارەت بەكات و شوپن؟			
۸	خىشتەى كارى سەرەتايىت دىارى كىردوۋە ئامانج و مەبەستت بە روونى تىدا دىارى كىردوۋە؟			
۹	خىشتەى كارەت بەسەر ئامادەبوۋاندا دابەش كىردوۋە؟			
۱۰	فۆرمى كۆتايى خىشتەى كارەت داناۋو دابەشت كىردوۋە بەسەر ئامادەبوۋان دا؟			
۱۱	ھىچ راپۇرت يا شىتېكت ناردوۋو بۆ ئامادەبوۋان پىۋىستى بە ئامادەگردن ھەبىت؟			
۱۲	دىنلىا بوۋىت كە ھەموو ئەندامە سەرەكىيەكان ئامادە دەپن؟			
۱۳	خۆت بە تەواۋى ئامادەكردوۋە بۆ كۆبۈنەوۋەكە؟			

کیشە

و

بازار

سەرکەوتنی

کۆمپانیاکانی

سۆفتویر

وابەستەیی چییە؟

بە پەخشکردنی بەرھەمەکە ھەیە، بۆ ئەوەی زیاد بفرۆشێت و بپووستی بە خزمەتگوزاری کریان ھەیە، تاوێکو مشتەرییەکانی بپارێزی، کەواتە دروستکردنی بەشی خزمەتگوزاری کریان نەریکی ئیستای (کورد سۆفتویر)ە، بێگومان کۆمپانیا میسرێیەکەش ھەمان داواکاری دەبێت، بوونی ئەم بەشە تەنھا بوونیکی فیزیکی نییە، بەلکو بپووستە لە رۆحییەتی کارکردنی کۆمپانیاکە ھەقالدا ھەبێت نەک تەنھا ژووریک و کورس و میز و کۆمپیوتەر و ھەمانبەرەکانی بیت، بوونی ئەم بەشە ھەلسەبەییەکە بپووستە ئیستیعیاب بکری، بپروکەییەکە دەبێت شێ بکریتەو، بۆ ئەو کەسانە لەو بواردا کار دەکەن.

مارتین کریستۆفەر (مامۆستا لە زانکۆی کرانفلد- قوتابخانەی بەریوەبردن) دەلیت: دوو رێگا ھەیە بۆ سەرکەوتنی کۆمپانیاکەت: یەکەم/ داھەزین بۆ بازار بە بەرھەمێک کە لە بازاردا نەبێت.

دووەم/ داھەزین بە خزمەتێک کە ھاوشێوەی لە بازاردا نەبێت.

ھەفئال رێگە یەکەمی بۆ کراوەیە، بەلام سەرشتی کارەکی ھەفئال بپووستی بە رێگای دووھمیش ھەیە، ئەگەر وانەبێت ئەو رێگە یەکەمیش بۆ (کورد سۆفتویر) دەبێتە کوێرمووری، دروستکردنی بەشی (خزمەتگوزاری کریان) کە دواجار بۆ (کورد سۆفتویر) دەبێتە (خزمەتگوزاری بەشداریان)، بپووستە کۆمەڵێ کەسی زۆر شیای بۆ داھێریت، کە خاوەنی چەندین سیفەتی وەک: رێز، متمانە، روشت، سۆزو... ھتد، بن، ئەم خەسەلە ھەمبۆی ھازانجی زۆر دەخەنە گیرفانی کاک ھەفئالەو بە بۆ ئەوەی ھیچ مەبەغێک لەسەر تیچونەکانی میزانییە کۆمپانیا زیاد بکات.

پاشان ئەو ھەمانبەرەنە لەو بەشەدان بپووستە رابھێرێن لەسەر جۆنییەتی کەپاندنی

ھەنگاویکی باشە بۆ کۆمپانیاکە، ئەو لە میژد ھەستی بەو کەردوو کە بازارێ کوردستان بپووستی بە خزمەتگوزارییەکی لەو جۆرە ھەیە. ناشکرایە کە ھەراییکی زۆر ھەیە لە خستەرووی ئەو جۆرە خزمەتگوزارییە، ھەروەھا سستیەکی تەواو ھەیە لە پڕۆژە بازگانییە مامناوەندەکاندا بۆ قبوڵ کردنی سیستەمی حسابات، ھۆکاری ئەوە لەوانەییە گرانی نرخ بەرنامە دروستکراوەکان بیت، ئەم کارە ھەفئال بە جۆریکە لە کۆمپانیا گەورەکانەو تا مینی مارکیتەکان دەتوانن سود مەند بن لێ، کە ئەوەش خزمەتێکی گەورە بە کەرتی بازگانی گشتی.

ناستەنگی بەردەم ھەفئال جۆنییەتی بەریوەبردنی بازار، کۆمپانیا (دایک) لە میسر داواکارییەکانی ئاسان نییە (کورد سۆفتویر) پەيوست دەکەن بە فروشتنی بریکێ زۆر لە بەرنامەکە، بۆیە سودی کارکردن لەو بواردا لە زۆر فروشتندا، چونکە ھەر کرایێک پەيوست دەبێت کە مانگانە (510) بدات بۆ ئەوەی زۆرتەین سود لە بێشکەوتە جیھانییەکانی بواری ژمیریاری وەرگری، پرساری سەرەکی لای ھەفئال ئەوەیە کە لەسەر ج نەخشەیکە بچولیت تاوێکو لە ناستی داواکارییەکانی بازاردا بێت؟

*** *** ***

ئەو پرساری لە میشکی ھەفئالدا ھەیە پرساریکی جەوھەرییە (جۆنییەتی زال بوون بەسەر بازاردا؟)، ئەگەر لە کاتیکی (کورد سۆفتویر) بتوانیت چەندیین بەرنامەری داواکارییەکانی (خەرجە للمحسابە) بفرۆشیت ھیشتا بە سەرکەوتوو نازانرێت، سەرکەوتنی تەواو ئەوەیە کە دوا فروشتنی بەرنامەکە بتوانیت تاسەر خزمەتی کرایەرە بکریت بۆ ئەوەی ئەویش بەردەوام لەگەڵ (کورد سۆفتویر) بمانیشتەو.

لێرەو بپووستە کاک ھەفئال وەک پڕۆژەییەکی سەرەخو سەیری ئەو کارە بکات، ئەو بپووستی

کۆمپانیای (کورد سۆفتویر) بۆ پڕۆگرامی کۆمپیوتەر لە شاری دەھۆک لەگەڵ یەکێک لە کۆمپانیاکانی ولاتی میسر بە ناوی (خەرجە للمحسابە) ریککەوتوو بۆ کارکردن لەسەر بلا و کەردنەو بەرنامەییکی تایبەت بە ژمیریاری بۆ کۆمپانیای پڕۆژە بازگانییەکان، خستە رووی ئەم بەرنامەییە جیاوازی لەو شیوازی ئیستا باوە لە بازارێ ئیستەدا.

نرخێ ئەم بەرنامەییە (5100)ە تەنھا بۆ یەک کۆمپیوتەر بە کاردا، بریتیە لە بەرنامەییەکی کامل بۆ حساباتی گشتی ھەر پڕۆژەییەک، لە دوو توێیدا ھەموو ئەو داتایانە دەخاتە روو کە بپووستن، ھەر لە داخل بوونی کەمرستە بۆ مەخزەن ھەتا کردنی بە پەسولە فروشتن، لەو نیوەندەشدا بری کەمرستە کۆگاکراو بری قەرز لە بازارداو بری قەرزەری، موچە کارمەند، باجو تیچونەکان... ھتد، چەندین دیرەکی تر کە بۆ حسابات بپووستن.

ھەر شەش مانگ جارێک ئەم بەرنامەییە بپووستی بە ئەبەدیتیکە لە رێی مانیەری کۆمپانیا میسرێیەکەو بە پاسۆرڈی تایبەت، بە بری (510) دەتوانرێ ئەنجام بدری، کاری وەرگری (510) دۆلارەکەو پیدانی پاسۆرڈو ناو بۆ داخل بوون لە لایەن (کورد سۆفتویر) دەو ئەنجام دەدری، بە ناگاداری کۆمپانیا میسرێیەکە.

کرایری ئەم بەرنامەییە بە ھۆی ئەبەدیتەکەو دەگاتە تازەترین سیستەمی حساباتی جیھانی کە کۆمپانیا پسیپۆرەکانی ئەو بوارە دروستی دەکەن، ھەر لەو ئەبەدیتەو باشترین دزەفایرۆس وەرمەدگری بۆ شەش مانگی داھاتوو، جگە لەویش بەکارھێنانی بەرنامەکە بە پێی جۆری کارەکی خۆی لە ھەر بواریکدا، دەتوانیت زانیاری و فیررێنی تایبەت بەو بوارە خۆی وەرگری، بە رای ھەفئال خاوەنی کۆمپانیای (کورد سۆفتویر)

گەر دىمىتەۋىت بەردىمەۋام بىت لە كارمەكتەدا كىرپارمەكانت رازى بىكە

بىر قىسىمدا ھامىش

ناتەۋاۋى شارۋىي دەمىتەۋىت، ئەمەش كارىگەرى خىراپى دەپتە سەر ئەۋ خىزمەتگوزىيەنى كە پىشكەشى دەگەيت، وشەى گونجاۋو جوانو روونو دىيار ھەلبىزىرە بۇ ئەۋى بىتوانىت بە ناسانى مەبەستەكانت بىگەيەنيت، جارى وا ھەيە وشەى كورت بەكار دىنيت بەلام ئەمەش باش نىيە بۇ رەۋاجدانى بەرھەمىك يان خىزمەتگوزارىيەك، چۈنكە كىرپار پىۋىستى بە زانىيارى زىياتر ھەيە بۇ ئەۋى بىتوانىت تىگەيشتىكى تەۋاۋى لا دروست بىتو بەرھەمەكە بىرپىت.

۲- كاتىك لەگەل ھەمىشە كىرپارمەكانتدا دەمىت، پىۋىستە دىنگىت بىستراۋو زۆر بەرز نەبىت، ھەۋل بىدە زال بىت بەسەر ھەموو ئەۋ كارىگەرە دەرەكىيەنى كە دەبىنە ھۆى قىسە بىرېن تەشۋىش كىردى، بۇ ئەۋى بىتوانىت ھەموو زانىيارى داتا پىۋىستەكان بە روونى ئاشكرىي بىگەيەنيتە بەرامبەرەكت. گۈيگىكى باشبەۋ گىرنگى بىدە بە بۇچوونو رىنمايى ھەمىشە كىرپارمەكانت، چۈنكە وتەكانى ئەۋ تىشك دەخاتە سەر زۆرىيە ئەۋ كىشەنەى كە پىۋىستە دور كەۋىتەۋە لە داھاتوۋدا، ھەر بۇيە ھونەرى گۈيگىرتن دادەنرى بە گىرنگىرتىن ھەنگاۋەكانى سەرگەۋىن لە پەيۋەندىدا بۇ خىزمەتكىردى ھەمىشە كىرپارمەكان.

۳- رىزگىرتن لە ھەمىشە كىرپارمەكان دادەنرى بە گىرنگىرتىن مەرجەكانى سەرگەۋىن لەكاردا، بۇيە پىۋىستە لە كاتى گەتگۈگۈگىردن بەرپىزۋە لەگەل قىسە بىكەيتو نەرمونىان بىتو لەگەل ھەموو قىسەيەكىدا ھەل نەجىتو بەرپەرچى بىدەيتەۋە، چۈنكە لەۋانەيە مىزاجى تەۋا نەبىتو كىشەيەكى ھەبىت رەنگىدانەۋى لەسەر دانىشتەكە ھەبىت، بۇيە ھەۋل بىدە بەسەلىقە بىتو لەگەل قىسەكانى بەردەۋام بىتو بەرپەرچى مەدەۋە لەكاتى ھەر وتەۋ كىردارىكى.

۴- ھەمىشە لە بىرت بىت، بەدەستەيىنانى مەتەنەى كىرپارمەكانو سوۋوربوون لەسەر گەياندنى بەرھەم خىزمەتگوزارىيەكان بۇيان لە كورتىرېن ماۋە بەگۋالىتتەيەكى بەرز، دادەنرى بە بىنەمايەكى زېرىن بۇ بەدەستەيىنانى ھازانجى گەۋرە بۇ كۆمپانىيەكەتو جىۋاۋزىرت دەكاتو سەرگەۋىتوت دەكات لە كارەكتەدا، پاشان بەردەۋامىت بى دىبەخىشەت لە كاردا،

علاقات / ژمارە ۲۴ لاپەرە ۵

زۆرىيە خەلى ئەمىرۇ زىياتر لەكارىك نەنجام دەمدىن لە يەك كاتدا بۇنەۋى پىداۋىستەيەكانىان جىيەجى بىكات، زۆرجارى وا ھەيە ئەۋ نىشۋو كارەى نەنجامى دەمدات زۆر دورە لە ھەزو وىستو نارموزۋەكانەۋە، ئەمە لە لاپەك، لە لاپەكى تىرىشەۋە بە ھىچ شىۋەيەك رەھىنانى تەۋاۋى پى نەكرادو زانىيارى تەۋاۋى پى نەبەخىراۋە لەم بواردا. ئاشكرەشە دروشمى زۆرىيە دامودەزگاكان ئەۋىيە (نىشۋىكى زۆر بە كەسانى كەم)، ئەنجامى ئەم چۆرە كارانەش ھەر دەمىت، بۇيە دەمىنن ھەرمەنەر تۋانائى نامىنيتو كارىگەرى دەمىت لەسەر كارە سەرەكىيەكانىو دەمىتە بەرپەست لە بەرپەۋەچوونى كارە تاك و بەگۈمەلەكاندا.

كاتىك دەمىتە كۆتايى ھاتنى كاتى دەۋام كارەكان تەۋاۋ دەمىت بى ئەۋى نەنجامى كارەكان دىيار بىت، ئەمەش كارىگەرى خىراپى دەمىت لەسەر بەرژەۋەندىيەكانى كۆمپانىيا، لەھەمان كاتدا كارىگەرى دەمىتە سەر ھەمىشە كىرپارمەكانىش. كە لە كاتى دىيارى كراۋى خۇيدا خىزمەتگوزارىو بەرھەمەكان نەگاتە دەستيان ئەمەش كارەكانەۋى خىراپى دەمىت لەنېۋان كۆمپانىيا ھەمىشە كىرپارمەكان.

دەتوانىت ھەرمەنەرەكىكى سەرگەۋىتوتو كارىگەر بىت نەگەر ھەلگىرى كۆمەلىك لە ئاكارو شىۋازى پەيۋەندى لەگەل دەۋروۋبەرتدا بىت بۇ ئەۋى پەرە بە تۋانكانت بىدەيت لەكاتى گەتگۈگۈگىردن پەيۋەندى لەگەل ھەمىشە كىرپارمەكاندا.

شىۋازو كەنەلەكانى پەيۋەندى - راستەۋخۇۋو ناراستەۋخۇۋو - لەم رۇژگارەماندا زۆر بوۋە، جارى وا ھەيە دەمىتە ھۆى دروست بوۋى تىنەگەيشتىك لە نېۋان كۆمپانىيا ھەمىشە كىرپارمەكان، بۇ ئەۋى خۇت بىپارزىت لەم كىشەيە پىۋىستە لەسەرت،

۱- ھەۋل بىدە ئەۋ پەيامەى كە دىگەيەنيت بە ھەمىشە كىرپارمەكانت - چ لە رىگەى تەلەفۇنەۋە بىت يان ئىمىل يان دانىشتى روۋبەروو لەگەلىدا - روونو ئاشكرىتو ھىچ شارۋىي تىدا نەبىت بۇ ئەۋى دور كەۋىتەۋە لە دروست بوۋى كىشە لەكاتى پەيۋەندىدا، نەگەر مەشقو رەھىنانى تەۋاۋ نەگەيت لەسەر ئەم شىۋازە ئەۋا پەيامەكتە بە

سود بە كىرپار، بە جۇرىك وا ھەست بىكەن سودى كىرپار سودە بۇ خۇيانو كۆمپانىيەكان، دەبى كاك ھەفالى ئەركى رەھىنانى ھەرمەنەرەكان بىگىتە ئەستۇ، جا ئەگەر لە رىي پەيمەنگاى تاپىتە بە بوۋارى كارو بەرپەۋەردىن بىت ياخود كەسى پىسپۇر ئەۋ كارەى بۇ بىكات، بىگومان ئەركى رەھىنان كەم نىيە، بەلام دەگەرپەۋە بۇ وتەكەى ھاكىمى دۋىيە (مەھمۇد راشىد ال مەكتۇم) كە دەلى: (ئەگەر رەھىنان بە گران بزانىن، پىۋىستە ئەۋەش بزانىن كە نىرخى نەزانىن چەندە؟).

چۈر خال دىيارىكرادو بۇ پەيۋەندىۋى ھەرمەنەرەنى بەشى خىزمەتگوزارى كىرپار، لە لاپەن (پاسر جاد) ھەۋە كە ھەسۋاۋى ئەۋ بوارەپەۋە لە كۆمپانىيا (ئەجىيال) بەرنامە سازىدا سەرۋكى بەشى (اللەم الفنى) يە:

۱- وردىيى: لەمەنەۋى ئەۋ كەسانەى لەۋ بەشەدا كارەمەن مەمەلەى راستەۋخۇيان لەگەل كۆمەلنى داتاي زۆر ھەستىارو زانىيارى وردو گىرنگا ھەيە، پىۋىستە بە ئەۋبەرى وردىيەۋە لەگەل ئەۋ بوارەدا ھەل بىكەن، چۈنكە ئەۋ داتايانە بۇ كۆمپانىيا كىرپارەكە ھەك رۇۋ ۋاپە بۇ جەستە، بۇيە ھەر ھەلەيەك لە دانائى داتاكاندا نەنجامى ھەلەى لى دەگەۋىتەۋە، بەمەش كۆمپانىيەكە تۋشى زەرەر دەبىت.

۲- دىنامىكى: بە ھۆكىمى ئەۋى كارى خىزمەتگوزارى مەمەلەكرەنە ئەگەل كىرپاردا، كەۋاتە كارى سەرەمكى ئەۋ بەشە گەرەنە بە دۋاى ئەۋ خواستەنەى كىرپار كە تۋ بۇت جىيەجى نەكرەۋون، ھەر بۇيە بەشى خىزمەتگوزارى كىرپار ئەلەقى گەياندەنە لە نېۋان بەشى پەرمىيدان كىرپارەكەدا، ئەم گەياندەنە وا دەكات كە پلانى ساغىرەنەۋى كۆمپانىيا پلانىكى سەرگەۋىتوتو بىت، بەھۋى ئەۋ دانۋىستەنەۋە كە لە نېۋان بەشى خىزمەتگوزارىو كىرپاردا ھەيە، چۈنكە دەتۋانرى پەرە بە كالاكە نىدىر تۋمەكو زىياتر ھاۋتاي خواستەكانى كىرپار بىت، ئەمەش دىنامىكىيە ئەك ستاتىكى.

۳- خىرايى: لە ھەردو پىۋەسى دابەشكرەنەۋ خىزمەتگوزارىدا سىفەتى (خىرايى) تا سەر نىسقان كارىگەرى ھەيە، چۈنكە گەر لە كاتى خۇيدا چارەسەرى گەمۋورتىيەكان نەكرىت ئەۋا لاي كىرپار پىرسىار لەسەر پەدىلى تۋ دروست دەمىت، بۇيە كات چەند لە خىزمەتى پىۋەكانى (كورد سۇقتۇر) داپە ھىندە ترسانكە ئەگەر پىر بەخۇى سودى لى نەبىرنىت.

۴- مەتەنە: كارەمەندى بەشى خىزمەتگوزارى پىۋىستە كەسكىكى باۋم پىكرادو بىت، لە دوۋ لاپەنەۋە: يەكەم: مەتەنەى ھەبىت لە روۋى تۋانائى زانستىيەۋە كە بىتوانىت چارەسەرى كىشە تەكنىكىيەكان بىكات. دوۋەم: مەتەنە بە دزە نەكرەندى زانىيارىيەكانى حساباتى كۆمپانىيا كىرپارى بەرنامەكە.

نەۋ خالانەى باسكران نامازىيەكى گىرنگى بۇ سەرھەت دەستىپىكرەندى كارى (كورد سۇقتۇر) بۇ پىۋەۋەى ئاۋىرو بە تاپىتە ئەمىرۇ ھەر كالاكە خىزمەتگوزارى لەگەلدا نەبىت بىگومان تەمەنى كەم دەمىت، جا ئەگەر كالاكە خۇى جۇرىك بىت لە خىزمەتگوزارى ئەۋا زىياتر پىۋىستى بە دەمەۋەچوونى كىرپار دەبىت.

بەشەن دووهم

م. ھاژە شېروانى

هۆبەکانی گرنگیدان بە زانیانی بازارسازی

لەو هۆبەکانی گرنگیدان بە زانیانی بازارسازی بریتییه لە:

۱- بوونی گۆرانکاری ناوەکی لە هەردەمی پیشەسازی که فاکتەرەکانی بازارو تیچوون دەگرێتەوە.

۲- ئەو کاریگەرییانەی که حکومەت بەسەر رێکخراوەکانی دەسه‌پێنی لە رێگای کۆتو بەندی یاساییەوه.

۳- دانراوه رکابەرێیەکان رۆلێکی گرنگیان هەیه بۆ رێکخراو که گرنگی بدات بە زانیانی بازارسازی تا لە رێگایەوه بتوانێت تێبینی رکابەری تووند بکەین لە نیوان رێکخراوەکانو زیادکردنی توانای لە سەر دەرخستنی زانیاری یەکلادەمکاتەوه لەگەڵ هەموو ئەو فاکتەرەکانی که لە رێگایەوه پێگەی رکابەری رێکخراوەیی پێ باشتر دەکرێت.

۴- بوونی جیاوازی لە پێشبینی کردنی کریارد، بە هۆی جیاوازی ناستی ژيان و پڕکردنەوهی پێداویستی و ئارەزووەکانیان،

بۆیه لە سەر رێکخراوەکان پێویستە که جیاوازی پێشبینی کراو لە سەر کریار بەهەند وەرگریو لە هەولێ رازیکردنی گەورەترین ژمارە بیت لە سەر ئەو کریارانە که بێکەیهکی فراوان بۆ رێکخراو پێک دەهێنن لە سەر بازار.

۵- گۆرانکاری تەکنیکی رۆلێکی بەرچاوی هەیه بۆ گرنگیدانی رێکخراوەکان بە زانیانی بازارسازی که بە خێرای تێبینی گۆرانکاری تەکنیکی دەکەین لەگەڵ بوونی جیاوازی پێداویستی کریار لەم گۆرانکارییانەدا، هەر بۆیه زانیانی بازارسازی بە پێویست دادەنرێت بۆ زیندوو راکرتنی نابوووری ژمارەیهکی زۆر لە رێکخراوەکان، که لە رێگایەوه دەتوانن جیهانگەراییی لە رێکخراوەکانیاندا جووڵە پێ بکەن و جیاکەرەوهیهکی رکابەری بە دەست بخەن، لەگەڵ ئەو بەراووردکردنە که دەتوانێت دەستی بکەوێت بە تەواوکردنی چالاکیە جیاوازه‌کانی که لەم رێکخراوه بە

ئەنجام گەیەندراون.

سیماکانی زانیانی بازارسازی/

لە گرنگترین ئەو سیمایانەی که زانیانی بازارسازی پێشکەشی رێکخراوی دەکات ئەمانە:

۱- ناستەمی لاسایی کردنەوهی زانیانی بازارسازی لە لایەن رێکخراوەکان، ئەمەش بە هۆی ئەوهی که پڕۆسەکانی تاپبەت بە زانیانی بازارسازی دەکەوێت ناو چالاکیەکانی زانیانی رێکخراوەیین که لە دەرەوه بە ئاسانی ناتوانرێت تێبینی بکری.

۲- ناستەم گواستنەوهی زانیانی بازارسازی لە نیوان رێکخراوەکان ئەمەش بە هۆی ئەوهی که پڕۆسەکانی زانیانی بازارسازی لە ناوخۆیی رێکخراو دمدۆزێتەوه و ناتوانرێت لە بازار بفرۆشرێت.

۳- نەتوانینی کەمکردنەوهی، ئەمەش بە هۆی نەتوانینی کەمکردنەوهی بە تێپەڕینی کات، سوودەکانی ئەم پڕۆسەیه کەم نابێتەوه

پروژه‌های زاینی بازارسازی له نیوخویاندا به جیواز دادنریت، بۆ نمونه پروژه‌های زاینی کریار جیواز له پروژه‌های زاینی رکا بهر نه‌مەش به هۆی نه‌وهی که کریار بابەتیک سەر به‌خۆیه و پێویستی به جۆریکی جیواز ههیه له چالاکیه‌های زاینی هێرکردن و تیگه‌یشتن.

سییه‌م: پروژه‌های زاینی بازارسازی جۆریک له نادپاری تیا دایه له کاتی به‌کارهێنانی هه‌ندیک له چالاکیه‌های له پێوانه‌کردنی پروژه‌های هه‌ر جۆریکی زاینی بازارسازی، لێره‌دا کارگێری رۆلیکی سهره‌گی ده‌بینیت له دارشتنی زاینی بازارسازی ریکخراو و دنیابوونی به‌رپوه‌به‌ران له‌وه زاینیه‌یه که له بازاردا ده‌ستیان خستوه کارگه‌ری ده‌بیت له سهر ده‌ستخستنی زاینی تایبەت به بازار له سهر کریارو رکا به‌ران و به‌ره‌مه‌کان و هتد، هه‌روه‌ها هه‌ماهه‌نگی نیوان به‌شه‌های ریکخراوه‌یی.

یه‌که‌م: گه‌لێک له‌ بواره‌های ناراسته‌ی بازار ده‌گه‌رته‌وه (ناراسته‌ی رکا به‌ر، ناراسته‌ی کریار، ناراسته‌ی دابینکه‌ر، ناراسته‌ی به‌ره‌م.... هتد) نه‌م پروژه‌یه فراوانتر ده‌بیت بۆ گرتنه‌ خۆی گه‌ران و لیکۆلینه‌وه‌ی تر نه‌مەش به‌ هۆی رۆلی له‌ ته‌واو‌کردنی زاینی بازارسازی، له‌ دانی متمانه به‌ خاوه‌ن بریار له‌ ریکخراو‌دا له‌ ریکای نه‌وه زاینیه‌یه که زاینی بازارسازی پێشکه‌شی ده‌کات له‌ کاتی بریار‌دانا.

دووه‌م: سهره‌رای نه‌وه‌ی که تیشک ده‌خاته سهر نه‌وه چالاکیه‌یه که ریکخراوه‌کان پابه‌ندن پێوه‌ی که به‌ ناراسته‌ی به‌ره‌و بازاریان ده‌بات و سیفه‌تی پروژه‌ه‌داری به‌ گه‌رنگ ده‌دنه‌یت به‌ هۆی نه‌وه‌ی که هه‌ر بواره‌یک له‌ بواره‌های زاینی بازارسازی (زاینی کریار، زاینی به‌ره‌م، زاینی دابینکه‌ر، زاینی رکا به‌ر) و مامه‌له‌یان له‌ گه‌ل ده‌گه‌ریت که جۆری جیوازی هه‌یه له‌ چالاکیه‌ هه‌لس و گه‌وتیه‌کان و هه‌ر چالاکیه‌ک گرنگی و سوودی خۆی هه‌یه،

له‌ ده‌ره‌نجامی به‌کارهێنانی.

4- نه‌وه زاینیه‌یه‌یه که ریکخراو ده‌ستی ده‌گه‌وێت له‌ سهر سه‌رچاوه‌کان به‌ نه‌بینراو دادنه‌ریت که‌وا له‌ ریکخراو ده‌کات به‌ پێشکه‌شکردنی به‌ره‌مه‌های له‌ بازار بۆ کریاره‌کانی.

5- ستراتیجیه‌تی گشتی به‌ ستراته‌وه به‌ پسپۆریه‌ ناوخۆیی و ده‌ره‌گیه‌های ریکخراو، هه‌ر بۆیه جۆری نه‌وه زاینی بازارسازییه‌ی که ریکخراو هه‌یه‌تی ده‌توانی ده‌ستیشانی نه‌وه ریکا یانه‌ بکات که به‌ به‌ره‌وی ده‌کات.

6- نه‌وه ریکخراوه‌یه که زاینی بازارسازی به‌ شیوه‌یه‌کی جیدی و ده‌ره‌گه‌رن یه‌که‌مه‌جار پێویستیان به‌ به‌ره‌گه‌رنه‌وه‌ی ستراتیژی و رکا به‌ری کردن هه‌یه له‌ جوار چپوه‌ی پارێزگاری کردن له‌ پێگه‌ی زاینی رکا به‌ریان.

پروژه‌های زاینی بازارسازی / پروژه‌های زاینی بازارسازی به‌ کارێکی درێژه‌ پێدەری لیکۆلینه‌وه‌های ناراسته‌ی بازار دادنه‌ریت له‌ زۆر لایه‌ن.

بۆ جوانترین دیزاینی
گوشار، کتیب، رۆژژمێرو
هه‌موو بلاوکه‌راوه‌یه‌ک

ته‌نها
Bryar Design
هه‌لبێژیه

بریار
وه‌رچه‌رخانی که جیهانی دیزاین دا

۳۱۹۳۹۶۶

۰۷۷۰۲۱۷۸۶۸۲

نزای

سه‌حه‌ر

که‌وته

به‌ر دیدی خوینه‌ران

تويىغان ۋە تەييارلىغان چىنىش، ئە
تىنكىلىرىدە، سىنىق ئاسىر خىدۇر

چۈن سەركەۋىتوۋ دەپىت لە ژياندا؟

مەزنى داناۋو چەند بىرۈكەيەكىشى داناۋو كە
ھىشتا جاردەسەريان بۇ ئەدۋزراۋدەۋە لە دۋاي
مردنى خۇشى، يان كە سىكى ۋەكو ئەدىسۇن
كە خۇيىندىكارىكى ئاست نىزمى زىرەك بوۋە
چوو لە شەمەندەفەردا كارى شاگردى كردو
دۋاتر بەردەۋام لە تافىكردنەۋەدەۋو، تاكو
گەپىشتە ئەۋ ئاستەي كە يەككە لە گرەكتىن
ھۆكارەكانى خۇشگوزەردانى ژيانى داھىئا كە
لەۋ سەردەمەۋە تاۋەكو ئىستەۋ لە داھاتوۋشدا
مىرۋافىھەتى قەرزاريەتى ۋە سوۋدى لىدەبىيىنى،
ئەۋە جگە لە چەندەن داھىنراۋەى تىرىش
كە خاۋەنەكانىيان ھەموۋيان مىرۋاف بوۋن
ۋەكو ئىمەۋ زۆرپىشيان لە سەردەتا ھەزارو كەم
دەرامەت بوۋن پان ئاستى زىرەكەيان نىزم
بوۋە دۋاتر بىرۈكەي سەركەۋىتوۋ ھانىدان كە
خۇيان لەم ئاستە دەريازىكەن ۋە بىگەنە رادەى
داھىيان ۋە بەرپاكردىنى شۇرشى پىشەسازى.
ئەمانە ھەموۋيان تۋانىۋيانە ھىزى لە
بىن نەھاتوۋى شارۋەى ناخيان بەرە پىدەن ۋە
سەركەۋىتوۋ گەۋرە تۆماربەكەن كە تاۋەكو

دەستەپىنەنى بىلەۋايەى كۆمەلەيەتى.
بەلام ھەندىكى دىكە سەركەۋىتوۋ داناۋىش
دەكەن بەسەر چەند لايەبىكى جىۋاۋز لە
ژياندا لەسەر بىردۋەيەك ژيان دەگوزەردىن
كە دەلىت: مەرج نىيە مىرۋاف لەھەموۋ
ساتەۋەختەكانى ژياندا سەركەۋىتوۋ بىت.
دەپىت ئىمە ئەۋەش بىزانىن كە سەركەۋىتوۋ
بەدى ناپەت تا شەۋنخونى ۋە مەندوبونى
لەپىناۋا نەچىژىن. ئەمانە سەركەۋىتوۋ
دەپىنەۋە لە پەيۋەندىيە كۆمەلەيەكانىيان،
بە پەلى پەكەم سەركەۋىتوۋ خىزان، سەركەۋىتوۋ
لەبۋارى دارايدا، ھەروەھا ھەندى لايەنى تر.
گەر گوزەرىك بىكەين بە سەربىردەى لاپەرەكانى
مىزۋوۋى رابردوۋا ئەۋا چەندىن نەھىنى نامىز
دەپىنەن كە مىرۋافەكان بە دىرپىۋى مىزۋوۋ
ئەنجامىيان داۋە ھىشتاش ۋەكو شاكارىك لە
بۋارە جۆر بە جۆرەكان سوۋدى لى دەپىنەت،
چۈنكە چەندەن كەسى داھىنەرو چەندەن
كەسى بىلمەت لەم ژياندا بوۋن ۋە نەماۋن
ھەر ۋەكو ئەنىشتاين كە چەندەن بىرۈكەى

سەركەۋىتوۋ لە ژياندا تەنھا پەيۋەست نىيە
بە چارەنۋىس ۋە پەختى مىرۋافەۋە تاۋەكو بىيىتە
تاكە رېرەۋەى ژيان كە چارەنۋىس مىرۋافەكان لە
داھاتوۋدا بە ئەرى ۋە نەرى دىۋارى بىكات. بەلكو
چەندەن لايەنى جۆراۋ جۆرۋ پەنھان بەدەرىۋاى
ژيان دەگىرەتەۋە، سەركەۋىتوۋ بىرپىيە لە دۇخىكى
تايپەت كە لە ناخى مىرۋافەكاندا دەخولقېت ۋە
دۋاتر دەتۋانىت مەشق ۋە رايىۋانى پى بىكرىت ۋە
بىخىتە بۋارى پراكتىكىيەۋە تاۋەكو لە ژياندا
خۇشگوزەردان بىت. چۈنكە زۆر خەلك ھەيە،
ھەرچەندە بىرۈكەى سەركەۋىتوۋ لە ناخياندايە
بەلام بونىداى خۇى ھىشتا لەۋ ئاستەدا نىيە
كە بىخاتە بۋارى پراكتىكىيەۋە. ئەۋەش يان
سروشەت يان ھۆكارە مىرۋافىيەكان كارىگەرى
لەسەر ھەيە.

ھەندى كەس ۋەدەزانىن كە دەپىت
سەركەۋىتوۋ بەدەرىۋاى ژيان كارىگەرى
ھەبى بەسەر ھەموۋ ئاكارو خۋورەۋىشتى
مىرۋافەكانداۋ رېنىشانىدەرىكى بەردەۋام بىت
بۇ ئاراستەكردىنى بەلەى بەرپەرسىيارىتى ۋە

میشک که له لایمن مروفهوه به کارهاتبیت ۲۵٪ بووه له گهل نهوهدا دهینین که تهنه لوجیا جهند پیشکوتوو! رادی پیشکوتن هه موو سنوردکانی عه قلی بریوو، له بهرنهوه نیستا پیویسته بزانی که جیمان مه بهسته له ژاندا؟ بوجی نهو مه بهسته مان ههیه؟ کاریگری جی دهبیت له سهر ژانمان نه گهر نهو مه بهسته مان هاته دی؟

۳- بزانه که سهرکهوتن پیویستی به شیکردنهوو وردکاری نامانجهکانی ژانانهوه ههیه:

پیویسته مروف له ژاندا ریرهوی خوی هه بیته ههولی جیبه جیکردنی نهو شتانه بدات که له ژاندا نه خشی بؤ کیشاون. نه گهر سهیری ژان بکهین دهینین که پریهتی له کهوتن و هه لسانهوه، له بهرنهوه مروفی براوهو سهرکهوتوو نهو مروفهیه که خوراکر بیت بهرامهر به له مپهرهکانی ژان.

۴- له به لیدان له گهل خودی خوتو کهسانی دوروبه رتا راستگۆیه:

پیویسته مروف خاوهنی به لینی خوی بیت و هه رکاتیک مروف خیانهتی له خودی خوی یان دوروبه ری کرد بیکومان به تیپه ربونی کات مروفیکی فاشیل دهرده جیت و نابیت جاوه ری سهرکهوتن بکات، چونکه نهو یهکیک له بنه ما سهردهکیهکانی سهرکهوتنی به جی نه گه یاند که نهویش به لیدانه.

۵- سهرکهوتن پیویستی به کارکردنی راسته هینه ههیه:

کۆتا ههنگاوی سهرکهوتن بریتیه له کارکردن و بیرکرنهوه زور به وردی به دیقه تهوه. له وانیه زور به مان نهو شته مان بیستیت که به سهر نه نشتان دا هاتوو، کاتیک نه نشتان له یهکیک له چیشخانهکانی نه مهریکا میوانی برادر یکی ده بیت، نه نشتان دیهویت بجیت بؤ چیشخانه که، به لام به دهم بیرکرنهوهوه دهرات کاتیک ده زانیت گه یشتوته هه راغی شارو ورده ورده بارانیش به سهریا دیماریت، به لام نهو سهرقالی بیرکرنهوه بووه له بابته یکی ماتماتیکی! جهندان کهس ههیه کاتیک سهرقالی راپه راندنی کاریکه نیمه بانگی لی دهکین ناگی لی نییه و هلام ناداتهوه، واده زانین که کهسیکی ده بهنگ بیت به لام له راستیدا مروف له کاتی کردنی هه رکاریکدا ده بیت هه موو هه ست ویری خوی بخاته سهر نهو کاره.

نیستا دوی جیبه جیکردنی نهو هه موو ههنگاوه به رهو شاری سهرکهوتن کهوتیته ری؟

ژاندا باز دمدات به سهر نهو ههنگاوه داو پی شی دهکویت، به مهش سیسته ماتیکی سهرکهوتنی لی ون ده بیت، له بهرنهوه بویرانه بریار بده له سهر به رهو پی شهوه چوون و به ردهوام بوون، نه مهش به جهند شیوازیک دهکریت گرنگترینان نووسینهوهی نهو ههنگاوهیه له سهر به رهوی کاغزو پیداجوونهوهی به ردهوامی هه موو روژیک به وهش ده جیت سهر ریرهوی سهرکهوتن بؤ به دهیپتانی مه رام و مه بهستهکانی ژان و دوزینهوهی ریگه چاره دی خوشگوزمرانی.

۲- هه میشه لوگو (درووشم) له ژاندا بریتی بیت له نامانج ویدی روون:

بوونی دروشمی سهرکهوتن و نیگی روون له ژاندا یهکیکه له هاکنه ره گرنگهکانی تری به دهسته یانی سهرکهوتن له ژاندا، بی بوونی وینهیهکی روونی سهرکهوتن له ناخدا سهرکهوتن مه حاله، که نهو وینهیهش دهینین ده فاددهقی نهو مه بهستهیه که دمهویت له ژاندا بهیپتیه دی و بیته پی شهنگی سهرکهوتن، بؤ نامانجهکانت ته نها کاتیک دهیپتیک له ناخدا رهنگدانهوه یان هه بیت، چونکه به گویره ی بیردۆزی هیزی راکیشانی دهروونی مروف ته نها لهو شتانه سهرکهوتن به دهست دهیپتیک که سهرنجیان دهادا دهیکاته پرۆگرامی جیبه جیکردنی له کاته دپاریکراوهکاندا.

له کوین نهو مه بهسته و مه رامانهی که نهوان له ژاندا ههولی بؤ ددهدن و به دوایدا ویلن؟ نه مهیه گهوا دکات نه نجامه گه ی مروفیکی ساده دهرجیت و له ژاندا نه زانیت جی بکات. له بهرنهوه پیویسته هه ره له نیستاوه جهند پرسیاریک له ناخی خومان بکهین له وانیه نیمه جیمان دهویت؟ نایا سهرکهوتن له کوپوه دیت و مانای جی دهگه یه نیته و چون دهمان گه یه نیته به مه رام و مه بهسته کانمان؟ چونکه گهر که میک له ناخی خومان وردینهوه دهینین وهلامی گشت نهو پرسیارانه ی تیدایه و ته نها پیویستی به فهرمان و جولاندن ههیه. ناخی گشت مروفهکانی سهر زهوی له به نه رمتدا دهریایه که له پرسیارو وهلام و زانیاری له خۆدهگریت که هه ندیکیان له ژینی رۆژانه دا مروف به کاریان دهیپتیک به پی پرۆسهیهکی سیسته ماتیکی. میشکی مروف زور فراوانه له توانایدا به له روژیکدا هه شتا ملیون زانیاری تۆمار بکات که بیکومان نهوه دهمان گه یه نیته نهو راستیه به لگه نهویسته ی که به لی میشکی مروف بواریکی فراوانی ههیه و زور لهوه زیاتره که نیستا نیمه به کاری دهینین. به پی سهرچاوه زانسته ییه کان زۆرتترین ریژه ی

کۆتایی ژان ناویان له ناو جیهاندا درهوشاوه بی، هه روهها توانیویانه به سهر کۆسه پهکانی ژاندا سهرکهوتن و جۆکی پیدای بدن.

هه ندی کهس سهرکهوتن ته نها له وهدا دهیننهوه که خاوهن به ختیک یاش بن و به مهش هه موو گرهویک له ژاندا دمهاتهوه. به لام ده بیت نهوه مان له بیرنه جیت که سهر کهوتن بؤ داهینه ره زاناکان پیویستی به جهندان شه ونخونی و کاری به ردهوام و پوخت ههیه که دهیگه یه نیته نهو شوینه.

هه روهها پیویستی به نامۆژگاری جهند پسپۆزی بوازی سهرکهوتن ههیه که نیستا دمهتوانین گو ی له وتارهکانیان بگرین و سهرکهوتن هه راهم بکهین، له وانیهش (هیتری فۆردو نه ندرو کارنیه).

گومان له وهدا نییه که هه موو تاکیکی سهر نهو زه مینه نارمه ووی سهرکهوتن دهکات و ئاوات بؤ به رزی ده خوازیت، به لام نه مه چون به دهست دیت؟ له سهرمهتاوه هه ندی روونکردنهوه مان له سهرداو نیستاش هه ندیکی باس دهکین:

یه کهم شت که پیویسته مروف له ناخیدا گه لاله بیت نهوهیه که سهرکهوتن پرۆسهیهکی ئالۆزه، له سهرمهتادا پیویستی به خستنه ناو سیسته ماتیکی جیبه جیکردن ههیه، سهرکهوتنیش ته نها بریتی نییه له رهوشیکی تاک، ریگه که ته نها به به دهست بیت به چاره نووسی مروفهوه به لگو لایه نی فراوانتر دهگریته خو هه رهوکو له سهرمهتاوه وتان.

سهرکهوتن به شیوهیهکی هه ندیه میتالی بریتیه له هه سترکردنی میشک یان ناخی مروف به ههنگاونانی بؤ گه یشتن به لوتکه ی پیویست و دواتر به ردهوام بوون و خستنه ناو جوارچیوهی جیبه جیکردنهوه.

لیرمدا چه ند خالییک باس دهکین که بؤ سهرکهوتن له ژاندا پیویسته بیگرینه بهر:

۱- بؤ نهوهی سهرکهوتن و توبیت ده بیت خاوهنی بریاردانی بویرانه بیت:

یه کهم ههنگاو که دهنریت بؤ سهرکهوتن له ره رهوهی ژاندا بریتیه له بریاردان له سهر شتیک بؤ نهوهی به دهستی بهینین، هه موومان لهوه باش تیددهگین که هیج شتیک ناجولیت، هیج به رهو پی شهوه چونیک روونادات له هیج کایهیهکی ژاندا، هه تا خوت یه کهم جار بریار له سهر کردنی نهو کاره نه دهیت، یه کهم کاریش که له یه کهم ههنگاوا دهگریت بریتیه له بریاردان له به ردهوام بوون له سهر پیشکوتن، نهوهش به پروا به خۆبوون و پشت به خۆبهستن ده بیت، نهوهش به شیکی بنچینه یی و سهرمهتاییه لهوه ههنگاوهدا که به داخهوه زور خه لک له

دلت له خەم پاك بگەرەوه!

بەرزان ئەبەيدىن رەشىد

بۇ دواجار ئاگادارى بگە، ئەگەر لەوه زياتر بوو ئەوه تەنھا لۆمەى خۆت بگە، چونكە مروڤى ژير ھاورپىيەتى كەسك ناكات كە ھىچ گرنگىيەك بە بەلنەكانى نادات.

كەسك لەبىرى تۆدا يەكەم كەسە، بەلام تۆ لەبىرى ئەودا دوووم كەسى... ئەوهى شويىنى تىرامان و ھەلويستە لەسەر كۆرەنە ئەم گەرتەيە، چونكە زۆرىك لە خەلكان خاوەنى ئەم گەرتەن كە دل دەكات بە مەلەندى خەم و پەژارە، زۆر كەس ھەيە لەم جىھانەدا كەسكەيان زۆر خۆشەدەوئەت، بەلام بەزەمبەرەكەى بەو شىویدە خۆشى ناوئەت، (كاتىك باسى خۆشەوئەستى دەكرىت، تەنھا خەيالىت نەچىت بۆ لاى عاشق و مەعشوق، چونكە زۆر جار ئەو دوو كەسە رەنگە ھاوسەر بن. ياخود دوو ھاورى بن، يا... ھتد)، ئەم خالە يەككە لە گەرتەكانى ئەم رۆژگارە، رەنگە زۆر كەس بە دەست ئەم گەرتەو ھەلويستە و ھەودالى چارەسەرى گونجاو بئەت. بۆ رزگار بوون لەو كىشەيە، بۆ چارەسەرى ئەم كىشەيە بە پەندىك دەست بئە دەكەين: (ھىچ كات

سەرچاوەكەى زانرا زۆر بە ناسانى دەتوانىت چارەسەرى بگەيت، تۆى بەرپىزىش ئەگەر دووچارى ئەم حالەتە ھاتىت، دەتوانىت بە ھاوکارى كەسكى دلسۆزت كىشەكانت تاوتوى بگەيت و ھەولى چارەسەر كۆردنى بدەيت، خۆ ئەگەر نەتوانى بگەيتە نەنجام بە خواردىن ھەيىكى نارام بەخش دەتوانىت چارەسەرى گەرتەكە بگەيت، بە مەرجىك نەيگەيتە پىشەو خوى پىو بگريت.

چاوەروانى كەسك دەكەيت، بەلام تەشرىف ناھىنىت... رەنگە كەم كەس ھەبئەت دووچارى ئەم حالەتە نەبووئەت، بە تايبەت لە نيوەرۆيەكى گەرمى ھاويندا، ياخود لە يەككە لە رۆژە سەختەكانى سەرماى زستاندا، چاوەروانى ھاورپىيەك كۆردبى كە پىشتر بپريار بوو پىگەو ھەلويستە كارىك ئەنجام بدەن، يان سەردانى نەخۆشكە بگەن يا... ھتد، دواى چاوەروانىيەكى زۆر تەشرىفى نەھىناو، تۆش زۆر نىگەرەن بووئەت كۆلىك خەم جوو بە نيو دلتا، ئەم حالەتەش زۆر ناسان چارەسەر دەكرىت، جارى يەكەم لىي ببورە، جارى دوووم

زۆر ئەو شتانەى دەبەنە مايمەى خەم و پەژارە بۆ دلى مروڤ، بەلام لەم ژمارەيەدا تەنھا قسە لەسەر ئەم پەندە دەكەين كە دەلەت: تەنھا سى شت زۆر كار لە دلى مروڤ دەكات: (يەكەم/ كاتىك دەتەوئەت بگەيت، بەلام خەوت لى ناكەوئەت! دوووم/ چاوەروانى كەسك دەكەيت، بەلام تەشرىف ناھىنىت! سىيەم/ كەسك لە بىرى تۆدا يەكەم كەسە، بەلام تۆ لە بىرى ئەودا دوووم كەسەيت).

كاتىك دەتەوئەت بگەيت، بەلام خەوت لىناكەوئەت... زۆر جار دەچىتە سەر جىگەى نووستن، تاكەمىك لە دنياى پىر لە ناسۆروخەم و پەژارە دابىرپەت و چاوەكانت لىك بئەيت و ساتىك لە گەرتەكانى رۆژگار دووربەكەوئەتەو دەتەوئەت بچىتە جىھانى خەو دەو تا بئەتە ھۆى ھيور كۆردنەوئەى مېشك و نارام بوونەوئەى دل و دەروونت، بەلام خەوت لى ناكەوئەت، ھەر چەند ھەول دەدەيت بى سوود!

ئەم حالەتە ئەگەر جى ناخۆشە بەلام كاتىيە، رەنگە ناپەختەيەكانى رۆژگار و كىشەو گەرتەكانت ھۆكارى سەردەكى بن، ھەر گەرتەك

گويز فروش!

ۋېب سائىل باسما

ئاخر تەمەنى ئىمەش بە ھەمان شېۋە! ئەگەر پېت بىلىم ھەموو تەمەنى خۆتم بە خۇرايى پى بىزۇشە، بەھىچ نىرخىك ئەم كارە ناكەيت.

بەلام رۇژەكانى ژيانى دانە دانە بى ئەۋەى بەخۆت بزانى لەدەست دەدەيتو تا بە خۆتدا دېتەۋە، ھەموو تەمەنت لەدەست چوۋە!

بەلى ئازىزم، ئاورىك لە دواۋە بەدەرۋە بىروانە چەند سادە يەكە يەكەى رۇژەكانى ژيانىتو لە راستىدا تەمەنى بەنرخىت لەدەست داۋە.

بەلام دەمەۋىت بزانى ھىشتا كات درەنگى نەكردوۋە، تەنھا ئەۋەندە بەسە ھىمەتى بىۋىنىتو بىتەۋىت لەمرو بەدواۋە رۇژەكانىت سود بەخشو بەكەك بىن...

بەسە كە بخوازىت ھەر رۇژىكت لە رۇژى پىشوتىر لانى كەم جىاۋازىيەكى بۆزمتىقى ھەبىت.

بەسە كە نىرخى چىركەساتەكانىت بزانى، تا دىسان تەمەنت دەست بىخەتەۋە... س/ گۇفارى شادكامى ژمارە ۲۴.

چوۋ بۇ لاي گويىز فروشيك و پى و ت: ((دەكرىت ھەموو گويىزەكانىت بەخۇرايى بىدەيت بەمن؟!))

گويىزفروش بە سەرسامىيەكەۋە تەماشايەكى كىردو ۋەلامى نەدايەۋە.

دىسان پىسارى كىرد:

((دەكرىت كىلۋەك گويىزم بە خۇرايى پى بىدەيت؟))

دوبارە بەبىدەنگى ۋەلام درايەۋە، پاشان تىكاي كىرد لانى كەم يەك دانەى بە خۇرايى بىدەيت.

تا دواچار گويىزەكەى ۋەرگىرتو درىژەى پىدا:

يەككىك كە نەرزىشى نىيە، دەكرىت دانەيەكى تىرم بىدەيتى؟!

بە پىداگرى دانەيەكى دىكەى ۋەرگىرتو داۋاي كىرد گويىزى سىيەمىش بە خۇرايى ۋەربىگىرت.

گويىز ھروشەكە تورەبىۋو، گوتى: زىرەكى؟!

كىرپارە نىنكارەكە وتى: راستىيەكەى دەمويست ۋانەيەكت ھىرېكەم!

كەسىك مەكە بە يەكەم خۆشەۋىستى خۆت، كە تۇ لاي ئەۋ دوۋەم خۆشەۋىست بىت! لە ژىر رۇشنايى ئەم پەندەدا بۇمان دەردەكەۋىت، كە مروف ناپىت كەسىك بىكات بە رۇچو گيانو دلى خۇى، لە كاتىكدا بەرامبەر ھەمان ئەۋ ھەستى تۇى نەبىت! ئەم كىشەيە پەۋەندى بە ھەستو نەستو شىۋازى بىر كىردنەۋەى مروفەكانەۋە ھەيەۋ رەنگە بە درىژايى شەۋو رۇژىر لە بە دەست ھىنانى خۆشەۋىستى سۆزى كەسى بەرامبەر بىكەتەۋە، كە تۇ كىردوۋتە بە يەكەم كەس، بەلام تۇ لە بىرى ئەۋدا دەيەم كەسىش نىت، بۇ زىاتىر زال بوون بەسەر گىرتەكەتدا ئەم پەندەش بىكەرە دروشمى ژيانىت (خەمىكت بوپت كە تۇى دەۋىت، خۆشەۋىست نەۋىت كە تۇى ناۋىت)، ئەگەر تۇى نازىز كەسىكى دوۋچارى ئەم كىشەيە ھاتوۋىت، سەرەتا بزانە كە خۆت ئەۋ گىرتەت بۇ خۆت دروستكردوۋە، تەنھا پىزىشكو ھەكىم كە بىتوانىت لەۋ گىرتە ھوتارت بىكات خۇدى خۇتى! سەرەتا لە خۆت بېرسە: بۇچى كەسىكت كىردوۋە بە يەكەم كەسى ژيانىت، لە كاتىكدا تۇ نەك يەكەم دەيەم كەسىش نىت لاي ئەۋ؟ ئەۋ كات ساتىك بىرېكەرەۋە! تاۋانە رۇژانە كۆلىك خەم دەكەيت بە نىۋ دلى دروۋىتداۋ ژەنگ بە دلت ھەلدېنى!

دەلىن: ئەگەر لە خەلىكى بېرسى: كى ھەژارە؟ ھەموو بە يەك دەنگ ۋەلامت دەدەنەۋە دەلىن: ھەژار ئەۋ كەسەيە كە مالو سامانى نىيە... تەنەنت خانوۋىيەكى يەك نەۋىشى نىيە لەگەل خانەۋادەكەيدا تىپىدا بىخەۋىتەۋە... ھتە. بەلام ھەژارى راستەھىنە ئەۋ كەسەيە كە بەدۋاي شىتىكدا ۋىلە كە ھەرگىز پى ناگات، روۋىت بىلىن: دۋاي شىتىك دەكەۋىت كە بە دەستەينانى زۇر ناستەمە!

كەۋاتە لەمرو بە دواۋە بە نىرادەيەكى بە ھىزو بەۋپەرى بىروا بە خۇبۋەنەۋە ھەۋل بىدەۋ بەخۆت بى: ھەرگىز رازى ناپم كەسىك يەكەم خۆشەۋىست بىت لە بىرى مىندا، بەلام مى لاي ئەۋ دوۋەم كەس بىم! ئەمەش بەۋە دەكرىت كە خۆت بە كەم نەزانىتو دروۋىت بە ھىز بىكەيتو بەسەر بىر كىردنەۋە نىگەتەيەكانىتدا زال بىتو دلت لە ھەموو ئەۋ خەمانە پاك بىكەتەۋە كە دەبنە ھۇى مانىدوۋ بوونو نارەھەتى بىزارىت! چۈنكە مروفى ھەژار ئەۋ كەسەيە دۋاي شىتىك كەۋتوۋە كە ھەرگىز ناپىتە خاۋەنى! مروفى ژىر باش لە دۋىيا ھالى بوۋە دەزانىت دۋىيا چەند رۇژىكى كەمە (دۋىن رۇشىستو ئەمروش دۋاي چەند ساتىكى تر خۇر ئاۋا دەبىت، بىر لەسبەينى بىكەرەۋە)، كەۋاتە بەبىرىكى تىژو ژىرىيەكى قۇل خەمەكانىت لاپەرەۋە لەشۋىنەكاندا خۇشى ۋە شادى پروپنە.

قەلەم

نازاد محى الدين / خورمال

سۆيىندىمۇ خۇپايى سۆيىندى پى خواردى
بە سورە قەلەم بۇ ئىمە ناردى
قەرزارى تۆپە گشت خۇيىندەوارى
جەقى پىويستت پى نەدرا جارى!
تۆ ھەلسورايى بە خواستى نوسەر
پىتو وشەو دىر لاپەرەو دەقتەر
لە بۇ جەق نوسىن چەند جار شكاوى
ئاي بۇ ناحەقى تۆ ھەلسورايى؟
بۇ ھەموو گەلىك بەھەموو زمانىك
لە بۇ يەقىن بۇ گشت گومانىك!
بە گشت ئاوازى بە ھەموو رەنگى
لە كاتى ئاشتو لەھەموو جەنگى
بە شەو بە رۆژ ھەموو كاتەكان
نەمرۆو دوينى ھەم پىش بىنيەكان!
جارىك شىوہو رۆ رۆپەو گرىان
يا پىكەنىنى بى عارى لە ژيان!
جارىك ۋەك رەخنى نادروستانە
بەلىنى درۆى پىر بەم جىھانە!
جارىك بە وىنەو شىوہو ھاوشىوہ
دەم بەسى دەعباو ساحىرو دىوہ!
جارى ئىلھامەو شىعر دىتە گۆ
خالى بەندى ئەكا ياساى ماقى تۆ!
جارىك جەواشەو ساختەكارىيە
لە داھىنانى گەمەو يارىيە!
جارىك سەرقالە بە جەكى ئەتۆم
قەلەم دووبارە سۆيىندت بۇ ئەخۆم!
جارىك نەخشەيەو جوگرافىاي جىھان
پەردە لادانە لەسەر رووى پەنھان!
جارىك جىسابى دەقتەرەو بلۆكە
پىرو پاگەندەى نامىرى لۆكە!
ئەوہى پىت كرا ھەمووى ئەزانى
ئەوہش پىت ئەكرى بچىتە بانى!
چۆن ئەتوایتەوہ چۆن نەبوويت بە گەردە?
چۆن ئارامت گرت لە دەستى نامەردە?
گشت خۇيىندەوارى بە تۆ ئەوېرى
من لىت ئەترسم زياتر لە شىرى
تا دلنيا نەبم لە ئارامى تۆ
پەنجەى نوسىنت ناخەمە ئەستۆ!
قەلەم بىورە بىناىى جاوم
سوپاس بۇ خوا كە تۆى پى داوم!

منى قەلەم

يوسف واژەيى

پىناسى ھەيە، كە من دەمى تى وەر نەدەم.
چەندىن مەردو كەلە زانا نەبەردو بە تواناو
دانا بۆۋەى ھەگىيە توپىشوو پىر كەن، لە ژىر
سايەو چەترى منا بارگەو بىنەى خۇيان دانا.
بەريوہېردن و راميارى، زانستى كىمىاو
بىرگارى، لە ناو ژىرخانى ئابورى، لەسەر خانى
رۆشنىبىرى، مەرف ھەر منم لە بىرى.
من داردەستى قوتابيان و فىرخوازي زانست
خوازم، لە ناھەنگى ھەموو فىرگەيەكى ژيانا
خاوەنترى ناوازم، ئەو كەسەي كە ناشناپەتى
لەگەل تاقە پىتەك ھەبى، لەگەلىا خاوەنى رازم.
تەنانت پەرورەدگارپىش يەكەمىن كۆمەلە
دىارى كە بۇ پەيامبەرەكەى خۆى رەوانەكردو
دابارى ناوى منى تيا ھىناوہ نىتر چۆن بەخۆم
نە نام؟

من جەكى دەستى رووناكىم دژى تارىكىو
شەوہزەنگ لە ژوور سەرى خەولىكەوتوو
بوومەتە زەنگ، من سەمرگەردەى شۆرشىكم لە
دژى نەخويندەوارى كەوتووہمە جەنگ. بەلام
ئەى مەرفى ھاوپىم كە تۆ خاوەن ژىرىو
ژيارى منى، بچووك بۇ تۆ كراودتە دىارى بۇ
نەوہى لە تۆ گەورەيى تا پياوى زەمانى
خۆتو ئەم دەورەبى، تكام ھەيە ھەزار
تكا با ھاوپىي راستەقىنە بىن لەگەل
يەكا، بە ناحەقى مەم گرىنەن،
فرمىسكم پى مەژىنە، بۇ
ئاشوبو يەكتىر كوشتن،
جەنگوخوينى يەكتىر
رشتن، ھەرگىز بەكارم
مەھىنە دام مەھىنە،
من بە ھەمىشە
بۇ داھىنان
دەمەزەردم
خەمەتەم بە تۆ
دەردم، كەواتە با
من ھەر ئاشتى بى،
بى، بەختەوہرى
شادى بى.

تا پىكەوہ بىيە ھەوېنى
ژيان دوور لە زيان - خالى لە
ستەم و جەورو نادادى بى..

منى قەلەم لەوہتەى ھەم بەبى ئەوہى
ھەست بە ماندوېتى بكم، خەمەتەم بۇ
تۆى مەرفى. جى لە ناو دەماخو ناخى
تۆدا ھەيە كەردوومەتە راقەو
شروہ.

زۆر لە مەژە خزاومەتە
نىوان پەنجەكانى تۆوہ،
نەك بى مەبەستو
لە خۆوہ، بەلكو
جوانىو بە
دىارى ژيانەو
سەردە، كە
مەرفىيەتى
خۆ شىبەختو
نا سوو دە،
بنووسمەوہ.

منى بىنوس
لەوہتەى كە تۆ مەرفى
ھەر ئەنوسم و نانوسىم و
ناتویمەوہو ناخوسىم، لەگەل
دەقتەرى ھاوپىما لەگەل كىتىبى
نەوہما بە ھۆى شىلەى گوشراوى ناو
ھەناوى تۆ، بە تواناو تىنو تاوى تۆ، بە
نەسرىنى وەكو ياقوتى مەرەكەپ، زانستو
ھونەر و نەدەم، تۆمار نەكەم بەم زمانە زۆر
بچووك و تىزەمەوہ ھاوار نەكەم، ئەو گەلەى
كە دواكەوتووہ، پار كەوتووہ خەوى قورسى
بى ناگايى لى كەوتووہ، بىدار نەكەم.
رشتەى مەژووى دوورودرېژى ئىنسانى
جى ئەينوسىتەوہ؟ نوكم كۆلەكەو پاىەى
بەھىزى شارستانى منى قەدو بالا بارىك و
بچووكم.

شاعىران و ئەدەبىانت فرمىسكو قولى
گرىان و ھەناسەو تاسەى خۇشيان، بەزارى من
ھەل نەريژن، تەپ و تەوژى چىرۆكى دىرۆكى
كۆن و رووداوى نوى بە دەستى من بىژن. لە
دايكبوونى رۆژى نوى بە من پىرۆزباىى دىكەن،
تىيدا شادى و شايى دىكەن دوينىش ھەر بە من
دەنژن.

منى خامە ج مەيدانى ھەيەو كامە كە
جى پىويستى و مەرەمە ئەسپى خۆمى تيا تاو
نەدەم، لە كۆى باسو خواستى ھەيە، شىكارو

بەدبەخت: كەسكىگە مەنەنەي بە
كەس نەبى لەبەر خراپى گومانەكەي،
كەسكىش مەنەنەي بى نەبى لەبەر خراپى
كردەوكانى.

كار بەجىنى دانايى: گەورەترىن
بەخششە بۇ مرۇف، بەلام شۇنەكەي لەلاي
مرۇفى نەزان وەكو شۇنەي زېرۇ گەوھەر
وايە لەسەر بشتى گوى درېژ.
زانست: وەكو زېرۇ ئالتون وايە لە ناو
خەتەكەيدا دەرناكەوى تا پاكى نەكەينەو
بە ناگر.

مرۇف: تاكىكى مەردووە ئەگەر
كارىكى وا نەكات دوى مردن بە زىندويى
بەينىتەو ئەوا دووجار دەمرى.
دەولەمەند: خۇشاردەنەو يە لە ھەزاران،
سەرھالبونى زۇرۇ بەفېرۇدانى كاتە بۇ
بەجىمانى سامانىكى زۇر لە دوى خوى.

ھاوړنى چاك: ئەو كەسەيە كە لە پاش
مەش ھەر ھەمان خۇشەويستى بۇ تۇ
ھەبى كە بەردو رووى تۇ ھەبەتى.

بەرېز: كەسكىگە كە رېز لە ھەزاران
بگرى، وەكو چۇن رېز لە دەولەمەندو
سەرمایەدارەكان دەگرى.

بەختەومرى: شتىكە ھەق بە دەستى
دېنى بە ھوى زانستو زانبارى، بەلام
ھەركاتىك نەفس شەيداي ھەق و زانست
بېت ئەوا دەبىتە ھىكەمتو دانايى.

نابينا: ناخۇشترىن شت بۇ نابينا، كە
زۇر لىي بترسى كەوتنە ناو بېرىكە و زامدار
بونەتسى، بەلام مرۇفى نەزان لە ناو بېرى
ناخۇشى ژياندايە تا ئەبەد.

نوستن و مردن: نوستن مردنىكى كورته،
مردنىش نوستنىكى درېژ خاپەنەو خوى
بۇ نامادە بكو بە سادەو ساكارى سەيرى

پیتاسەكانى خۆم

بكه، چونكه تالييهكەي لە ترسەكەي داھە.
كات: داھەشى بكه بۇ سى بەش / بەشى
يەكەم: داواي ھەقلىكى چاك بكو گارى
بۇ بكه، بەشى دووم: بەردوام و سووربە
لەسەر ھەقلى كارا تا مردن، بەشى سېيەم /
بەم ھەقلە كارايە نیش بكه بۇ ھەقلىردنى
شەرانگیزو شەرخوازو بى ھەقلەكان.

بى ناگا: كەسكىگە كە زانستى ھەيە
بەلام پراكتيزەي ناكات لە ئەمرى واقعدا،
بۇيە ئەم زانستە وەكو دەرمانىك وايە لاى
نەخۇشىك بەلام خوى بى تېمار نەكات.

پېرى: بەھوى تۆرەبون و ئېرىي بە
دەست دېت، بەرھەمى ھەردو كىشىان
خەم و خەفەتە.

چاكە: ھەركەسىك بانگەشەي چاكە
دەكات با خوى لە خراپە بيارىزىت، ئەگىنا
ھىچ مانايەكى نىيە تەنھا بانگەشە نەبى
بۇ خراپە.

راستگوىي: كەسكىگە كە دان بەھەيب و
عارەكانى خوى داينى، دووركەوتەو لەو
شتانەي كە بەھەندىيان بەھەو نىيە.

بەخشندە: كەسكىگە كە پاك و بى گەردو
سادەبېت، لە خراپەي كەسانى تر خۇش بى
لەكاتى بوونى دەسلەتت بەسەريدا.

پېرى ناخىر خېر: كەسكىگە كە خوى بۇ
نامادەكردىنى وەكو چۇن خوى بۇ زىستان
نامادە دەكات، لەو سەراما سۆلەي كە
ھىرشى بۇ دېنى، خاوەنى بېزارو پەرۆزە
بېت تا مردن.

بەلاو موسىبەت: ھەموو شتىك لە
بچوكى دەست بى دەكات پاشان گەورە
دەبېت، بەلام بەلاو موسىبەت لە گەورەي
دەست پېدەكات و پاشان بچوك دەبېتەو.
وېژدان: دەنگىكى ھەمە بېت دەلى: لە
سنورى خۇت دەرمەچۆ...! چونكه كەسكىك
ھەيە بە وردى جاوى لىتە.

ناو: ژيان لەوھەو سەرجاوەي گرتووە،
يەك دلۆپ ناو بەرد گون دەكات...! ئەك
بە توندوتىژى، بەلكو بە دوبارەكردنەوھەو
بەردەوامى و كۆلەندار.

بى ئومىدبون: ھەرس ھىنان و
كەوتنت نەنگى و ھەيب و عارى نىيە،
بەلكو ئەو نەنگى و ھەيب و عارە ئەگەر
نەتوانىت ھەنسىتەو، چونكه تا رىگاكانى
سەرنەكەوتن نەزانى، ھىرى سەركەوتن
نابېت.

گەورەترىن دەرمان!

چارىك پاشاى ولاتىك داواى لە زاناو بىرمەندو حەكىمەكانى ولاتەكەى كردو وتى: كى لە ئىو دەتوانىت شوشەيەكەم بۆ بەينىت كە پر بىت لە گەورەترىن و باشترىن دەرمان، تا باشترىن خەلاتى بكەم، ئەم داوايەى پاشا بە ئىو شارددا بىلاو بوويەو، خەلكى شار لە ئىو خۆياندا (۲) زانايان ھەلبىژاردو ئەوانىش ھەريەكەيان شوشەيەكى پر لە دەرمانيان لەگەل خۆياندا بردو بەردو كۆشك بەرىكەوتن.

زانای يەكەم/ شوشەيەك ئاوى پىبوو، چوو بەردەمى پاشا و پىى وت: جەنابى پاشا ئا و نىشانەو سەرچاوى ژيانەو ھىج بوونەومرەك لەم جىھانەدا بەبى ئا و ناژى.

زانای دووھم/ شوشەيەك ھەنگوینى پىبوو، ئەویش وتى: بەرىز پاشاى ولات، ھەنگوین شىفایەو سەرچاوى چارەسەرى زۆرىەى نەخۆشەيەكانەو خواردنى تەواوى ئادەمیزادە.

زانای سىيەم/ شوشەيەك مەرەكەبى پىبوو، وتى: جەنابى پاشا مەرەكەبو قەلەم ئادەمیزاد بە ھۆيانەو دەتوانىت بنووسى و بخوینى و ھىز ببىت، كە دەرمانى عەقل و گيانە.

پاشا بە وەلامى زانای سىيەم سەرسام بوو! ھەر بۆيە وتى: زۆر راستە دانایى و ژيانى گەلان بەختەومرەيان و پىشكەوتنىان بەھۆى زانستەومە، كەواتە زانست گەورەترىن دەرمانە! فەرمانىدا ديارىيەكى بە نرخ پىشكەش بە زانای سىيەم بكەن!

زانای زانا

رابردوو و ئىستاق ئايندە!

واھىمان دور دىخاتەومو لە ئىستاقان دادەبىرتو کارکردنمان كەم دەيتەو، بەپىچەوانەو بە كارى رىك و پىك و سەرکەوتانەى ئىستاقان دەتوانىن رابردووشمان رىك بکەينەو ھەست بە نارامىيەكى زياترو دەررونىكى دروستتر بکەين، ھەمىشە لە ئىستاقا بژى و ھىزو توانا لىھاتوويەكانت كۆبکەرەو بەوپەرى چالاكى و ھەرزەو بۆ نامانج و ھىواكانت تىبکۆشە تا ئاستەنگەكانى سەر رىكات لاوازو بى ھىزو پەرتەوازىن و واھىترو نرەتو بىت لەم باردۆخەى تىبدا دەژىت، بۆ ھەر كارىك ئىستاقا دەست پىبکەو ئايندە ھەگبەى پرھىواو ناوات و نامانج بى و نەخشەو پلانى بۆ بکۆشە تا لە ئايندەدا سەرلەشيو و بى بەرنامە نەبىت و ئاراستەى ژيانى خۆت خۆت ديارى بکەيت و بەردو ئەم نامانجانەى دەتەو پىت بەسەر ئەم پلىكانانەدا سەر بکەو پىت رىكا بگرى بەردو ژيانىكى باشترو.. بەختەومرەيەكى زياترو.. ئايندەيەكى روونترو.. داھاتوويەكى گەشترو مېژوو پەكى زېرىنتر، چونكە ئەمەو مېژوو بۆ سەينى و بناغەيەكى پەمويشىيەتى، ئەمەو پىت بىنەخشىنەو پىزانەردەو بە كارى جوان و ناياب و بەسود بۆ خۆت و مەرفايەتى بەسود و مەزگرتن لەم ھەموو توانا شاروانەى خودى خۆت كە بە پەيەردن و بەكارھىنانيان ھەموو دەرگاكان دەكەيتەو ھەموو سەنورەكان دەمەزىنەت، بۆ ئەوە كەسايەتپەيەكى دروستو سەرکەوتو بىن پىو پىستە لە ئىستاقا بژىن و سود لە رابردو و مەزگرتن و بۆ داھاتووش پەرزەو بەرنامەمان ھەبىت.

كاتىك لەبارى رابردو و ئىستاق ئايندەو دەوینىن، كارتىكەرى سەردەكى و بناغەى بۆلەنگردنى ئەم دەستەواژەيە زەمەنەو رۆلىكى كارا و گرنگى ھەيمەو باگراوندى تەواوى ژيانى ئىمەيەو سوتەمەنى و خۆراگەمانە، رابردو ھەموو ئەوانەيە كەتپەرىن و ئىتر ناتوانىن رۆلىكى بەرچاوى تىدا بگيرىن، ئىستا كاتى فەرمان و جۆلەو کارکردنەو دەبىت بەردى ژيانى تىا بىنەخشىنەو ھەنگاوى تىدا ھەلبەگىرەو كارى رىك و پىك و ناواژەى تىا ئەنجام بەدەين و بەردى تىا بىخەينە سەر بەرد، تا قەلەى ژيانىكى ئاسودەو ئارام رىك و پىكى تىا بنىاد بىنەين، ئايندە ھەنگرى ھەموو ئەم نەخشەو پلان و سەتراتىزانەيە كەبۆ داھاتووى ژيانمان دەپكىشەو كىشاومانەو بەشەك لە نامانج و ھىواو خەونەكانمانى لە خۆگرتو، دەبىت بزانىن بەشەكى زۆر لە ھۆكارى سەرکەوتنى سەرکەوتو و تەمەكان باش مامەلەكردنە ئەگەل ئەم سى زەمەنەدا بەشەك لەشەكى شەستخواردوان گوینەدانە بەزەمەن بەھەرسى بەشەكەيەو، مەوفا ناتوانىت بى رابردو بژى، چونكە بەشەكى ئىستاق رابردووى دروستىكردو ھەر زانستو نەتەمەو مەوفايەكى رابردوويەكى تايبەتى خۆى ھەيە و پۆتە بەشەك لەمەزموونى و شانازى و ژيانى، بەلام ئەمە ناكاتە ئەوەى ئىمە لەرەبەردودا بژىن، چونكە نەگەر لەرەبەردودا ژيانى لە ئىستا دور كەوتىنەو بەردو خەمال و خەمەو پەرزە دەوین و وامان لىبەت تەنھا ئا بۆ رۆژە سەختەكانى و خۆزەش بۆ رۆژە خۆشەكانى ھەلبەگىشەو لە

وانەيەك لە كېسەلەوه!!

دەسلەلاتەى ھەتە، بەلام ھەرگىز ناتوانىت وایان لى بکەیت کە خۆشیان بوییت، بیجگە لە ریی مامەلەکرن لەگەلیان بە ھەستیکی گەرم و دلیکی بى خەوش و رۆحیکی خاوینەوه نەبییت.

دلت ئەو موگناتیسەىە کەخەلکی بەرمو خۆی کیش دەگات بۆیە شتیک کە روون نەبییت یان ببیته مایەى ئالۆزی و تینەگەشتن مەخەرە نیوان دلی خۆتو بەرامبەر. لەبیرت بیئت خەلکی وەك ئەو کيسەلەن..... بۆ گەرمی دەگەرین.

ئەحمەد مستجاب دەلییت: « تەنانەت ھاورییەتى پیویستی بە بەهرەىە بۆ پاراستن و پارێزگاری لیکردنى ».

بەو ھیواىەى بتوانین موگناتیس ناسا کەسانیت کەمەندکیش بکەین و بیینە مایەى ناسوودمى بۆیان، ئەوەك بیینە نەگەیمەنریک و ھۆکار بین بۆ دوورکەوتنەوه و ھەلەاتیان.

سەرچاوه: افکار صغيرة لحياة كبيرة.

لەگەل گورە بچوکەکەى دانىشتن و کەوتنە گفتوگو، لەم کاتەدا کيسەلەکە بەرمبەرە لییان نزیك بوووه تا زیاتر گەرمی بیتهوه.

بەزەردەخەنەىەکەوه بە گورەکەى وت: کورى شیرینم خەلکی وەك ئەم کيسەلە وان ئەگەر ویستت رای تۆ بەسەند بکەن و لە رای خۆیان پاشگەز ببەنەوه، پیویستە بەسۆزو خۆشەویستی خۆت گەرمیان بکەیتەوه و رفیان ھەلەسینە بەکردنى کاریک بە تورە بوون یان زۆر لیکردن و نازاردان.

ئەمەش نەینى کەسانى سەرکەوتووو کارىگەرە لە ژياندا، ئەوان پالەرن تا سۆزو خۆشەویستی و ریزی کەسانیت بەدەست بەینن و گوپرایەلیان دەبن لە ریی بەخشینی ھەست و سۆزی گەرمی دلیان بۆیان.

بەندیکى ئینگلیزی دەلییت: «دەتوانیت وا لە ئەسپەکەت بکەیت کە بچیتە سەر رووباریک، بەلام ناتوانیت وای لى بکەیت کە لیی بخواتەوه»!

مروقیش بەھەمان شیوه، دەتوانیت بیانترسیینیت و نازاریان بەدەیت بەھۆى ئەو

مندالیک کيسەلێكى ھەبوو زۆرى خۆش دەویست و کردبوویە ھاوړیى خۆى یارى لەگەل دیکرد و خواردنیشى دەدا، شەویك لەشەوه ساردەکانى وەرزى زستان مندالەکە ھەروەك جارانی پیشو و ھاتەلای کيسەلە خۆشەویستەکەى، بینى چوووتە ناو بەرگە رمەکەىەوه و نایەتە دەروە ھەتا بریک گەرمی بیتهوه.

زۆر ھەولیدا لەگەلى، بەلام کيسەل سەریچی کردوو رازی نەبوو ھەرچەندە بەداریک لیی دەدا بەلام کيسەلەکە گوپی بى نەدەدا، بۆیە مندالەکە ھاواری کرد بەسەریدا ئەمجارەش بى ھودە بوو زیاتر کەللەرەقى کردو نەھاتەدەرەوه.

لەو کاتەدا باوکی ھاتە ژوورەوه بینى مندالەکەى زۆر تورەىە، لیی پرسى چی بووہ گورم؟ ئەویش باسى بەسەرھاتى خۆى لەگەل کيسەلى ھاوړیى بۆ گپرایەوه.

باوکی زەردەخەنەىەك گرتى و پى وت: کورم وازی لى بیئە، وەرە با برۆین، پاشان باوکی لە نزیك کيسەلەکە ناگریکی کردەوه و لەپالیا

شولتۇز ھەستە بە كىرەنەھەي زىنجىرە
قاۋەخانىگەنى ستارىكس لەسەر شىۋەي
قاۋەخانىگەنى ئىتالىيا. ھەرچەندە سەرۋەكەگەنى
شولتۇز دوۋىل بوۋىن لەسەر كەۋىتى ئەمىر ۋەكەيە،
چۈنكى واياڭ دەزىنى كە ھىزى كۆمپانىياگەيان
لە فرۇشتىنى قاۋەي سەۋزەۋەيە... بىرۋەكەي
بەريۋەبىردىنى قاۋەخانىگەيان لا بەسەند نەبوۋ.
بەلام شولتۇز نەخشەيەكى تەۋاۋى بىرۋەكەكەي
ئامادەكرد، بە باۋمىرىكى بە تىنەۋە پايەندىبوۋ
بە جىبەجىكرىنى، ھەتا واى لىھات ستارىكس
بوۋ بە زىنجىرە قاۋەخانىگەيەكى تاپىبەتمەند كە
پىشەنگ بىت لە ئەمەرىكا، بەجۋرىك كە لە
ھەر شارىك دەجىتە ژورەۋە قاۋەخانىگان
روۋبەرۋوت دەپنەۋە بەر لەۋەي بىجىتە
شارىكى تر. ئەۋانى تر واياڭ دەزىنى كە شولتۇز
روۋبەرۋوت زىيانىكى ئابۋورى گەۋرە دەپىتەۋە،
بەلام بە پىچەۋانەۋە قازانچىكى ئابۋورى
گەۋرەي بەدەست ھىنا.

شولتۇز لە مىشىكى خۇيدا دايناۋىبوۋ
كە سەدان قاۋەخانىگە ستارىكس بىن بە
ۋىستگەيەك بۇ فەرمانىبەران لە رىگايان بۇ
چۈنە سەر كار پاشان كە دەگەرپىنەۋە بۇ بە
يەككەيشتىن لىگەل ھاۋرىپانىيان. ھەرۋەھا
فرۇشيارەكانىش دەيگەن بە ۋىستگەيەك بۇ
ھەۋانەۋەي ماندوۋ بوۋىن دىۋا تەۋاۋ بوۋىنى
كار لە كۆڭەكانىيان. جگە لەۋەي گەنچەكان
ژوۋانىيان لە قاۋەخانىگاندا دەپەستىن بۇ بە
يەكتر گەپىشتىن لەگەل خوارەنەۋەي قىزىك
قاۋە لە برى خوارەنەۋە كەۋلىيەگان.
ھەرۋەھا خانەۋادەكانىش روۋى تىدەكەن بۇ
خوارەنەۋەي قىزىك قاۋەي بە سوۋد ئەۋ
كارەي شولتۇز كەردى دەرى دەخات كە.

۱- كاتىك ئەۋ كارەي كە دەتەۋى بىكەي
ئەگەر ھاتوۋ نەخشەي تەۋاۋت بۇ كىشا لە
دىدى خۇتداۋ بىرۋەيەكى بەھىزىت بە خۇت
ھەبوۋ لە جىبەجىكرىنى ئەنجامدانى
ھەركارىك ئەگەر قورسىش بىت ئەۋە دۇنيابە
سەر دەكەۋىت.

۲- بىرۋەكەي نۆي پىۋىستى بەكات ھەيە بۇ
ئەۋەي لە لايەن كەسانى تر قبول بىكرىت...
ستارىكس... كاتىكى ۋىست تا گەپىشتە
بەدەپىنەنى قازانچ لەم بىرۋەكەيە.

۳- تەنھا بە خىزمەتكرىنى باشۋ
پىشەشكرىنى بەرھەمى ناياب دىتۋانى
سەرگەۋىن بەدەست بىنى قازانچ ھەبىت،
شولتۇز باشترىن كەسانى ھەلبىزارد بۇ
بەريۋەبىردىنى قاۋەخانىگانۋ باشترىن جۋرەكانى
قاۋەي پىشەكەش بە كىپارەنى دەكرد.

سەرچاۋە/ كىتەبى (النجاح الحقيقى - كىن
شيلتون).

ۋ: ماقناس - نىبراھىم بەھانەددىن نەجمەد

كىلىلى سەرگەۋىتن

كۆمپانىيا ستارىكس كۆفى لە سالى ۱۹۷۱
دەست بەكاربوۋ لەكاتىك كە سى فرۇشيار
دەستيان كەرد بە فرۇشتىنى قاۋەي سەۋز لە
(سىاتل بابك بىلىس ماركىت) ۋە ناۋيان لە
كۆڭەكانىيان نا (ستارىكس) دواتر سى شۋىنى
فرۇشتىن دابىنكەرد بۇ كىپارەكانىيان، لە
سالى ۱۹۸۲ داۋاۋيان لە گەنجىك كەرد كە ناۋى
(ھوارد شولتۇز) بوۋ كە ئەۋىش فرۇشيارىكى
كارامەبوۋ، كە چەند شۋىنىكى فرۇشتىنى
قاۋەي سەۋز بەريۋە بىت بۇيان، شولتۇز ئەۋ
كاتە لە تەمەنى ۲۹ سالى دابوۋ. ئەۋىش شارى
نىۋىركى بەجىھىشتە بەرەۋ سىاتل بەرىكەۋت...
دىۋا سالىك شولتۇز سەفەرى كەرد بۇ ئىتالىيا
بە مەبەستى كىرىنى كەلۋەپەل. لە كاتىكدا لە
گۆرپەنى بىبازا دەسۋاپەۋە لە شارى مىلانۇ
بىرۋەكەيەكى بۇھات: لەبەر خۇيەۋە ۋى: ئەۋ
پەيۋەندىيە ئىتالىيەگان دەپەستىتەۋە
بە قاۋەخوارەنەۋە رۇمانسىيەتى ئەۋ
خوارەنەۋەيە بە جۋرىكە كە تاكى ئىتالى رۇزى
خۇي بە قاۋە خوارەنەۋە دەست پىدەكات ۋە لە
قاۋەخانىگەدا ھاۋرىكەي دەپىنەت، دەكرىت لە
ئەمەرىكا ھەمان كار پىدە بىكەن ھەرچەندە
پىشتر كەس ئەۋ كارەي نەكردوۋە.

سەرھەتاي داھىيان ھەمىشە بىرۋەكەيەكى
سادەيە، ئەگەر ھاتوۋ خاۋەنەكەي مەنەي
بەخۇي ھەبوۋ نەخشەۋە پلانى تاپىبەتى بۇ
دانا، گومانى تىدا نىيە سەرگەۋىتن بەدەست
دىنەت. ھەرچەندە ھەموۋ بىرۋەكەي نۆپەگان
سەرھەتالە لايەن كەسانى تەرەۋە گالتەي
پىدەكرىت ۋە لەۋانەيە ھەندىجار دژايەتى
بىكرى، ھەر لەبەر ئەۋەش پىدەكەردى بىرۋەكەي
نۆپەگان كەسايەتتەيەكى توندو مەنە
بەخۇ بوۋىنى دەۋىت، بۇ ئەۋەي بىتۋانىت
بەردەۋام بىت لە ھەۋل ۋە كاركرىنى بىن ۋچان
بە مەبەستى گەپىشتىن بە ئامانچەكەت. ھەر
لەبەر ئەۋ ھۇيانەش دەپىنەن كە ئەۋ كەسانەي
لە مىژۋودا سەرگەۋىتن تۆماركەردوۋە لە
ھەموۋ بۋارە جىپاجىكانى ئىيان، بە رادەيەك
سوۋر بوۋىن لەسەر بەدەپىنەنى ئامانچەكەيان ۋ
بەرادەيەك مەنەيان بە خۇيان ھەبوۋە كە
جىگەي تىرامان بوۋە.

سوۋر بوۋىن لەسەر كاركرىن بەردەۋام
بوۋىن لەسەر تىكۋشان ۋە زالبوۋن بەسەر كۆسپو
تەگەرەگان ۋە بىرۋا بەخۇبوۋن بە مەبەستى
گەپىشتىن بە ئامانچ، ئەمانە بىرتىن لە بىنەما
سەرگەيەكانى سەرگەۋىتن.

پەمەزان

مانگى بەخشندەمى و مىھىرمەبانى!

بەزمى و بەخشندەپىمان فېر دەكات.
دە با ئىمەش بتوانىن گەورەترىن سوود
لەم مانگە پىرۈزە وەربىگىرىن.
با بېكەنە وىستگەيەك بۇ بالا بونى رۇخ و
گەياندىنى پەيامى ھاوگارى و يارمەتيدان و
براىەتى و بەھىزكردنى خۇشەويستى و
پەيومندىيەكانمان.
با لەم مانگەدا سەردانى نەخۇش و
دەردەدارەكان بگەين و دلنەواپيان بگەين و
يارمەتيان بەدەين.
با لەم مانگەدا سەردانى ھەژاران بگەين و
دلخۇشان بگەين.
با لەم مانگەدا مىندالانى بى باوكمان بىر
نەجىت و نازيان ھەلگىرىن.
با لەم مانگەدا خىزم و گەس و كارمان
بەسەر كەينەو و ھەواليان بېرسىن.
با لەم مانگەدا ھەولەدىن لە خووە
خراپەكانى وەك زۇر خواردن و زۇر خەوتن و
تەمەلى خۇمان رزگار بگەين و خو و بە
چالاكى و توند و تولى و بەرنامەسازىيەو
بگىرىن.
با لەم مانگەدا زمان و چا و گوچكە و
دلەمان بېارىزىن، تا پاداشتى رۇژو وەكەمان
وەربىگىرىن!
با بزانىن كە رۇژو تەنھا قەدغەكردنى
خواردن و خواردنەو نىيە!
بۇ ئەو و نىواران چىژ لە خۇشى بەربانگ
وەربىگىرىن و لە رۇژى دوايشدا بە دىدارى ئەو
خودايە دلخۇشەبىن كە لە پىناويدا بە رۇژو
بووين.

فېرمان دەكات لەم مانگەدا پشوو يەك
بە لاشەمان بەدەين و رەجاوى تەندروستىمان
بگەين، چونكە (ژىرى ساغ، لە لاشەى ساغدايە)،
فېرمان دەكات وەكو كاتزمىرىكى تەوقىتكر و
لە ناسكىترىن كاتى بەرمەپان و سەحەردا
بتوانىن ھەلسىن و لە كاتىكى ديارىكر و
بارشيو بگەين و بە فەرمانىكى خودايى دەست
لە خواردن ھەلبىگىرىن و فېرى خود كارگىرى
بىين و بتوانىن تا خۇرنا و خۇمان لە ناوى
سارد و ھەموو جۆرە خواردنىك بېارىزىن.
ئەم مانگە پىرۈزە ئەومندە متمانە و
ھىزما بى دىمەخشىت، كە بەسەر نەفس و
شەيتاندا زال دىمىن و ناتوانىت وەكو پىش
رەمەزان فرىومان بەدات و گالتەمان بى بگات.
رەمەزان فېرى بەرنامە رىژى و سود
وەرگرتەمان دەكات لە كاتەكانمان و وا دەكات
ھەر چالاكىيە و لەكاتى خۇيدا نەنجامى
بەدەين و زۇرترىن كار لە ماوئەيكى كەمدا
نەنجام بەدەين، لە جوارچىو پىرۈسەيەكدا كە
ماق خودا و خۇمان و كەس و كار و دەوروبەرى
تېدا رەجا و كراو!
رەمەزان فېرى ئابورى و رىژى نىعمەتمان
دەكات و لە ئىسراف و دەستبلاوى دوورمان
دەخاتەو و پىمان دەلىت لەھەر شوپىنك
خواردن و خواردنەو بە ھەمەر دەبرا ئەو
لە لايەكى تىرى ئەم زەويە كەسانىك ھەن بە
برىستى سەردەنئەو!
رەمەزان قوتابخانەيەكى بەرزە
پەرومەدەمان دەكات لەسەر ئاكارى جوان و
وانەى خۇشەويستى و رىزگرتن و مىھىرمەبانى و

رەمەزان ئەو مانگە پىرۈزە كە تېدا
دلەكان ئارام دەگىرت و دەروونەكان ناسوودە
دەين و مەرقەھەكان بە گشتى ھەست بە
ھىمنى و سەكىنە دەكەن. رەمەزان ئەو مانگە
پىرۈزە كە ھەموو سالىك دەبىتە مېوانى
خۇشەويستانى و بۇ ئەو و گەردى دلەكان
لابەرىت و دلە سىببەكان سىپىت و چا و پىر
مىھىرەكان بە فرمىسى تەوبە و سۆز و ئەوينى
خودايى گەشت بگات!
بۇ ئەو و جارىكى تر مەرقەھە خودا
ويستەكان، پەكتاپەرسە نازادەكان، بەلىنى
ئىخلاص و دىسۆزى نوى كەنەو و رووى
نورانيان بگەنە روگەى خودا و دەستى نزا و
پارائەو ھەيان بۇ لاي ئەو بىلند بگەن.
رەمەزان ھاتو وە تا گوناھى سالىكى پىر
جەنجالى و بى ئاگايى و خەرىك بىوون بە
دونىمان بۇ بىسرىتەو وەكو مىندالىكى ساوا
لە گوناھەكانمان پاك بگاتەو.
رەمەزان ھاتو وە بۇ ئەو و ھەست بگەين
كە كەسانىك ھەن بىرسىن، تىنن، ماندوون،
مەحرۇم لە زۇرىك لە خۇشەيەكانى ژيان!
بۇ ئەو و ئىمەش دلنەواپيان بگەين و دەستى
يارمەتيان بۇ دىرژىكەين.
بۇ ئەو و ئەگەر بەدريژى سالى بىرمان
چوون، ئەو لەم مانگە پىرۈزەدا بىنەو
خەيالمان و ھەست بە نازارەكانيان بگەين و
بارى سەرشانيان سوك بگەين.
رەمەزان ھاتو وە وانەى تەندروستى و
كارگىرى و بەرنامەرىژى و ئابورى و پەرومەردى
رۇحىمان بى بلىتەو!

کچان و کوران له نیوان بازارو ئاواتدا

دەجىنە پىرۇسى ھاۋسىرگىرى و پىكىنىتىنى
خىزىنەۋە بىنى ھىچ ئامادەباشى و پلان و
بەرنامە و زانىارىيەك سەبارەت بەۋ
قۇناغە نۇتيە، دىيىنىن پاش ماۋدەيەكى
كەم پىرۇسكە قوشى ھەللىر دىيىت و زۇر
چار بە ھەلەۋەشلىدەۋە كۆتايى بى دىت.

ھۆكۈمگە كەشى دەگەر ئىتەۋە بۇ ئەۋەدى
كە ئەۋان زانىيارىيەكى ۋەھايان سەبارەت
بەۋ ئايانە نۇبىيە نەبۋەۋە، دىركيان بەۋە
نەگىردۋەۋە كە ئيان دۋاى ئەۋ پىرۇسەيە
تەنھا رۇمانسىيەت نىيەۋ كۆمەلىك
ئەرك ۋە مەندۋۋىۋون دەست پى دىمكات كە
پىۋىستى بە مەندۋۋىۋون ۋە قۇربانىدان ۋە
لىۋوردن ۋە تىگەمىشتن ۋە ھاۋكارى كىردنە،
ۋىراى ئەۋەدى كە مەبەستى سەرمەكى
ئەۋ پىرۇسەيە درۋستكىردنى ھىلانەيەكى
نۇبىيە بۇ بىياتاناسى خىزانىكى كامەران ۋە
ناسۋوددو سەربەخۇى ۋە پىشت بە خۇبەستىن
لە ئيانىكى نۇيدا بۇ بەردەۋامبۋونى
مىرۇقايەتى ۋە ئاۋەندىكىردنەۋەدى سەرزەۋى.
كەۋاتە ئەركى دايك ۋە ۋاۋك ۋە قۇتابخانەۋ
رەيخىراۋەكانى كۆمەلگەي مەدەنىيە كە رۋلى
خۇيان بىيىنن لە پىگەياندن ۋە نامادەكىردنى
نەۋەكاندا قۇنغاغ بە قۇنغاغ.

په پلکان کې پېداون؟
شته خرابه کاتمان پي ناساندوون و داوای
تو زک بوته و ممان لیکردوون؟ طوکات
شته خرابه کاتمان پي ناساندوون و داوای
دوور که و تته و ممان لیکردوون؟

ناکارو رهوشتی جوانمان تیدا چاندون و
رامان هیئان و لهسه رهه نس و کهوتی جوان؟
هونه رکانی ژیان له گوینگرتن و ناخاوتن و
نوو سین و خویندنه و همان هیرگردون؟

فیری ریزگرتتی کاتمان گردوون؟
فیری چاروسه رگردنی کیشه کاتمان
گردوون؟ رامان هیئانوں بؤ نهوی بتوان
له کاتی روودانی همر گرفتیکدا به هیمنی
بیریکه نه هومو بتوان بگه نه دۆزینه هوی
رنگه چاروبه ك؟

چونکہ نہ گھر نہ گھر لہ سہر دتای
متدالیہ وہ فیری پشت بہ خوبہ ستیان
نہ کہین بؤ چارہ سہری کیشہ بچکولہ کانیان،
کاتیک گہور مش دہن بہرامبہر کیشہ
گہور مکان دستہ وستان دہن!

ھاۋكات ھەر قۇئاغىڭ لە ژيانى
نەۋەكانمان رەھەندو بېداۋىستى
ھەنۋەكەيى خۇى ھەيەو بىى خۇ نامادە
گردن ناتۋان تايادا سەرگەۋتوۋىن.
بۇ نەۋە: كاتىك كۈرۈ كىچىكى گەنج

دروستبوونی متمانەو عەزیمەتی
بەرمەنگاربوونەوهی کێشەکانی ژيان و
ناشاڤوون بە دەورووبەرو توانای
مامەلەکردن لە گەنیدا، کۆمەلە ھۆکاریکی
زێدە گرنگن بۆ دروستبوونی ئەو مەیک
کە بۆ ناو دانکردنەوهی ولات و نیشتمان
بەشتیان بێ دەبەسترتیت، زۆر پێویستە
ئێمە ھەر لە سەرمتاود بۆ پێیاتنانی
نایندە ئەو داکانمان کە نایندە ولاتیشی
پێویستە بەرنامەسازی بکەین و بە وردی
کاری لەسەر بکەین.

ئەمىرو كاتىك گلەيى زۇر لە ئەومگانمان
دەكەين گە تۈنەي يەرەنگار بونەمەي
لەسەر پى ۋەستانيان لاۋازە! ھەقى خۇيەتى
كە چاۋىك بە ھۆكارەكانىشماندا پخىشنىن،
ۋىراي ئەمەي پىرسىيارىكى سادەش ئاراستەي
خۇمان بەكەين، لە زەمانىكە گە زۇر
جىياۋزە لە زەمانى خۇمان ۋا بۈياپىرئەمان،
چىمان كىردوۋە بۆ ئەمەي ئەومگانمان لە
ئاستى بېۋىستەين؟

نايا همر له سهر دتاي مندايانه وه و دكو
هاورپيه كي ياش دهمستان گرتوون و به
دموز بهر ناشنامان گردوون؟
به هيمنس و له سهر خو و دلامی
برسار دكانمان داونه ته و د ماف هسه كر دن و

ئەگەر دەتەوئەت لەم سەردەمى جەنجالى و
بى كاتتەيدا بەختەمور ئاسوودە بژىت،
ئەوا پېويستە رەجاوى ئەم خالانەى خوارەو
بكهيت و بە پېى توانا ھەوللى جېبەجى
کردنيان بدەيت:

۱- رازى بە بەو بەھرەو سەرومت و
سامان و مال و مندال و ھاسەرەى كە خودا
پېى بەخشيوى، ئەوا بەختەمور دەبېت، لە
نەبوونى و كەمى رزق و رۆزى مەترسە، چونكە
سەرى بى رزق لەژېر خاكايە.

۲- بزانە لەدواى ھەموو ناخۆشپەيەك،
خۆشى دېت، دلنپاش بە ھەژارى ناساغي و
خەم و پەژارە بەردەوام نابېت و لە دواى رۆژە
ناخۆشەكان، رۆژە خۆشەكان ھەلدېن.

۳- رازى بە بە ھەموو ئەو شتەنەى كە
دەبېت ھەر بېت، واز لە داھاتوش بېنە، ھەتا
كاتى دېت، خۆت سەرقالى سەبەنى مەكە،
چونكە ئەگەر ئەمروۆت چاك بكهيت، ئەوا
سەبەنىت بۆ خۆى چاك دەبېت.

۴- دلەت لە ناخەزى و رقو كىنە پاك
بكەرەو، چونكە رقو كىنە لە پېش ھەموو
كەسدا زيان بە خۆت دەگەپەنېت و وفای بۆ
خۆشت نېيە، خۆت رابەينە لەسەر ئەوەى كە
خەلكېت خۆش بوېت.

۵- ئەرك و فرمانەكانت زۆر زۆر گرنگە و
بەم كارت خۆشت و دەورو بەرىشت ئاسودە
دەكەيت.

۶- ئەوەى ستەمت بەرامبەر دەكات و توانات
ھەيە سزای بدەيت، لېى خۆش بە، سەردانى
ئەو كەسانە بكە كە سەردانت ناكەن، بېەخشە،
چونكە بەخشندەيى ئاسودەيى لەگەل خۆى
دېنېت، چاكەكاربە ئەگەر چاكەكەمت كەمېش
بېت.

۷- سەردانى نەخۆشخانە و نەخۆشەكان
بكە، بۆ ئەوەى بزانى كە ناز و نېعمەتى

لەشساغى چەند گەورەيە، بېر لەو كەسانە
بكەرەو كە لە رووى ژېرىيەو ناتەواون، بېر
لەو كەسانە بكەرەو كە نازادىيان لەدەست
داوود لە چوار دېواری بەندىنخانەكان دا
شەو و رۆژ بەسەر دەيەن.

۸- گومانى خراب بەگەس مەبە، چونكە
زۆربەى گومانەكان بىنەماى راست و دروستيان
نېيە، ھەرگىز دەرگای رەشپېنى و ناوئەمىدى
لەسەر خۆت و خەلكى مەكەرەو ھەولە بەدەم
ژيانەو بى بكەنەو ئەگەر بەزەردەخەنەپەكېش
بېت خۆشى بېەخشە بە بەرامبەر.

۹- كاتىك ھەست بەدل رەقى دەكەيت
يارمەتى ھەژارىك بىدە، خوارەن بىدە
بە برسېيەك، نازەحتەپەك لە رېگەى
لېقەوماوېك لابەد، ئەگەر ھەر نەت دەتوانى
باشترىن دەرمان بۆ ئەوەى دلەت نەرم بېت،
دەست بەسەرى بى باوكېكدا بېنەو كەمېك
بېلاوېنەو.

۱۰- لەگەورەترىن دەرگاكانى بەختەمورى و
ئاسودەيى، پارانەوەى دايك و باوكە، جا بۆ
ئەوەى پارانەوەى دايك و باوكە بەدەست
بەپېنېت، چاكەيان لەگەلدا بكە، ھەتا نزاو
پارانەوەكانيان بېت بە قەلغانىك بۆت.

۱۱- دوور كەومرەو لە چروكى و بەخېلى،
چونكە ئەو كەسانەى چروك و رمزېلن
ھەردەم دل تەنگ و نازەحتەن، بەخشندەپە با
بەختەمور و ئاسودە بېت.

۱۲- ئاگات لە تاوان و خرابە بېت، چونكە
تاوان و سەرىپچى سەرجاوى خەمەكانە،
ھۆكارى بەلاكانە، دەرگای كاردسات و
نازەحتەپەكانە.

۱۳- تۆرە مەبە، تۆرەبوون ئاكارە جوانەكانت
ناشېرىن دەكات، سۆز و خۆشەويستېت لەگەل
خەلكىدا لەناو دەبات و دۆست و ھاوەلانت لى
دەتۆرېن.

۱۴- كارى ئەمروۆ مەخەرە سەبەنى، بترسە
لەوەى كە بلىى، لەمەودا كارەكانم ئەنجام
دەدەم، ئەمە سەرتاپەكە بۆ دۆران و شكست.

۱۵- لەكۆر و كۆمەلدا، ھەردەم خاوەن
رەوشتى بەرزو جوان بە، لە وتەى چاك و
بەسوودا نەبېت ھەردەم بى دەنگى ھەلېژېرە،
چونكە ئەگەر قەسەردن زېو بېت ئەوا بى
دەنگى زېرە، قەسە بە خەلكى مەبەرە و زۆر بە
جوانى گوپيان لى بگرە.

۱۶- زانست و خويندەنەو بە سود، دل
فراوان دەكات، ھەرەوا ژېرى زىاد دەكات و
خەم و ناوئەمىدى لە دەروون و دەردەنېت.

۱۷- كاتىك تووشى نازەحتى و بەلاپەك
دەبېت، ئەوا خرابەر بېنە پېش چاوت، ئەگەر
ناخۆشى و تالى نەچېزى ھەرگىز تامى خۆشى و
شېرىنى ناكەيت.

۱۸- زانستگويى دلنپايە، درۆكردن دلە
راوكى و گومانە، شەرم و حەيا پاراستنە،
رەوانىپژى جوانىيە، بى دەنگى ھونەر و لى
زانېنە.

۱۹- تۆ لە ھەموو كەس دەولەمەندترى،
ئەگەر پرواناكەيت، ناي تەنپا چاويكت بە
ھەموو سەرومت و سامانى دونيا دەفرۆشېت؟
نایا لە بەرامبەر تەنپا قاجىكتدا رازى دەبېت
باشترىن و جوانترىن و تازەترىن ئۆتۆمبېل بى
بدرېت؟

بىگومان رازى نابېت!!

بېر لەھەموو ئەو ناز و نېعمەتەنە بكەرەو
كە تىيادېت، لە كارى چاكەدا سەپرى سەروو
خۆت بكە، بەلام لە سەرومت و سامان و ژيانى
دونىادا سەپرى خوار خۆت بكە.

ھىوادارم نەم خالانە بېتە ھۆى
بەختەمورى و ئاسودەيى و ژيانىكى كامەرانت
بى بېەخشېت.

سودە ئەسلىيەن بىر ئادەم بولۇپ ۋەزىر گىراۋە.

بۇ ئەوەى ھەردەم ئاسوودە بژىت...

بە ماقالىسى: شۇئەن مەمەت كىرىم

ئاسۋى ويئەيەك

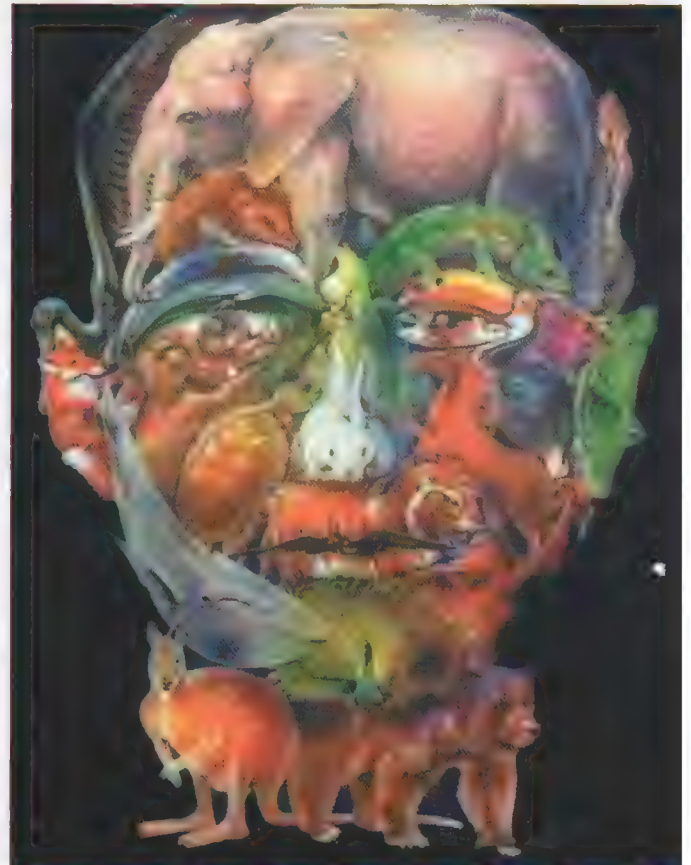
سەرئىچى ئەم ويئەيەك بىدەو يە دىلىو خەيالى قىزۇ
خەستى ئاسكەت بۇي يىلۋىدۇ ياشان خامەكەت
خەلىگىرە قۇزارش لەو خەستە ئاسكە خەيالى
وردۇ سۆزە يىن سىۋىرەت بىگە، قا بېيىتە خەۋەرنى
يەكلىك لەم دۈۋ خەلەمى خۇاردۇ.

- بەشدارى بى بەرامبەرى سالىكى گۇقارى
برىار.
- بەشدارى بى بەرامبەرى شەش مانگى گۇقارى
برىار.

دوۋا مۇلەتتىش بۇ ۋەزگىرتنى ۋەلامەكان (۱۰) رۇژ دوۋاى دەرچوۋنى
گۇقارەكەيە.

راھىتلىق مېشك

بە وردى ئەم ويئەيەك
ورد بەرەۋەو
ھىزى مېشك بىرگەندەۋەت
بىخەردەگار،
بىزانە چى دەيىتتى؟
قا چ رادەيەك دىدى تىرواقىتتە وردە؟

ھېمىن مەخسۇس

رېزى دايك و باوك

ھاورىكانىيان بېت ۋ ھاورى باشيان بۇ پەيدا بىكەن، بۇيە دەبىت پەيۋەندىيەكى راست ۋ ئاشىكراۋ راشكاۋانە ھەبىت لە نىۋان دايك ۋ باوك ۋ مىندالەكانىيان، چۈنكە دەبىت ھۈى لە يەك نىزىكبۈۋنەۋە لە يەك تىگەيشتى زىاتر. دەبىت جەندەن كەس لەم دونىايە روۋبەرۋى لەم جۆرە خۇشەۋىستەى دايك ۋ باوك بېنەۋە كە ئەم گەنچە توشى بوۋە،

(گەنجىكى ئەمەس ۱۷ سال بە داۋى (مۇھىم))

لە بارەى خۇشەۋىستى دايك ۋ باوكەۋە ۋتى؛ مەن ماناى خۇشەۋىستى دايك ۋ باوك نازانم چۈنە ۋ ئاشزانم چۈن رىزان بىگرم؟ چۈنكە مەن ھەر لە مىندالىيەۋە لە لاى دايك ۋ باوك نەماۋم ۋ روۋمكردوۋەتە لاى باۋانم لە كاتىكىدا پىدەچىت براۋ خوشكەكانم بىتۋان تەغرىفىكى جوانى خۇشەۋىستى دايك ۋ باوك بىكەن، بەلام مەن نازانم چى بلىم لەم باسەدا كە تاكو ئىستە لەگەل دايك ۋ باوكەدا بە تەۋاۋى نەزىۋام.

(مۇھىمىنە خەسلى سەھىرلى كە)

ماۋىستايەكى ئاينىيە لە بارەى رىزى دايك ۋ باوكەۋە دەلىت؛ ۋشەى دايك ۋ باوك ئەۋ دوو ۋشە پىرۋزۋ ناسكەپە كاتى ھەر مەۋقەك دەيان بىستى پىۋىستە بىانخاتە دەريايەكى قوۋ لە بىرگەندەۋە لە بارەى ئەم دوو مەخلفەۋە

باوك ھەلگرو لە ئامىزگىر خەم ۋ خەفەت ۋ نارەخمەتتەكانى (كوران ۋ كچانن) ۋ سەرچاۋى رىيانىكى ئاسودەۋ خەندەۋ خۇشى سەرلىۋان ۋ پاكترىن دىيارى خۇدان بۇ رۇلەكان ۋ نەۋنەى دىلپاكى ۋ خۇشەۋىستى ۋ قوربانىدان ۋ خۇبەختكارى رىگائى رىانن ۋ قوتابخانەيەكن لە ئارامى دىل ۋ دەروون، ۋەك شاعىر دەلىت؛ چەند گەرام بۇ سوگنايى دلى كۆرپەم - گەشت ۋ سەفا ۋ سۆزۋ لايە

ھىچى ھىدى ۋ ئارام نەبوون - بەقەد نىشتىمانى كۆشى دايە.

بۇيە پىۋىستە لەسەر تاكەكان بە چاۋى پىر سۆزۋ خۇشەۋىستىيەۋە پىروانە دايك ۋ باوكىيان ۋ بالى مىھەربانىيان بۇ راخەن ۋ بەدورىيان بىگرن لە نارەخمەتتەكانى دونىاۋ چەپكە گولى عەشق ۋ خۇشەۋىستىيان پىشكەش بىكەن، لە ھەمان كاتدا پىۋىستە دايك ۋ باوك ھەست ۋ نەستى رۇلەكانىيان لە بەرچاۋبىت ۋ خۇشيان بوپن، ۋەك چۈن داۋاى ئەرك لە مىندالەكانىيان دەگەن بە ھەمان شىۋە پىۋىستە مافەكانىيان بۇ دابىن بىكەن، لە ھەمىۋە لايەنەكانى (دەرونى ۋ كۆمەلەيەتى ۋ ئاينى ۋ ھەتدا)، جىاۋاۋىش دروست نەكەن لە نىۋان مىندالەكانىياندا، چۈنكە كارىگەرى خرابى دەبىت بۇسەر دەرونىيان، ئاگانى لە

رىزى دايك ۋ باوك مەسەلەيەكى گىرگە لە مەسايە كۆمەلەيەتتەكان كە پىۋىستە لەسەر ھەر مەۋقەك رىزى دايك ۋ باوك بىگىرت ۋ خۇبەندەۋمەكى مىھەربانىيەى بۇ بىكات، جىاۋاۋ لە روۋداۋەكانى دەروۋبەرى، ديارە ھۈنەرى رىزىگىرتىش پىۋىستە لەسەر ھەر تاكىك لە خۇيدا بەرچەستەى بىكات ئەگەرنا ئەۋ تاكە لە رىاندا توشى بىزارى ۋ رەشپىنى دەبىت، سەيارەت بە چۈننىيەتى رىزىگىرتن لە دايك ۋ باوك گۇقارى بىزار چەند كە سىك دىننىتە گۇقتار؛

(مۇھىمىنە خەسلى سەھىرلى كە)

بارەى رىزى دايك ۋ باوكەۋە دەلىت؛ رىزىگىرتن ۋ خۇشەۋىستى دايك ۋ باوك ئەركى سەرشانى ھەمىۋە كەسىكە بە شىۋازىك بىتۋان مافىيان بىدەن ۋ بىتتە جىگائى دلخۇشيان، چۈنكە سەرگەۋتن لە رىانداۋ بەدەست ھىنانى دوا رۇزىكى پىرشنىگدار پەيۋەستە بەچەند ھۇيەكەۋە، يەككىك لەم ھۇكارە گىرگانە (رىزىگىرتن ۋ خۇشەۋىستى دايك ۋ باوك)، ھەرۋەھا ئامازەشى بۇ ئەۋە كىرد كە دەبىتە ئاسودەى رۇخ ۋ دىل ۋ دەروون ۋ ئارامى بەردەۋام، لە رىاندا كارەكانت بۇ ئاسان دەبىت ۋ دەبىتە ھۈى ئەۋەدى خۋاى جىھانىيان تۋى خۇشۋىت ۋ لىت رازى بىت، باسى ئەۋەشى كىرد كە دايك ۋ

ھەندى جارىيەت ۋەك يېنەر ۋايە...!!

ۋ: بەھەشت مىھمى

شاھىدكە بەسەر سورمانەۋە ۋەلامى دايەۋە: بەلكو گۈيەم لە دەنگى فېشەككە بوو.... دادومر قسەكەى پى بىرى ئەمە نابىتە بەلگەيەكى تەۋاۋ بۇ سەلاندنى تاۋانەكە، جەكۈشە دارىنەكەى دا بەسەر مېزەكەى بەردەمىداۋ ناۋچەۋانى گىرژىگىردوۋ وتى: شاھىدكە بىكەنە دەرمەۋە.

شاھىدكە لە تورەمىدا دەمۋ چاۋى سوور ھەلگەرا بوو، لە جىگەى شاھىدى دان ھەستاۋ پىشتى لە دادومر كىردو كەمىك دووركەۋەتەۋە بەدەنگىكى بەرز وتى: دادومرىكى نەقام گىل لە بىر كىرنەۋەداۋ ناشرىن لە روخسارو جىل بەرگىدا.

دادومر لەگەل تورەبۈۋىنىكى زۇردا ھاۋارى كىرد چۇن تۈانىت گالتەجارى بەدەستەى دادومرى بىكەى ئەى پىۋاۋ لەبەر ئەۋ كارەت دادگا بىرپارى بەسەرتدا دا بە..... شاھىدكە ئاۋرى دايەۋە بەلەى دادومرداۋ قسەكەى دادومرى بىرى وتى: ئايا خۇت مەنت بىنى كە جىنۇت پى بىدەم؟ دادومر دەنگى تورەمى بەرز كىردەۋە بەلكو گۈيەم لى بوو، ھەموۋ نامادە بوۋەكانىش گۈيەم لىت بوو.

شاھىدكە بە زەردەخەنەيەكەۋە ئەۋپەرى زىرەكەيەۋە وتى: بەلام ئەمە بەلگەيەكى سەلەنەرۋ تەۋاۋ نىيە بۇ قسەكەى بەرپىزتان.

دادومر دەمۋ چاۋى گىرژ بوو، ھۆلەكەش پىر لە پىكەنىن ۋاۋە ژاۋ بوو، ھەموۋ نامادەبۈۋان جىۋاۋزىيەكانىيان بۇ دەركەۋەت، دادومر خۇى بىنىيەۋە لە بارودۇخىكا كە ھەرەشە لە كەسايەتىۋ داھاتوۋى دەكات، جىگە لە خۇ بەدەستەۋەدان بۇ راي گىشتىۋ ئەۋەى كە بىرپار بىدات بە لەسەيداردەنى سەرۋكى جەردەكان ھىچ رىگەيەكى تىر لەبەرەدەستدا نەبوۋ.

ئەمە يەكەم بىرپارى لە سەيداردەدان بوو كە دەرجوۋ بەسەر يەكەك لەسەرۋكى جەردەۋ مافىكان لە (مىرسىلىيا).

سەرچاۋە: العلاقات / ژمارە: ۲۰ / حوزمىرانى ۲۰۰۹

لەسىيەكانى سەدەى رابىردوۋەلە (مىرسىلىيا) لەۋ كاتەى جەندەرمە مافىكان لە شارەكەدا دەستىيان بەسەر دەسەلاتى پۇلىسۋ دادگادا گىرتىۋو، بە نارەزىۋى خۇيان يارىيان بە ياسا دەكرد، سەرۋكىكى پەلە بەرزى ئەۋ جەندەرمە ھەلسا بەكۈشتى يەكەك لە نەپارەكانىۋ پاشان دەستگىرگراۋ رەۋانەى دادگا كرا.

رۇژى دادگاى كىردن: دادومر پىش رۇژى دادگاى كىرنەكە كۆمەلىك بەرتىلى زۇرى ۋەرگىرتىۋو تا لە رۇژى دادگاى كىردىدا سەرۋكى جەندەرمەكان بەى تاۋان لە ھەلەم بىدات.

دادومر بانگى يەكەك لە شاھىدەكانى كىردوۋ لى پىرسى: پىمان بلى چى روۋىداۋە؟ شاھىدكە زۇر بەنارامىۋ دىلپايەۋە وتى: مەن لە كۆگاپەكى بازىرگانىدا كاردەكەم، كاتىرەمىر دوۋى شەۋ بوو مەن لە كۆگاكەدا بووم، بەرپىز (فىران) كە خاۋمنى كۆگاكە بوو لەدەرمەۋى كۆگاكە بوو، دواتر گۈيەم لەدەنگى فېشەك بوو بەركىردن چوۋم بەرەۋ لاي دەنگەكە بىنىم بەرپىز فىران لەسەر زەۋىيەكە كەۋتوۋەۋ خۇيەن لە نىۋ چاۋە ئەبەلق بوۋەكانى دىتە دەرمەۋە، ھەرۋەھا بەرپىز (دىبۋا)م بىنى لەپىش كۆژاۋەكە راۋەستابوۋ، دەمانچەكەى بەدەستەۋە بوو كە دۈكەل لە لوۋلەكەيەۋە بەرز دەبوۋەۋە، جىگە لە ئەۋ كەسىكى تر لە شۇيەن روۋادەكەدا نەبوۋ.

دادومر زۇر بەتۈرەيەۋە وتى: ئايا خۇت ئەۋت بىنى فېشەك بە خاۋمنى كۆگاكەۋە بىت؟ شاھىدكە لە ۋەلامدا زۇر بەسادەى وتى: نەخىر بەرپىز، بەلام روۋالەتىۋاى دەردەخست كە ئەۋ ئەۋكارەى كىردىت، چونكە ھەر كە مەنى بىنى دەمانچەكەى خستە گىرفانىۋ زۇر بە تورەيەۋە چاۋى لە چاۋم بىرىۋ پاشان شۈيەكەى بەجىيەت.

ئەۋ ۋاى دەزانى كە مەن تۈۋانى ئاشكارا كىردى ئەۋ كارەم نىيە.

دادومر ئەمجارەيان زۇر بەتۈرەيەۋە ھاۋارى كىرد تۆ بىنىت فېشەك بە فىرانەۋە بىنىت يان نا؟

لە پەۋ پايەيان لە رىزۋ حورمەتەيان لە ئەركۋ مەندوۋ بۈنىيان، باسى ئەۋەشى كىرد كە دايكۋ باۋك ئەۋ دوۋ بەرپىزەن كە لە سەرەتەى ژيانى ئىمەداۋ لە پىناۋ پاراستىنۋ خىزمەتۋ پەرۋەردەمان زەخمەتى زۇر زۇرپان كىشەۋەۋ جەندەھا شەۋ خەۋيان لە خۇيان تۇراندوۋە لە پىناۋ خەۋاندنى ئىمەۋ جەند ئىشۋ ناۋارىيان بە خۇيان گەياندوۋە لە پىناۋ سارىز كىردى ئىشۋ ناۋارى مەنۋ تۇداۋ جەندەھا كاتى پىرۋزۋ سامانى خۇشەۋىستى خۇيان سەرەفكردوۋە بۇ پاراستىنى لاشەۋ جەۋانەۋەى دەروۋنۋ پۇشتەك كىردى بالاتۋ لاپەردى بىرسىتىۋ تىنۋىتى نىمە، ئەۋ مامۇستا ئاينىيە باسى ئەۋەشى كىرد كە دايكۋ باۋك رۇژ بەر رۇژۋ مانىگ بە مانىگ سەيىرى بالاي رۇلەكانىيان دەكەن تاكو بزانى كەى كۆرەكەيان پىان كەچەكەيان گەۋرە دەبىتۋ چاۋپىيان روۋن بىتەۋە بە بالاي بەرزىيان، تاكو ئەۋكەتەى كە ھەست بە بوۋنى خۇيان بىكەنۋ بىتۈان خىزمەت بىكەن، ھىماى كىرد پەۋە كە يەكەم كەسى كە بىۋىستە لەسەر ئەۋ زەمىنە خىزمەتەيان بىكەين (دايكۋ باۋك)د، بۇيە قۇرئانى پىرۋز دۋاى مافى پەرۋەردگار بەسەرمانەۋە باسى مافى دايكۋ باۋكى كىردوۋەۋ پىغەمبەرىش كىردوۋى خۋاى لەسەر بىت دەھەرمۋىت (بەھەشت لە ژىر پىي دايكانداى)د، شەاعىرانۋ رۇشنىرانۋ ئوسەران لە بارەى گەۋرەيىۋ پەۋپايەۋ مافى دايكۋ باۋك شىتى زۇرپان نوسىۋوۋ بۇيە دەبىتۋ رۇلەكان خاۋەن ۋىژدانۋ بە ۋەھا بىنۋ خىزمەتەىكى بى سىنور ئەنجام بەدن بەرامبەر دايكۋ باۋكەيان.

سەر كەۋت رەسۇل: خۇيەندەكارى زانكۆ ئامازەى بەۋەدا كە قسەكەردن لەسەر پەيۋەندىيە خىزانىيەكان لە كۆمەلگەى ئىمەداۋ ئالۋە، چونكە تاكو ئىستە ئىيە خاۋەنى پەرۋەردەيەكى دروست نىن، بۇ ئەۋەى پەيۋەندىيەكى پتەۋىش ھەبىت لە رىزى دايكۋ باۋك بەراى مەن لە چاككردى بەرۋەردەى خۇيەندەۋ سەرچاۋە دەگىرتۋ دەبىت گەۋرەكانى ئاۋ خىزان سەرەمشق بىن بۇ ئەۋەى بىتۈان لە ئاۋ مەندالەكانىيان خۇشەۋىستى دروست بىكەن بەرامبەر دايكۋ باۋكەيان، چونكە مەندال پەرەپەكى سىپىيە، باسى ئەۋەشى كىرد كە بوۋنى ھاۋرپىيەتى لە نىۋان دايكۋ مەندال دەبىتە ھۇى ئەۋە كە قەد مەندال بى رىزى بەرامبەر دايكۋ باۋك نەۋىيەتۋ كاتىك مەندال ھەلەپەك دەكات دايكۋ باۋك ۋەلامىيان ھەبىت بۇ چارەسەر كىردى ئەۋەك ۋەكو مەندالەكە بىكەۋە ناۋ ھەلەۋە.

خېزانى بەختە ۋەر

رېژ لە ھەست و سۆزى

خېزانەكەت بگرە!

بەزىر ۋەزىر

بەو شىۋىمىيە رۆژانەمان بەرپۆتە دەجىت!
مەن دەزانم پىاۋدەكەم لە پىناۋى ئىمەدا ماندوو
دەبىت، بەلام خەز ناكەم ھەموو ژيانى تەرخان
بكات بۆ ئىش و كارو دنيا، ئەمى ماقى مەن و
مىندالەكان؟ رۆژ لە دواى رۆژو سالا لە دواى
سالا، تەمەنمان بەرەو زىادبوون دەجىت ئەگەر
نەمرۆ بى ھەست و سۆز بىن بەرامبەر يەكترى
كەى پەرسىار لە ژىنى يەكترى دەكەين؟

رەبەرت دەلېت: بۆ ماۋە سى سالا لە بوارى
رېنمايى خېزانىدا كار دەكەم، زۆرەبى ئەو
پىاۋنەى كە پەيوەندىم پىۋەدەكەن، ياخود
سەردانم دەكەن و دىن بۆ نووسىنگەكەم دەبىنم
خۆيان بە كەسىكى پېشكەتو سەرگەوتو
دەزان، يا بە پىاۋىكى نەوونەبى خۆيان لە
قەلەم دەدەن، بەلام بەداخەو بىر بۆجۈونى
ھەلەيان ھەيە لە بوارى خېزانىدا لە جۆنىتى
پەيوەندى كەردن بە خېزانەكانىيەو، بۆ
نەوونە: بايەخ نادەن بە ھەست و سۆزى
خېزانەكانىيان، يا گوئى نادەن بە راو بۆجۈون
دەخۆش كەردىيان، بە كارىك يا خۆد و تەيەك.
لېرەدا بە چە نە ئامۇزگارپەك كۆتايى بە
باسەكەمان دەبىن:

* ئەگەر رەقتارىك ياخود و تەيەكى ھەلەت
بەرامبەرى نەوونەو، ھەستە بە كارىكى باش
لە پىناۋىدا تا ئىمە و تەو كەردارەنى رابەردى
لە ياد بچىت.

* ئەگەر تا ئىستە پەيوەندىيەكى بە
ھىزەت نەبوو لەگەل خېزانەكەتداو بىر
لە چارەسەر نەكەدۆتەو، ھەروەك و تراو
ئەوۋى رۆى تازە رۆى، بەلام لە مەودا بىر لە
چارەسەر كەردى خۆت بىكەرەو ھەتا بىتوانىت
ھەلسۆكەوتى خېزانەكەت بگۆرەت و ھەنگاۋ
بەرەو پېشەو بىو ژيانەت بگۆرە.

* تەنھا بىر لە ئارمەزوۋى خۆت مەكەرەو،
بەلگە بايەخەدان بە ئارمەزوۋى خېزانەكەت زۆر
پىۋىستە.

كە پارىزگارى لە ژيانى ھاوسەرىتەت بىكەت،
بەلام پاش ماۋىيەك نەم پەيمانە لەياد
دەكەيت، پەيوەندىت لەگەل ھەست و سۆزى
خۆتدا نامىت، مەن ئالېم بى ھەست و سۆزى،
بەلام نازانىت جۆن بەكارى بېنىت، رەنگە
ھەندىجار كەسىكەت ياخود ھاۋرپەكەت بۆ
تەنھا جارىك چاكەى لەگەلدا كەردىت، بەلام
ھەموو جارىك سوپاسى دەكەيت، خېزانەكەت
بەردەوام بە سوۋرەنەو كاتىزىر ھەتا كۆتاي
تەمەنت چاكەت لەگەلدا دەكات بە ھەلەپەك
ھەموو چاكەكان لە ياد دەكەيت؟ يا ھەمىشە
پەيوەندىت بە ھەست و سۆز تەو ھەبىت كاتىك
دەكەرىتەو كەم و كۆرپەك دەبىنەت لە جىياتى
راستەو خۆ تانە و قەسەى رەقى لە روو بەدەت
لېيۋوردە بە، و تەكانت بگۆرە بە و تەى جۈان.

لېرە دا باس لە چىرۆكى ئەو پىاۋنە
دەكەين لە دواى گەرانەو مەيان بۆ مەلەو بە چ
شىۋەك مەمەلە دەكەن لەگەل خېزانەكەياندا:
(رەبەرت مارك آلتر) لە كىتەبى (زۈج
سالخ، زۈج ناخج) دا دەلېت: ئافەرىتەك
بەناۋى (مارجۈ) ۋە دەلېت: كاتىك پىاۋدەكەم
دەكەرىتەو زۆر بەخىرايى سالا دەكات لە
كاتىكدا بەبەپەرى خۆشپەو لە بەر دەرگاگە
رادەو سەم پىۋىشۋازى كەردى چاۋەروانى
دەكەم و مىندالەكانم بە پىرپەسە دەچن،
بەلام زۆر بە رووگرزى و بىزارپەو ۋەلامەيان
دەداتەو، پاشان دېتە سەرخواكە نەكەى
دەخوات بى ئەوۋى بىتوانىت و تەى سوپاس بە
كاربېنىت، لە كاتىكدا مەن لە پىناۋى رەزەمەندى
ئەودا چەند كاتىزىرەك خۆم ماندوو كەردوۋ
بە ئامادەكەردى ئەو خوارەنە پاش ئەوۋى كە
نەكەى دەخوات دەروات بۆ سەپەر كەردى
تەلەفرىۋن يا خۆپەندەوۋى كىتەبىك ھەتا ئەو
كاتەى تەسلىم بە خەوتن دەبىت، پاش ئەو
دەلېت: مەن زۆر ماندوو، دەچم دەنوۋم، تەكايە
بىدەنگ بىن، بەيانى كارى زۆر ھەيە.

ئەگەر ئاۋاتە خۋازى پىاۋىكى سەرگەوتو
بىت، خەون بەو خېزانەو دەبىنەت كە
ئاسوۋدەن لە ژيانىدا ھەمىشە خېزانەكەت
سەرزەنشەت دەكات بەوۋى كە بى ھەست و
سۆزىت بەرامبەرى و زۆر تەرەپە لېت، سەرمتا
ھەولەبە چارەسەرى خۆدى خۆت بىكەو
گۆرانكارى لە رەقتارو كەردارەدا دروست بىكە!
بزانە ئەو خېزانە چى گەيانەو نەتە
سەرگەوتى ژيان، تۆش بە ھەمان شىۋە مەمەلە
بىكە و دەروۋنى خۆتو خېزانەكەت ئاسوۋدەبىكە،
بىگۆمان تۆش كەسىكى ۋەكو ئەوان، تواناى
وتى و تەى جۈان و ئەنجامدانى كەردارى باشت
ھەيە، ئەو كاتە دەتوانىت لە چوارچىۋى
مەلەكەتدا خېزانىك پىكەبىنەت دەور لە ھەموو
ناكۆكىيەك، چۈنكە بەراستى ئەگەر لە سەرمتاۋە
تواناى چاكەردى ناكۆكىيەكانەت ھەبىت
تەنەنەت ئەگەر كېشەپەكى گەورەش بىت، بە
ئاسانى چارەسەر دەكەرت، بەلام بە پىچەوانەو
ھەمىشە زىزىۋون و دەور كەوتەو ھەلەكەت و
شەرو ناكۆكى بەردەوام دەبىتە پىشەى
ھەمىشەبى و سەرەنجام توۋشى خەمۆكى دەبىن،
تۆ خېزانەكەت تاۋانبار دەكەيت و ئەۋىش تۆ
تاۋانبار دەكات، ئەو كاتە ھەموو دۇنيا تاۋانەت
چارەسەرتان بكات، ھەركەس لە پىناۋى خۆيدا
بۆ خۆى دەزى ھەردو لا بى رېزىۋ بى بەزەپانە
مەمەلەلەگەل يەكترىدا دەكەن ئەمەش ئەنجامى
زۆر خرابى دەبىت. ئاۋاتە خۋازىن ھىچ كام لەم
ئەنجامەن روۋنەدات و ھەموو خېزانەكان زۆر
سەرەرازو ئاسوۋدە بىژىن لەژانپاندا.

لەم ژمارەمەدا زۆر بە پىۋىستە زانى
كە باس لەرۋى پىاۋان بىكەين لە بىنايتانى
خېزانى بەختە ۋەردا، راستە ھاۋسەرى بەرپىز
تۆ كەسىكى پىكەپىشەتوۋىت و تەمەنت زۆر
گۈنجاۋە كە بەرپەرسارىيەتى خېزانىك بىخىتە
ئەستۆت، پىشەرتىش پەيمانەت داۋە بە خۇدا،
پاشان بە كەس كارى خۆتو خېزانەكەت

و: م / بېكەرد ھەورامى

دوودم: خۆشەويست! ئەو خۆشەويستىكى
شەيداي دەوئىت، كە لىھاتوووانە دلى دەيات
دەيھەژنى... ئاھرىتىكى دەوئىت كە بە سەلىقە
بۇنخۇش و خاوەنى سۆزىكى تاپبەت و سىحرى
خۆى بىت، دەيھوئىت لەنىوان دەستەكانىدا بە
عەشق و شەوقەو دەتوئىتەو!

سىيەم: ھاوئى! ئەو ھاوئىيەكى دەوئىت
كە رازى دلى بۇ دەكانەو، راوئىزى پىدەكات
لە كاروبارەكانىدا، ھاوئىيەكى دەوئىت نەئىنى
بپاريزى و كەموكۆريپەكانى دابپۆشيت، نەك
ژنىك ھەموو نەئىنيپەكانىى بپاروبكاتەو
عەيپەكانىى لەناو دراوسى و ھاوئى و
كەسوكانىدا باس بكات، ئەو عەقلى دەوئىت،
ژىرى و راوئىزەكانى دەوئىت، نەك زمان و زۆر
وتن لەو شتانەى پەيوەندىيان بە تۆو نەيە.
كاتىك دەيھوئىت قسە بكات بە جوانى و
تەركىزەو گۆيى لى بگرە، نەك زۆر قسە
بكەيت و بەردەوام سكالای لەلا بکەى، بۆيە
پەنادەياتە بەر پىدەنگى لەمالدا يان بە
جىھىشتنى مالى و بەسەربردنى زۆربەى
كاتەكانىى لەگەل ھاوئىكانىى كەلىي تىدەگەن و
گۆيى لىدەگرن.

چوارەم: ئامادەكار!

دەيھوئىت بە دەستەكانىى خۆت خوارەنى
بۇ ئامادە بکەى، ھەرچەندە خزمەتكارىشت
ھەبىت، پىيى خۆشە پىيويستىيەكانىى
بەدەستى خۆت بۇ رىكبخەيت، دەيھوئىت
جىدەستت لە مالىكەتدا ديار بىت، بە گرنگى
دانت بەروخسارو شىو دە رووگەشى خۆت و
مندالەكانت خۆشحال دەبىت...

بەو شىوئەپە ئەگەر دەتەوئى ئەو تەنھا
مولكى تۆ بىت؟ ئەو بپە بە چوار ژن بۆى
لەيەك جەستەدا دەبىتە خاوەنى دل و عەقلى و
گيانى...

وەك ئامۆژگارىيەك بۇ خانمانى نازىز
دەلیم: ھەر كاتىك ھەستت بە كەمتەر خەمى يان
گۆى بى ئەدان كەرد لەلايەن ھاوسەردەكەتەو،
ئەو بە خۆتدا بچۆرەو بزانە چ شتىك بۆتە
ھۆكار بۇ ساردبووئەو پەيوەندىيەكانتان،
پاش دركەردنت بە ھۆكارەكە ھەستە بە
چاككەردن و باشكەردەو پەيوەندىيەكانتان،
سەرمەزى ھەستكەردن بە دلئەنگى و نارەحەتى
خودى خۆتان دەبنە ھۆى دروستكەردنى
دۆزەخىكى دنيايى لە مالىكەدا، ئەگەر دەتەوئى
لە بەھەشتى دوارۆژ بى بەش نەبىت، ئەو
بەھەشتىكى بچووك لە دونىادا پىك بپەنە.

بەھىوای بەختەوئەرى و كامەرانى ھەتا
ھەتايى بۇ ھەموو خىزانىك...

سەرچاوە: مجلة النجاح اليمنية

تەنھا ژنىك بەس نىيە..!

ھەمىشە ھاوسەرى بىت، ئەوئىش تەنھا مولكى
تۆ بىت، يان ئەگەر بەراستى ئەوت دەوئىت و
ژيانى خۆت لا مەبەستە، ئەو پىويستە رۆلى
چوار ژنى بۇ بپىنى!

وتى: ئەو چۆن دەكرىت؟

وتەم: پياو چوار چۆر ئاھرىتى خۆش دەوئىت،
يەكەم: دايا! ئەو دايكىكى خۆش دەوئىت
لە سۆزو بەخشىنە بى سەنورەكانى بپەشى
نەكات، بەخشىنكى پىدەنگ كە ھىچ مەنت و
نازارىكى لەگەلدا نەبىت، دايكىكى دەوئىت كە
سنگى فراوان بىت و لىبور دەو مەيرەبان بىت
ئەگەر ھەلەى كەرد.

ئەگەر توشى شتىك بوو پىوستى بەھاندان و
ھاوکارى و گرنگى پىدانە، دايكىكى دەوئىت
لە كاتى ناخۆشپىدا دەستەكانى بگرىت و لە
خۆشىيەكانىدا دلخۆش بىت، لە شەونخونىدا
لە لاى سەريپەو دەبىنشىت، لەكاتى نەخۆشى و
ئىش و كارىدا جىي نەھىلئىت، دلخۆش بىت لە
كاتى ئامادەبونىدا نىگەران و نا ئارام بىت
كاتىك نادىار دەبىت، ئەو دايكىكى دەوئىت كە
دواى پرۆسەى ھاوسەرگىرى لەدەستى چووە،
ھەر كات ھەستىكەرد پىويستى پىيەتى، دلى
بۆى لىدەدات!

بە گريانەو ھاتەژوور دەو، بەدەنگىكى
بەرزو شەژاوو بىرى شىواو ھاوئى دەكرە...
پىم وت: لەسەر خۆبە... چى رویداو؟
بەھىمنى قسە بکە تالىت تى بگەم، بەلام
سودى نەبوو، ھاوئى دەكرەو ئەيوت: ئەى
ناپاك دواى ئەو ھەموو خۆشەويستىيە!
دواى ئەو ھەموو بپاھەلەدان و تەمەنەى
پىكەو بوىن؟ دواى ئەوئى خونجەى لاوئىتەم
لەخزمەتى ئەو و مندالەكانىدا لەدەستدا،
دواى... دواى...

پىم وت: باشە چى رویداو؟

وتى: دەيھوئىت ژن بپەنئىت!

پاش چەند كاتژمىر پىك ھەولەدان بۇ ھىمە
كەردنەوئى پىم وت: لە جياتى ئەو ھاوارو
لۆمەو گازەندە كەردنە، بۆچى ناپرسى لە خۆت،
چ ھۆكارىك ھەيە وایكەردو دەوئىت ژنىكى
تردا بگەرى؟ ھەرچەندە باشدەزانم كە زۆرى
خۆش دەوئىت و ناستەمە دەست بەردارت
بپىت، بىگومان ئەو پىويستى بە ژنىك ھەيە
تا لەرووى سۆزو دەروئەو جىگربىت.

وتى: ماناى ئەو وایە رازىم بەو واقعەى
كە ھەيە؟

وتەم: نەخىر، بەلام ئەگەر دەتەوئىت

بۇ مىندالەكەت بخويۇنەو!

و / مىھمەد مېرگەيى

كاتىك دايك يان باوك لە كاتى
خويۇندىنەو ياندا بۇ مىندالەكەيان لەسەر جىگەي
خەوتنى مىندالەكە دەين، ئەم پەيۋەندىيە
جەستەيىيەيان لەگەلىدا ھەستى نارامىيى و
دلنپايى پىدەپەخشىت. ئەم چىرۇكانەش كە
دايك بۇ مىندالەكەي دەگىرپىتەو و لە مىندالەكە
دەكەن پىرسىيارو باس و خواس لەبارمىانەو
بخاتەرۋو، ئەمەش دەبىتە مايەي دروستبۈۋى
داپەلۇگىكى ئامانجدارو نىكبۈۋەنەو لە روۋى
سۆزدارىيەو.

☆خويۇندىنەو بۇ مىندال، رىخۇشكەرە
بۇ ئاگاداربۈۋى مىندالەكە لە چىرۇك گەلى
گەۋرە كاريگەرۋ خاۋەن پەيامى رەۋشتى؛
دپارە باۋكان و دايكان جۆرە چىرۇكەي بۇ
مىندالەكەيان ھەلدەپىژىر كە بەشىۋمىيەكى
باش نوۋوسراين و پەيام گەلىك لە خۇيگرن
كە پىداگرى بىكەن لەسەر تايىبەتمەندى
كەسىتى پۇزەتقانە. ئەمەش و لە مىندال
دەكات، لە قۇناغەكانى داھاتۋى ژيانىدا
پىيانەو كاريگەرپىت. لە سەردەمى ئەمىرۇشدا

دايكان ئەم گارە دەست پىيەكەن باشرە.
چەند سالىك لەمەۋپىش دىراسەيەكى
زانپارى كۆكردىنەو لەسەر ئەم كەسانەي
(بەدەستكەۋتەكانيان و خزمەتكردى كۆمەنگە
كانيان) ناسراون ئەنجامدراۋ، يەكەك لەو
پىرسىيارانەي لەو دىراسەيەدا ناراستەي
كەسەكان گراۋە برىتى بۈۋە لەۋى؛ (مەزىنترىن
ئەزمۈۋن گەلى مىنداليتى كاريگەر لەسەر
ژياندا چى بۈۋە؟) لە ۋەلامى ئەم پىرسىيارداۋ
لەبارەي ھەلسۈكەۋتى باش و پالپىشتى كارى
باۋكان بۇ مىندالەكەيان، ۋەلام گەلىكى فرەو
ھەمەچەشەن ۋەدەست ھاتۋون، ۋەلى يەكەك
لە ۋەلامە زۇر بلاۋكان برىتى بۈۋە لەۋى؛
(دايك و باۋكەم شەۋانە بۇيان دەخويۇندىنەو)
ئەم دەستكەۋتەنەي لە پەناي (خويۇندىنەو
بۇ مىندال) بەشىۋمىيەكى رىكبۈپىك بەدەست
دەھىنرىن زۇر، لەمانە؛

☆خويۇندىنەو بۇ مىندال، پەيۋەندىيەكى
بەھىزى سۆزدارى و جەستەيى لەنيۋان
مىندالەكە و باۋكە دايك دروست دەكات؛

لەۋانەيە ھىچ يەكەك بەتەۋاۋى ۋەلامى
ئەم پىرسىيارەي لا نەبىت (كى يەكەم كەس
بۈۋە، شەۋان بەر لە خەۋتن، چىرۇكى بۇ
مىندالەكەيان خويۇندىنەو؟)، دەشى دايكەك
بۈۋىت كاتىك ئەمىتۋانەۋ مىندالەكەي ھىمەن
بىكاتەۋ، دەستى داۋەتە كىيىك و لە رىگەي
خويۇندىنەۋى چىرۇكىكى خۇش و جۈانەۋە
مىندالەكەي ئارام كىرۋتەۋە، بەلام دەبىت
مەسەلەي خويۇندىنەۋى باۋكان و دايكان
بۇ مىندالەكەيان لە سەدان سەۋە سەرى
ھەلدابىت و كاريگەرى بەھىزى ھەبۈۋە لەسەر
ھەر يەكەك لە مىندالەكە و باۋكە دايكەكەش.
پىرۋسەي خويۇندىنەۋە بۇ مىندال بە
ماۋەيەكى زۇر بەر لە پەيدابۈۋى پىزىشكانى
دەروۋنى مىندالان دەستى پىكردۈۋە، لەگەل
ئەۋەشدا چەند سالىكە (خويۇندىنەۋە بۇ مىندال)
يەكەكە لە يەكەمىن ئەم ئامۇژگارىيەنە ئەم
پىزىشكانە ناراستەي باۋكانى دەكەن، ئەۋان واتە
پىزىشكانى دەروۋنى مىندالان، ئامۇژگارىيان
ئەۋمىيە كە تاۋەكو لە كاتىكى زوۋتردا باۋكان و

و: هيرۆ سەمەد نەلماس

يا ھەر ئەمرۆ نەرمى دەرچوون و قەبولى لەخوا وەرگرين!

بدەيت خراپى و ناباشىيەكانت قەرەبىو
بەكەيتەو، ئەوا خەت و ھەل دەھىنەت بەرئىر
ھەموو كەردەو خراپەكانتدا تاودەكو ببە
كەردەو باشەو لە لاى جەپى ھەر سەرىكا
ژمارىيەكى (۲)ت بۆ دادەنەت.

خوا ھەموو روژنىك نامادەى تاقىكەردنەو،
نەوئەندە بەسە كە تۆ دووبارە بىرار بدەيت،
نەو نامادىيە كە دووبارە نەزموون و تاقىت
بەكاتەو.

پەروردگار خۆشحال دەبەيت و پىي خۆشە
كاتىك تەگەر لە تاقىكەردنەو كەتدا سەرگەوتو
نەبوو و خراپ بوو، لىي بىرارىيەتەو
داواى لى بەكەيت و لە دەرگاى بدەيت.

پەروردگار لە ساتەكانى تاقىكەردنەو
تەنھات ناكات و بەجىت ناھىيەت و بە دەنگى
بەرز بانگت دەكات و رىنومايەت دەكات، ئەلبەتە
تەگەر لۆكەت نەكەردىيەتە ناو گۆچەكەكانتەو،

ئەوا بە دلنەيىيەتەو دەنگى دەبەيت.
خوا خەلكانى دىكەى پىش نەمەشى وەك
نەستاي نەمە تاقىكەردنەو، خۆش نەوئەيە كە
پەروردگار جىھانيان ھەر خۆى پەرسىياري
تاقىكەردنەو خەلكانى دىكەى پىش نەمەشى
لە كەتەبەكەيدا ھورنەن. ھورنەن. ھورنەن. ھورنەن.
لەسەر كەردوونەتەو.

خوا سەبەنىش ھەم ديسان تاقىكەردنەو
نەنجام دەكات، بەلام لەو دەجىت سەبەنى
نەمە نەبەن، كەواتە وەر با بىرار بدەين و
ھەر ئەمرۆ نەرمى قەبولى لەخوا وەرگرين.

سەرچاوە/ كۆفارى: موفقيت: ژمارە/ ۱۵۷

خودا لە تاقىكەردنەو كەيدا داواى ھىج
بابەتەك لە نەمە ناكات كە لە دەرەو
كەتەبەكەى (ھورنەن و تەكانى پەيامبەردا)
بەيت.

تاقىكەردنەو ئىلاھى تەنھا پراكتىكى و
كەردارىيە، خودا لە تاقىكەردنەو كەيدا
پەيوستى بە چاودەر نەيە، ئەو ھەر خۆى بە
تەنھا چاودەرى ھەمووانە.

لە تاقىكەردنەو خاويەدا قۆپى و
فەل و غەش ناكەيت، ئەو لەو شتەندا كە
دەيانزانين تاقىمان دەكاتەو، ھەرەھا نەگەر
سەرىچەبەكەمان لە رووى نەزانين ياخود
لەبەر چوونەو ئەنجامدا، ئەوا نەرمەمان لى
كەم ناكاتەو.

خوای گەرە ھەندى شتى گرنگى نەوئەندە
دووبارە كەردۆتەو، تاودەكو تەمەلەترين كەسەش
فەريان بىن و لەبەريان بەكەن.

پەروردگار لە تاقىكەردنەو كەيدا داوامان لى دەكات
كە خۇمان بخوینەو نەرمە بدەينە و پەندەمان.
لە تاقىكەردنەو ئىلاھىدا نەگەر
نەرمەبەكەى خراپ وەرگرين و بە دەست
بەنەين، ئەوا دووبارە ھىواو ئومەيدمان پى
دەبەخەشەو كە ھىشتا كۆتايى رىگە نەيە،
ھەول بە قەرەبىو بەكەيتەو.

تەگەر نەرمەبەكەى باش وەرگرين و بە دەست
بەنەين، ئەوا لە ناو بەھەشتى رەزەمانەندى
خۆيدا لە روژى دوايىدا مەواندارى و پىشوازيەت
لى دەكات.

لە تاقىكەردنەو خوادا ئەگەر بىرار

بەركى زۆرى كەتەبى مەندالان ھەن كە باوكان
دەتوانن ھەليان بەرئىر و بۆ مەندالەكانيان
بەیانخوینەو.

* خویندەو بۆ مەندال، خۆشەويستى
خویندەو لەلا دەجەسەپنەت:

توینەوئەوكان نامازە بەو دەمەن كە ئەو
مەندالانەى ھەر لە بچووكىيەو كەتەبەيان بۆ
دەخوینەو، كاتىك دەكەونە تەمەنەو
نەگەرەكانى پىشەو چوونيان لە پەناوى
چەژو وەرگرتن و مەعریفەدا زياتر دەبەيت،
ھەرەھا خویندەو بۆ مەندالان وەكو دژە
ژەھرىكى گەرە وایەو دەيانپارەيت لە بابەتە
خراپ و زيانەخەشەكانى مەيدان و رەگەيانەندى
سەردەمى ئەمرۆ، ئەم جۆرە مەندالانە ھەر نەو
نەيە تەنھا لە خویندەو دا باش بىن و بەرەو
پىشەو بچن، بەلكو خەيا و ئەندىشەكانيان
كەشەدەكات و دەبە ھاوتايى خاوەن ھوشيارى و
مەعریفەى باش.

* خویندەو بۆ مەندال، لە قوتابخانەشدا
بەرەو سەرگەوتنى دەبات:

يەكەك لە ئەنجوومەنە نەتەو مەيەكانى
پەيوستار بە خویندەو لە ولاتە
يەكگرتووەكانى نەمەريكا، داواى
توینەو مەيەكى چروپەر لە بابەتەكەدا،
كەشەتە ئەو كە (گەرنگەين بەشارى كەردنى
باوكان لە پەناوى سەرگەوتنى مەندالەكانيان لە
قوتابخانەدا پەيتەيە لە خویندەو بە دەنگى
بەرز بۆيان)، كەواتە دەرگەت باوكان روژنىكى
كارىگەر و ئەكتەفيان ھەبەيت لە گرتە نەستوى
بەرەرسىياريەتى پەروردەيى و فەركارى و لە
بە دەستەنەننى پەلە بەرز لە تاقىكەردنەو كەيدا
قوتاياندا، ئەمەش كارىكە ھەموو نەتەو مەيەك
پەيوستى پى ھەيە.

* زۆر دەستكەوتى تر ھەن كە لە ئەنجامى
خویندەو بۆ مەندال بە دەست دەھەنەن
لەوانە:

فەربوون و خۆشگوزەرانەن بەبى
تەچوونەكى زۆر، گەتوگۆى ناماندار، وانە
گەلى رەوشتى و گەشەپەندى بەھەرەو
تواناكانى نووسين.

(لەوانەيە تۆ سەرەوشت و سامانىكى
زۆرت ھەبەيت، جەندەن سەندوقى گەوھەر و
گەنجەيە زەر، بەلام ھەر چۆنىكە بىت تۆ
لە مەندەلەندەن نەيت، مەن دايكەم ھەبوو
بۆ دەخوینەو، سەرىكلەند جەليان).

سەرچاوە/

كەتەبى (كەلمات ايجابىة نتائج فعالة - ھال ايرەان)

يېڭى خاۋمنى دەستىڭى سېلى

نەخۇشەگە (۱۰۰۰) جۈنەيەشى
كرىدە دىيارى بۇ شەرىفى تازە
لا، پاش ئەو بە ھەمان شىۋە
كەستىكى تر پەيۋەندى كرىدو
بىرىك پارەى بەخشىيە خىزانى
منالە نەخۇشەگەۋى بىرى (۵۰۰)
جۈنەيەشى كرىدە دىيارى بۇ
بەخشەرى (۱۵) جۈنەيەگە.

لەنجىرەى دواتردا پېشكەشكارى
بەرنامەگە مىۋاندارى شەرىفى كرىد، لە
مىانەى ئەو دىمانەيەدا روۋن بوۋەدە كە
ۋىنەگرى تەلەفرىۋىيە، بەلام كارى نىيە
بىكات، بەھۋى ئەمەۋە ۋەزىرى راگەياندىن
بىرىارى دامەززاندىنى دەدات بە ۋىنەگرى
ھەمان بەرنامە لەو گەنالەدا.

شەرىف باس لەۋە دەكات ۋە دەلىت: من
شەرمم دەكرىد كە بىلىم: ئەو (۱۵) جۈنەيە
نىۋەى ھەموۋ ئەو سامانەيە گە خاۋمنىم،
بەلام ناچار بوۋم ھۆكارەگەى روۋن بىكەمەۋە،
لەبەر كەمى بىرى پارەگە، شەرىف لە قىسەكانى
بەردەۋام دەبىت ۋە دەلىت: لە كاتىكدا كە
سەپرى بەرنامەگەم دەكرىد باسى لە منالېكى
ھەزەر دەكرىد كە بۇ چارەسەرى نەخۇشەيەگەى
پېۋىستى بە پارەيە بۇ چارەسەركردنى
لەدەرەۋى ۋەلات، منىش دايكەم كە بەھۋى
خەمخواردىنى مردنى دوۋى برامەۋە توۋشى
نەخۇشى دىل ھاتوۋە، لېم پىرسى دايە گيان
چەند پارەمان ھەيە، ئەۋىش ۋەتى كەمتر لە
(۲۰) جۈنەيەھەۋ پارەى كارەباشمان نەداۋە
پېم ۋە: رات چىيە ئەگەر نىۋەى بىبەخشىيە
خىزانى ئەو مندالە ھەزەر؟ ھەناسەيەكى
قولى ھەلگىشاۋ ۋە: كۆرم كى ھەيە ھەست
بە نازارى نەخۇشىك بىكات زىاتر لەو كەسەى
كە خۇشى بەدەست ئازارەۋە دىنالىنىت؟
بىبەخشە كۆرم... بىبەخشە!

دۋاى بەخشىنى (۱۵) جۈنەيەى مىسرى
لەلاپەن شەرىفەۋە، لە جىيى ئەۋە دەبىتە
خاۋمنى (۱۵۰۰) جۈنەيەھەۋ دەكرىتە ۋىنەگرى
ھەمان بەرنامە كە چەند سالىك بوۋ خەۋنى
پېۋە دەبىنى!!

كەۋاتە ھەرگىز رارۋ دوۋى دىل مەبە،
ناۋمىد مەبە لەۋەى كە دەيەخشىت،
لەبەرەۋەى ھەر ھىچ نەبىت دەبىتە خاۋمنى
دەستىكى سې كە ئەۋەش دەبىتە ناۋبەرنىك
بۇ دىل ۋەروونتو ئاسۋە دەبىت!!

بۇ ئەۋەى بەختەۋەر بىت... بۇ ئەۋەى
ئاسۋەدى مىۋانى ھەمىشەى رۇخت بىت...
بۇ ئەۋەى دىل ئارام كەمەران بىت... يېڭى بە
خاۋمنى دەستىكى سې.

لە
توانايدا
ھە يە ،
كارىگەرپەيەكى زۆرىش
لەسەر دىل بەرامبەر دروست
دەكات.

جۇرچ بىرناردشۇ دەلىت: «كامەرانى
راستەقىنە لەۋەۋە سەرچاۋە دەكرىت كە ھىزى
ناۋەكىت لە خىزمەتى كەسانى ترەا بىتۋىنەتەۋە،
نەك بىگۇرپىت بۇ ھىزىكى خۇپەرست كە سىكالى
ئەۋە بىكات جىهان خۇى تەرخان نەكرەۋە بۇ
بەختەۋەر كرىدنت».

زۆرىبەى كات كەسى بەخشەندە
سۋەدەندەترە بە بەراۋرد لەگەل ۋەرگەرگە،
سەرەراى خۇشەختۋەنى بەۋەى بوۋەتە
ھۇى ئاسۋەدەكرىدى بەرامبەر لەگەل ئەۋەشدا
پەرۋەردگار بە بەخشىكى گەۋەرتەر بەسەرى
دەكاتەۋە، با لەم بەسەرەتە رابىنىن ۋە
بىكەينە نەۋەنى باسەكەمان:

لەبەرنامەى (البىت بىت) كەنالى
ئاسمانى مىسرى كە (محمود سعد) پېشكەشى
دەكات، لەيەكىك لەنجەرەكانى ئەم بەرنامەيەدا
باسى لە مندالېكى ھەزەر نەخۇش دەكرىد كە
پېۋىستى بە نەشتەرگەرى ھەيە لە دەرەۋى
ۋەلات، بۇ ئەم مەبەستەش پېۋىستى بە (۱۵۰)
ھەزار يۆرۋە! چۈنكە ھالەتەكەى ترسانگەۋ
دەبىت زۆر بەخىرايى ۋە ھەرچى زوۋتەرە
فرىاي بىكەۋن ۋە لەو نەخۇشەيە رىگارى بىكەن،
لە كاتى پېشكەشكرىدى بەرنامەكەدا گەنجىك
بەناۋى (شەرىف) پەيۋەندى دەكات ۋە بىرى (۱۵)
جۈنەيەى مىسرى دەبەخشىت بە خىزانى
مندالەگەۋ دەلىت: دەزانم ئەۋى بىرە پارەى
من زۆر كەمەۋ شايەنى ئەۋەى نىيە، بەلام
بۇ كەسەك كە پېۋىستى پى بىت كەم نىيە،
ئەم لاۋە دەلىت لە كەمى كۆمەكەم داۋاى
لېۋوردن دەكەم، چۈنكە لە راستىدا من نىۋەى
سەرۋەتەكەم بەخشىم! ئەۋەى جىيى تېرپان
بوۋ ئەۋەبوۋ كە لە ھەمان بەرنامەدا روۋىدا،
ئەۋىش ھەر ئەۋى شەۋە كەسەك پەيۋەندى
كرىدو پاش بەخشىنى بىرىك پارەى باش بۇ

ھەندىچار

كە كەسەك دىيارپەك يان شىكى
سادەمان بى دەبەخشىت ھەست بە خۇشى
دەكەين ۋە لەدەۋە سوپاسى دەكەين، بەلام
ئەگەر ئەۋى شىتەى كە دەبەخشىت پەكىك
بوۋ لە پېۋىستىيەكانمان كە تواناى چىنگ
كەۋتەنمان نىيەۋ ئاۋاتەخۋازىن بۇى، ئەۋا زۆر
ئاسۋەدەۋ شادمان دەبىن، بە جۇرىك ئاتۋان ۋە
نازانىن بە چ رىگەيەك ھەست ۋە خۇشچاليمان
دەربىرىن، ئەم ھەستە لە لاى كەسى بەخشەر
زىاترەۋ كەمتر نىيە لە ھەستى خۇشى
ۋەرگەرگە، جىۋاۋزى كرىد لە نىۋان بەخشىن ۋە
ۋەرگرتن ئاسان نىيە، لەبەرەۋەى لە جىهانى
رۇخدا يەك مانا دەبەخشىت.

كەسى بەخشەندە خاۋمنى دەستى سېيىەۋ
لەھەمان كاتىشدا خاۋمنى دىلىكى ئاسۋەدەۋ
ۋىژدانىكى زىندەۋ خۇشەختىۋ كامەرانى بال
بەسەر رۇخ ۋەستەيدا دەكىشىت، لە كاتىكدا
ۋەرگەرگە ئەۋى ھەستەى ھەستىكى مادىانەيە
كە لەئەنجامى دەستكەۋەتن يان جىبەجى
بوۋنى پېۋىستىيەكى دا ھاتۋتە دى..

پەكىك لەھۆكارەكانى بەختەۋەرى ئەۋەيە
بىتۋانەت پېداۋىستى نەدارىك يان بى دەسەلاتىك
پەر بىكەيتەۋە، لە پېناۋى خىزمەتكرىندا
مۇم ئاسا بسۋىتەيت ۋە دەۋرۋەبەرت روۋناك
بىكەيتەۋە، ئەگەر ئازەۋۋەمەندىت بىتە
خاۋمنى دەستىكى سې ئەۋا ھەۋل بەدە
يارمەتيدەر ۋە ھاۋكارو ھاۋرىي كەسانى تر
بىت، ئەگەر خاۋمنى سەرۋەت ۋە سامانىكى
ئەۋتۋ نىت تا پېيان بىبەخشىت، ئەۋا بە ۋەشى
جۋان ۋە ھىۋايەخش بەسەريان بىكەرەۋە، ئەگەر
ئەۋەش لە توانادا نەبوۋ بى بەشيان مەكە لە
زەردەخەنەيەك، كە زۆر ئاسانەۋ ھەموۋ كەس

وتراوه سەبارەت بە خىزان

ئالامى

پاداشتى چاكە

كارىزان عبد القادر احمد

ھەر ۈمكۈ كۈرەكەى خۇم ئەگەر كۈرەكەت
ۈمكۈ باۋكى ۋابىت ئەۋا لە باشەپۇژدا ھەموو
لايەكمان شانازى پىۋە دىكەين، جۈۋتیارەكە
رازى دەبىت بۇيە كۈرەكەى جۈۋە باشترین
خویندنگا، لە پاشان خویندنى تەۋاۋا كىرد
لە خویندنگاى پزىشكى (سانت ماری) لە
(لەندەن) ى پايتەختى (بەرىتانيا). لەدۋايدا
ناۋبانگى بە ھەموو جىھاندا بىلاۋ بۆۋە بە
(الكسندر فلمنج) دۆزمرەۋى (پىنسلین). باش
چەند سالىك مىندالى كابرار پايە بەرز كە
جۈۋتیارەكە رزگار كىرد، توۋشى نەخۇشى
(ھەۋكردنى سى) دىبىت بەلام ئەم جارە كۈرى
جۈۋتیارەكە دىكتۇر (فلمنج) رزگار دىكات بە
دۆزىنەۋى دەرمانى پەنسلین، گە لەدۋايدا
ملىۋنەھا مەۋفى تىرى رزگار كىرد.

نايا دەزانىت ئەۋا كابرار پايە بەرزە كى
بۈۋە؛ (راندولف تشرشل) سەرۋك ۈمىزانى
بەرىتانيا بۈۋە كە بەرىتانياى لە كۈشتىن ۋ
خوین رشتىن رزگار كىرد لە جەنگى جىھاندا،
كۈرەكەشى (ۋىستون تشرشل) بۈۋە.
لايەنى سەرەكەۋىتن ۋۆزەتپىشى مەۋف
لەۋەدەيە كە تەنھا بۇ خۇدى خۇى نەزى،
ھەرۋەھا سەرەكەۋىتن مەۋف لەۋەدەيە ئەۋ
ھەلە بىقۇزىتەۋە كە دىتە رىگەى.

ھىكا ھىزۋا الپاس - لىۋى العىبدان (انترنېت).

رۇژىك جۈتیارىكى ھەزارى سىكۆتەلەندى
بەمەبەستى پەيدا كىردنى بىزىۋى بۇ خىزانى
بەرمە كىلگەكەى بەرى دىكەۋىت لە ناكۋا گۈى
بىستى ھاۋارى يارمەتى دەبىت لە گۈمىكى
نەزىك كىلگەكەى، جۈتیارەكە نامىرەكانى
دەستى فرى دەدات ۋ بەرمە گۈمەۋەكە دەۋات
دەبىنەت مىندالىك كەۋتۆتە ناۋ گۈمەكەۋە لە
ھەۋلى خۇ رزگار كىردىنە، بەلام ھەر چەند
دىكات ناتۋانىت خەرىكە رىز ناۋ دىكەۋىت ۋ
دەخنىك، ھەر بۇيە جۈتیارەكە لە گۈمەكەدا
دەرى دىمىنەت ۋ لە مەردىن رزگار دىكات.

بۇ رۇزى دۋاىى نۆۋمىبىلىكى گران بەھا
لەبەر دەم مالى جۈتیارەكەدا دەۋەستىت،
كابرارەكى پەۋ پايە بەرزى تىدايە خۇى
بە جۈتیارەكە دىناسىنەت كە (باۋكى ئەۋ
مىندالەيە كە دۋىنى رزگار كىردۈۋە)، كابرار
پەۋپايە بەرز بە جۈتیارەكە دەلەت، لە
بەرامبەر رزگار كىردنى كۈرەكەدا دەمەۋىت
پاداشت بىكەم، بەلام جۈتیارەكە رازى
نايەت بەرامبەر ئەۋا كارەى كىردىەتى ھىچ
پاداشتىك ۋەربىگىت، لەۋا كاتەدا مىندالى
جۈتیارەكە دىگەرىتەۋە بۇ مالىھەۋە كابرارە
بە جۈتیارەكە دەلەت، ئەمە كۈرى خۇتە،
جۈتیارەكە دەلەت، بەلى، كابرارە دەلەت،
باشە با مىن ۋ رىكەۋىن لەسەر ئەۋەدى
كۈرەكەت لەسەر حسابى مىن بىچىتە خویندنگا

۱- ئافرىت لە مۇخى پىۋاۋ دىروست نەكرۋە
تا پىۋاۋ بىكاتە كۆپلەى خۇى، ھەرۋەھا لە
بىيەكانىشى دىروست نەكرۋە تا ئافرىتەكە
بىكاتە كۆپلەى خۇى، بەلكۈ لە پەراسۋى
دىروستكرۋە تا ھاۋبەشى بىكات لە ژياندا،
پەراسۋى لە رىز بالدايە، بۆنەۋى بىپارزىۋ
بەرىگى لى بىكات، جىگە لەۋەش پەراسۋو
دىروستى دىلە تا خۇشى بۈىت!

۲- پىۋاۋ سەرەكەۋىتن ئەۋا كەسەيە كە زىاتىر
بەيدا دىكات لەۋەى كە خىزانەكەى خەرجى
دىكات، ئافرىتى سەرەكەۋىتن ئەۋا كەسەيە كە
ئەۋا جۆرە پىۋاۋى دەست دىكەۋىت!

۳- ھاۋسەرگىرى مەكە لەگەل كەسەك كە
دەۋانىت لەگەلەندا بىزى، ھاۋسەرگىرى لەگەل
كەسەكدا بىكە كە ناتۋانىت بەمىن تۆ بىزىت!
۴- بۇ ئەۋەى بەختمەر بىت لەگەل
ھاۋسەرەكەت، ھەۋلىدە زۆر خۇشت بۈىت،
نەگەرنا ھەرگىز لە پەكتىرى تى ناگەن.

۵- بۇ ئەۋەى بىيەتە خاۋمى خىزانىكى
بەختمەر، فىرى سى شت بىبە: (خۇشەۋىستى،
بەخشندەيى، لىبوردن)، ھاۋسەرەكەت
خۇشۋىۋى بە گۇفتارۋا كىردار، بەخشندەيە لە
ھەستۋ سۆزىندا، لىى بېۋرە ئەگەرچى ئەۋەش
لىت نەبۋىت!

۶- چاكتىرىن شت كە لە تۋاناندا ھەيە
بىشكەشى مىندالەكانتى بىكەيت ئەۋەيە كە
ھاۋسەرەكەت خۇش بۈىت.

۷- ھىچ شتىك بىشكەش ناكەيت بە خۇتۋ
كۆمەلگەكەت، ئەگەر خۇشۋىستىن ۋ گىنگىدانىت
بىشكەش نەكەيت بە خىزانەكەت!

۸- ژيانى ھاۋسەرى ۋەكۈ گەۋەرىكى
بە نىرخ ۋايە، جۋانى ۋ رۋۋناكىيەكەى بىلاۋ
دىمىتەۋە، پاسەۋانە بىروا پىكرۋەكەشى
بىرىتەيە لە خۇشەۋىستى!

۹- باشترین ھاۋسەر بىرىتەيە لە زانايەكى
تۋىنەۋارناس، چۈنكە تا خىزانەكەى بىچىتە
تەمەنەۋە زىاتىر گىنگى پى دەدات!

۱۰- ھاۋسەرى دانا كاتىك خىزانەكەى
زۆر قسە دىكات، پىنى نالىت بىدەنگ بە،
بەلكۈ دەلەت خۇشەۋىستەكەم جۋانىيەكانت
زىاتىر دەردەكەۋىت كاتىك كە بىدەنگى
ھەلدەبىزى!

۱۱- ئەگەر دەتەۋىت بىگەيتە دىلى
ھاۋسەرەكەت پىنى مەلى تۆ جۋانىت، پىنى بلى
ھىچ ئافرىتەكەم بە ۋىنەى تۆ نەدىۋە!

پاريزر نازاھ محسن العزیز شيرين

يارىكردن له گهل منداډا

يارىكردن و گالته كړدن له گهل منداډا له گرنگرینو سهر كه ووتو ترين رېگه كاني بهروردن كړنى منداډا، كه به هڅه ووه منداډا زياتر ناشناځى له گهل گهوره كاندې به تايېهت دايك و باوكيدا په پيدا دمكات، دواتر هيچ نه نېټيېه كى خوى له گهوره كاندې ناشاريته ووه بهر د دوام پرسىان پېده كات و راوړځيان له گهل دمكات سهارمټ به و كېشه و گرختانه سى روو بهر ووى دمېنه وه.

پېشه و (غزالى) كه په كېكه له زانا ناوازه و به ناوبانگه كاني بواري بهر وورده سهارمټ بهرنگى يارى كړدن له گهل منداډا ده لېټ؛

پېويسته بواري يارى كړدن بډ منداډان

بره خسيړنېټ تاوه كو پشو و بدن له و ماندو و بوونې كه به هڅو خويندو و كار ه كاني ترموه دوو چارى بوون، چونكه قه دهغه كړدى منداډان له يارى كړدن ده بېټه هڅو نه وه كه نه و منداډا وا هه ست بكت كه تهنې بډ خويندو و كارى گهوره كان خولقېنراوه، دواتر هه ست به نار هه تېيه كى زوړ و ماندو و بوونېكى د وروونى دمكات، به بهر وورد له گهل منداډانې ترى هاو پولى و هاو ته مهنى خوى و گه شهى لاشه يى و ژيرى كه متر ده بېټ، له سيما و روخسار يشدا جوړيځ له ناو مېدى به دى دكرېټ، هه ميشه به دواى هه ليكدا ده گهرېټ كه خوى له و قهيرانه هوتار بكت، هه رووه ها نه و زانا پايه بهر زه ناماژ دى داوه

به چهند سوديكي يارى كړدى منداډان له وانه ش: يه كه م: سوودى لاشه يى؛

نه و ياريانه ي كه جو له يان تېدايه زوړ پېويستن بډ گه شه كړدى ماسولكه ي منداډا، به هڅو نه و ياريانه وه منداډا شاره زاي وزه و توانا و ليها توويى جهسته ي خوى ده بېټ.

دو ووم: سوودى بهر وورده يى؛

يارى كړدن بواري بډ منداډا دهره خسيځنېټ كه به هڅو ناماژ ه كاني ياري به گه وه فيرى زوړ شتى دهور و بهر ي بېټ و لك شيو از و رنگ و قه باره و جل و بهر گه جيا و از ه كاني دهور و بهر، ته نانه ت زوړ جار منداډا به هڅو يارى كړدنه وه فيرى هه نديك شت ده بېټ كه مه حاله به هڅو كارى تروه فيريان بېټ.

سيه م: سوودى كومه لايه تى؛

به هڅو يارى كړدنه وه منداډا فيرى نه وه ده بېټ كه بهر د دوام له هه ولى نه وودا بېټ چون په يوه ندييه كومه لايه تيه كاني بنياد بنى له گهل كه ساني دهور و بهر يدا، هه رووه ها چون هه لسو كه و تى باش له گهل كه ساني تردا بكت، فيرى هاو كارى و يارمه تيدانى كه ساني تر ده بېټ و به تايه تيش يارى كړدن له گهل گهوره كاندې يارمه تى دمكات له ناشنا بوون و گه يشتن به نه زموونى نه وون.

چوارم: سوودى رهوشتى: به هڅو يارى كړدنه وه منداډا فيرى ماناى نه و وشه و به هايانه ده بېټ كه پېشتر تهنې گويي سيى ناوه كانيان بېوو، و لك: (چاك، خراپ، راستگو يى، داد بهر وور دى، يه كساني، هاو كارى، ده ست پاكي.... هتد).

پېنجه م: سوودى داهي نان:

هه به هڅو يارى كړدنه وه منداډا دمتوانى نه و توانا و بېر و كه و داهي نانانه ي كه له ناخيدا به دركيان پې بكت و ناشكرايان بكت و خزمه تيان پېبكت.

شه شه م: سوودى چاره سهرى؛

به هڅو يارى كړدنه وه منداډا هه ست به حه وانه وه ي جهسته يى و د وروونى دمكات و رزگار ي ده بېټ له و دله راو كييانه ي كه به هڅو كوت و به ندى دانراو له سهرى دو چارى ده بېټ، بډيه ده بېنېن نه و منداډانه ي كه كوت و به نديان له سهر دانراوه له لايه ن گهوره كانه وه كاتيك كه بواريان بډ دهره خسيځنېټ له منداډا ناساييه كان زياتر يارى ده كمن و دميانه وى قهره بوى نه و ساتانه بكه نه وه كه تېيدا گېر و دى نه و كوت و به ندو دله راوكى د وروونيه بوون.

به لام پېويسته له وه ناگادار بېن كه جه ندين يارى هه ن لايه نى نېگه تيفيان زياتره له لايه نى پوزه تيف.

له يه كيك له قوتا بخانه كاني ولايه تى

بە ھاوشىۋەي رەفتارەكانى خۇي پاداشت درايەۋە

ۋ: ھېمىن محمد ەلى

كۆرەكەي بەھەمان شىۋە تۆلەي باپىرى لە
باۋكى دەكەتەۋە بە بەرچاۋى ئەم خەلكەۋە
نازارى داۋە...

بەلى... راستىيان وتوۋە، چى دەكەيت
بىكەۋ چى بېچىنەت ھەرنەۋە دەدورىتەۋە
كردارەكانت بەچى كېشەنەۋ پېۋانە بىكەيت ھەر
بەۋەش بۆت كېشەنەۋ پېۋانە دەكرىتەۋە...

ھەركەس نازارى دايكۈ باۋكى بدات، بە
دلىيايىيەۋە كاتىك پىر دەبىت مىندالەكانى
نازارى دەدەنۈ دلى دەشكىن... ئا لەم كاتەدا
پىۋە پىرەكە سەرى ھەلپىرى سەپىرى حاجى
حسىنى كىردۈ وتى: بەلى راست دەكەيت، ئىستا
سزاي كردارەكانم ۋەردەگرمەۋە... كاتىك
خەلكەكە گۇپپان لەم قسانە بوۋ، بىلۋەدان
لىكرد...

ھىۋاش پىرسىارى كىردۈ بەباۋكى وت: باۋكە
پىۋستە رەۋشتو كردارمان چۆن بېت لەگەل
باۋكۈ دايكەماندا بۆ ئەۋەدى ۋەك ئەم پىۋە
پىرەمان بەسەر نەپەت: باۋكىشى وتى: كۆرى
خۆم رېزى باۋكۈ دايك ئەۋەندە گەۋرەيە
خوداي گەۋرە لەگەل پەرسىنى خۇيدا باسى
كىردۈۋە لەچەندەن شىۋىنى قورئانى پىرۋۇزا
باسى ئەۋە دەكات كە لەگەل باۋكۈ دايكدا
جوان ھەلسۈۋەكەت بىكەن...

كۆرى شىرىنم ھەرگىز لە پىش باۋكۈ
دايكەتەۋە مەۋۋ ھەنگاۋ مەنى...

لە پىش دايكۈ باۋكۈدا دامەنىشەۋ بەناۋى
خۇيانەۋە بانگىان مەكەۋ دەنگىيان بەسەردا
بەرز مەكەرمەۋە بەچاۋى رىقۈ قىنەۋە
سەپىريان مەكە...

لە كاردەكانتدا راۋىرئىيان پېكەۋ ھەرگىز
دروپان لەگەل مەكە... رېز لە دۆستو
ھاۋدەلەكانىيان بگىرد ھەۋل بدە ئەۋ كارانەيان
زوۋ بۆ ئەنجام بدە كە دلخۇشان دەكات...

ھەركات لە گەرانەۋەتەدا دۈكەۋەتى زوۋ
داۋاي لىۋوردنىيان لى بىكەۋ بەبى پىرس سەفەر
مەكە... كۆتا نامۇرژاۋىم بۆت ئەۋەپە: ھەرگىز
فەزلى ھاۋسەرۈ مىندالەكانت مەدە بەسەر
باۋكۈ دايكەتدا، چۆن لە پاشەرۋۇزا مىندالەكانت
خۆش دەۋىت، دلىيايە ئەۋانېش ئاۋا تۇيان
خۆش دەۋىت ۋە ھەمۋ ھەۋلىكىيان داۋە بۆ
ئەۋەدى خۆش بەخت ۋە كامەران بژىت...

رۇژىك حاجى حسىن لەگەل ھىۋاي
كۆرىدا دەچن بەرەۋ بازارىكى نىك خۇيان،
لە رېگەدا لە نىك سىپەرى درەختىك چاۋپان
بە قەرەلەبەلىيەك دەكەۋىت، دەبىن خەلك
لە دەۋرى پىرەمىردىك خىر بوۋنەتەۋە، كاتىك
لە خەلكەكە نىك بوۋنەۋە گۇپپان لە دەنگۈ
گرىيانى پىرەمىردىكى بەسالاچوۋ بوۋ... زۆر
بەكۈل دەگرىۋا خەلكەكەش دەۋرىيان دابوۋ...

حاجى حسىن بە ھىمىنى لە پىۋاۋىكى پىرسى:
ئەم قەرەلەبەلىيە چىيە؟ شتى روۋىداۋە؟
ئەى ئەم پىۋە بۆ دەگرى؟!

پىۋەكە ۋەلامى داپەۋەۋە وتى: ئەم
پىۋە پىرەى دەبىننى لەگەل كۆرەكەيدا
بەشەرھاتوۋەۋە كۆرەكەش زۆر بە درندەنە
نازارى باۋكە پىرەكەى داۋە!!

حاجى حسىن ۋە ھىۋاي كۆرى سەرىيان
سورما!! چۆن مەۋف دەستى دەچىتە باۋكىۋ
دەتۋانىت نازارى بدات؟! ئەى كۈا سۆزۋ
خۆشەۋىستى بەرامبەر ئەۋ باۋكە رىش
سىپىيە؟! ئەى ھەر باۋكۈ نىيە ۋەكۈ مۆم
تەمەنى خۇي بۆ روناكى رېگەى مىندالەكانى
دەسۋىتەت؟! ئاي دەبىت چەندەن رۇژ لەبەر
قەرچە قىرچى گەرماۋ لەبەر بەفەرۋ كرىۋە
سەرماۋ شەختە بەيانى تا ئىۋارە لە ھەۋلى
پەيداكرىدى پاروۋە نانېكدا بوۋىت!! سەرۋ
رىشى رەشى لە پىناۋ مىندالەكانىدا سىي كىرد!!
بەژنۋ بالاي رېكى لە كارۋ كاسپىدا چەمى!!
سەرەنجام بەم شىۋە پاداشت دەدرىتەۋە!!

حاجى حسىن كەمىك لە پىۋە پىرەكە
نىك بۆۋەۋ بە ئاخ ۋەسەرەتەۋە وتى:
«كەتدىن تەدان» پەلى پاداشتى كردارەكانى
ۋەرگىرەۋە!! خەلكەكە بە سەرسورمانەۋە
وتىيان: چى؟! ھەرۋەھا ھىۋاي كۆرىشى لە
قەسەكەى باۋكى سەرى سورما!! باۋكە ئەۋە
چىت وت؟! «كەتدىن تەدان» ماناى چىيە؟!
حاجى حسىن وتى: مەن ئەم پىۋە پىرە باش
دەناسم، ئەم پىۋە ھالانى كۆرى ھالەنە...

رۇژىك لەگەل باۋكەدا بەم شىۋىنەدا
تېدەپەرىن، ئەم پىۋە پىرە ئەۋ كاتە گەنج
بوۋ، ئا لەم شىۋىنەدا زۆر بەخراپى لە دەمۋ
چاۋى باۋكى دەداۋ پىايا دەكېشا!!
ئەۋەتا ئىستا ھەر لەم شىۋىنۋ جىگەيەدا

(ئەلىنۋى) ئەمىرىكى لىكۆلنەۋەپەك ئەنجام
درا لەسەر ئەۋ مىندالەكانى كە تەمەنىيان لە
نىۋان (۱۰۵) سالىدا بوۋ، لىكۆلنەۋەكەش
لەسەر ئەۋمىندالەكانە كرا كە يارىيە شەرەنگىزۋ
ئاگرىنەكانىيان بەكاردەھىنا، لەگەل ئەۋ مىندالەكانى
كە ھۆگرى جۆرەكانى تىرى يارى بوۋن.

لىكۆلەر بۆى دەركەۋەت كە ئەۋ مىندالەكانى
يارى ئاگرىن بەكاردەھىن كەسانى تەرەۋ
شەرەنگىزۋ، بەلام ئەۋ مىندالەكانى كە
جۆرەكانى تىرى يارى بەكاردەھىن كەسانى تا
رادەپەك ھىمىن ۋە ئارام لەسەر خۆن.

تەننەت ئەۋ فېلم كارتۇنانەى كە لەسەر
شاشەى تەلەفزیۋنەكانەۋە پەخش دەكرىن
ھەرىكەيان جۆرە كارىگەرىيەك لەسەر
دەروۋن ۋە ئاكارى مىندال دروست دەكات، بۆيە
پىۋىستە دەزگاكانى راگەيانەن ئەۋ فېلمانە
پەخش بىكەن كە گىيانى ھاۋكارى يارمەتيدانۋ
بەخشىندەىيۋ بەھا جوانەكان لەناۋ ناخى
مىندالەكاندا دەروۋىنۋ دەروۋنىيان ئاسوۋە
دەكاتۋ بىر تىزۋ زىرەكۋ بە تۋانايان دەكات.
ھەرۋەھا پىۋىستە لەسەر گەۋرەكان
بەتاپەت داپكانۋ باۋكان كە ئەۋ يارىانە
بۆ مىندالەكانىيان دەستەبەر بىكەن كە بە
سوۋد بۆ لاشەۋ بىرۋ دەروۋنۋ تەندروستى
مىندالەكەيان، يارمەتيدەرىيان دەبىت لە لاساى
كىردنەۋەۋ چاۋلىكەرىكىردنى ھەلسۈۋەكەۋەتۋ
ئاكارە جوانەكانى گەۋرەكانۋ جۆنىيەتى
بىر كىردنەۋەيان.

لەكاتى كرىنى يارىيە بەسوۋدەكاندا
ھۆكارى كرىنى ئەۋ جۆرە يارىيەيان بۆ
باس بىكرىت، بۆ نەۋنەۋە بوترىت: ئەم يارىانە
بەسوۋدترن نرخیشانى زىاتەر لەۋانى تر، يان
ئەمە يارىيەكەى فەلان ھاۋرپتە بىيەنە چەند
چاكە، چەند جوانە.....

يان كاتىك قەدەغەى دەكەيت لە كرىنى
يارىيەك ھەرۋا پىشت گۇپى مەخە تاۋەكۈ
ھۆكارى قەدەغەكىردنەكەتى بۆ باس نەكەيت،
چۈنكە ھەمۋ قەدەغە كراۋىك دەروۋنى
مەۋف ئارەزوۋى دەكات (كل ممنوع مرغوب).
بەلكۈ ھۆكارى قەدەغەكىردنەكەتى بۆ روۋن
بىكەرمەۋەۋ نەۋنەۋەى بۆ بىنەردەۋە، بۆ نەۋنەۋە
پىيى بلى: فەلان كەس بەۋ يارىيە پىرىندار بوۋ،
يان فەلان ھاۋرپت بەردەۋام سەرقالى ئەۋ جۆرە
يارىيەنەپە بۆيە لە خۆيىندە دۈا كەۋتوۋە.

بەم جۆرە پاساۋىكى راستۋ دروست
دەخەپتە بەر دىدۋ تېروانىنى مىندالەكە
لەھەمان كاتىشىدا مىندالەكە مەمانەى زىياترى
بۆ دروست دەبىتۋ لەۋە دلىيا دەبىت كە ئەۋ
گەۋرەپە دىسۆزۋ خەمخۆرى دۈا رۇژى ئەم
مىندالەپە.

مندال و درۆکردن ۲/۱

نا: کامران محمەد ئەمىن نىسماعىل - رانیه

دابىرىت، چونكه دەلین مندال تا تەمەنى بەرەو ۲ سالانە نەروات نازانى وشەى درۆ چىيە، بەلام دەكریت هەلە پكات، چونكه بىرىكى كاملى تەواوى نىيە دەكریت زۆرىك له ئەندىشەكانى زالبىت بەسەرياو دورگەوتنەو هە شتە ناسكەكان وەك (يارى- مۆسيقا- فىلم كارتۇن... هتد) ناشناپوون بە توندو تىژى هەلەپەكى ترە كە مندال بەرەو ئاقارىكى مەترسىدار دەبا، لەگەل ریزماندا بۆ دەزگا و كەنالهكانى راگەيانەن، هەندى دەرونازى پەرورەدەيى تەنانەت گويگرتن لە رادىو سەيركردنى تەلەفزیۆن بەباش نازان بۆ؟ چونكه له لایەك كاتىكى زۆر لە بەردەمى ئەو مندالەدا دەكوژى و لەلایەكى تر لەناو زۆربەى بەرنامەكانى تەلەفزیۆن راستى و ناراستى تىكەلراو و شىوینراو، نمونه (فلىمى رامبو، جاكشان... هتد) هەر لە دەستپىكى فېلمەكەو دەروەىكى زۆرى تىدا بەدى دەكریت تا كۆتایى دیمەنى فېلمەكە، خۆ ئەگەر مندالەكە توانای خۆپێندنەوى مانای ئەو فېلمانەى نەبى ئەوا توانای بىنىنى هەپە بىنەرىكى زۆرى مندال سەیری ئەم فېلمانە دىكات بەشێك له تاوانى دەخړپتە بەر مندالەكەو بەشەكەى تر له ئەستۆى دەزگاكانى راگەيانەندایە كە ئەم جۆرەفېلمانە پەخش دەكەن...

* بامندال له راستى نەتۆرپىن:

بەپىي ماددەى (۱۲-۱۳) رىككەوتننامەى مافەكانى مندال كە پەسەند كراو له لایەن

هۆكارگەلىكى تر بى لای مندال، زۆر جار ئەگەر مندال لەگەل بوونى هەر تاوانىك سزا بەدى لای دايك و باوكى ناچار دەبى بىر له درۆ پكاتەو بۆ خۆدەرباز كردن لەو كارە نەشیاو و هەلسوكەوتەى ئەنجامى داو.

مندال كە دادەنىشى بە حەزوو ئارەزووى دلى خۆى قسە دىكات، دەبى له مانای قسەكانى وردبىنەو و ئارەزوومەكانى بزانين، له هەمان كاتىدا تىبىنى خۆمان هەبى بۆ سەر قسەكانى ئەگەر نا لەوانەپە بە كەسىكى درۆزن و فەشەكەر له ناو هاوڵەكانىدا له قەلەم بەدى بەوى كۆمەلىك قسە دەروژىنى و دىكات، بەلام له روونكردنەوى قسەكانىدا بۆت دەردەكەوى لەو كۆمەلە قسەپەى دركەندوپەتەى لێرە لەوى دوو قسەى راست نىيە!

* چۆن مندال فێرى درۆ كردن دەبیت؟

- بىرمەندانى بواری پەرورەدەيى بەسەر چەند تەمەرىكدا دابەش بوونى بە شىوێ دىدىكى جىاواز بىر دىكەنەو، هەندىكان دەلین ئەگەر له سەرەتاو كۆنترۆلى مندال بكرى و بە رىگەپەكى شىاوو راستەقىنە هەنگاوى لەگەل بنى، دەتوانى كەسىكى راستگۆى لێدەربى، ئەگەرنا هەر له دواى لەدايك بوونەو بەپىي (خود، خىزان، ژینگەو كۆمەلگە)، ئەوا لەتاو سىماى كەسىكى درۆزندا خۆى دەبىنەتەو، هەندى له راي جىاواز بە پىچەوانەو نامازە بەو دىكەن نابىت مندالى تەمەن (۲) سال له رووى ياساپەو بەدرۆزن

درۆ كردن برىتییە لەو زیادە روپپە كە مندال له وەسفى شتىكدا دىكات و سنور دەبەزىنى و دەبیتە سەرەتای درۆ كردن، يان باسكردنى شتىك له لایەن كەسىكەو كە راست و دروست نىيە له رووى قسەكردن و رەوشتدا، ياخود هەلخەلتانەن و فریودانى كەسىكە له پىناو بەدەست هێنانى سوودىكدا بۆ خۆى، يان دەكریت بلىن درۆ كردن سىفەتێكى نااسايى مندالەو له دەورووبەرەو وەرىدەگرى كە تىادا لە دايك دەبى و دەوى، گەلىك جاریش درۆ كردنەكانى له ئەنجامى ترسەو دەبى ياخود نامرازىكە بۆ بەدەستەپىنانى ئامانج و خواست و بەرژەوئەندىيەكانى ناخيان هەندىچار زیادە رەوى دەخړپتە سەر شتەكان، كەواتە دەلین درۆ كردن گواستەووى هەوالە بە پىچەوانەى راستىكان.

* بۆچى مندال درۆ دىكات؟

- پىپۆرانى بواری دەروونى هاوران لەسەر ئەووى پالەنەرە كۆمەلەپەتەى و نابوورى و راميارىيەكان و بواری پەرورەدەى دەروونى هۆكارن بەگشتى بۆ سەر هەلەدانى درۆ كردن. دەكرى بلىن زۆر جاریش مندال هانا بۆ درۆ كردن دىكات بەووى كە وەكو پىپۆست هەل و كەشى بۆ نەرەخساو و دەرەقتى نەدراو و تى راستى بلى هەستى خۆى بەرامبەر بە مندالى له خۆى بچوكتر دەربىرى، رەنگە وشەى زېرو خۆش نەوېستەن و توورە بوون شكەنەوى نازاردانى دەروونى و جەستەيى،

دەزانى وەللامى پىرسىياردەكە لاي بابە و دايەمىيە ئەمىش مىندالەكە ناچار دەكات يا درۆ بىكات يان راستىيەكان بلى و (اعتراف) بىكات ئەمەش كارىكى سەختە بۆ مىندال.

* ئاينى ئىسلام چۆن دەروانىتە درۆ (كەسى درۆزن):

خوای مەزن داوامان لى دەكات ئەگەر ھەوالىكىمان بىست بە باشى بچىنە بىچ و بىناوانىيە، تا بە تەواوى راستى و دروستى ھەوالەكەمان بۆ دەردەكەوئىت، پاشان بروای پى بکەين، چونكە ھەندى مرۆفى لاسارى نارەسەن بە درۆ ھەوال بىلا و دەكەنەو بە مەبەستى ئازاۋە ئانەو تىكدانى نىوان خەلكى و توشى ئازار و ئەشكەنچەيان دەكەن و زيان بە نەتەو و نىشتەمان دەگەيەن، پىغەمبەرى نازىز (د.خ) دەفەرموئى [نیشانەى دوو رووى سى شتن، ئەگەر قسە دەكات درۆ دەكا، ئەگەر بەلئىن و پەيماندا نايابەتە سەر، ئەگەر بە ئەمىن دانرا خيانەت دەكات].

پىغەمبەرى نازىز (د.خ) لە فەرمودەيەكى تردا دەفەرموئى [راستگۆيى بەرەو چاكە دەتبا، چاكە بەرەو بەھەشت دەتبا، ھەر وەكو چۆن درۆكردن بەرەو خراپە دەتبا، خراپەش مرۆف بەرەو و دۆزەخ دەبا]، پىغەمبەرى (د.خ) ديارە ھەمىشە و بەردەوام ئامازەى بەوە گردوود لەناو كۆر و كۆبوونەو دەكان كە بە ھىچ شىو دەيەك بوار بۆ درۆكردن خۆش نەكەن، لەبەرئەو دەيەك كۆمەلىك كارەساتى دلئەزىنى لى دەكەوئىتەو، درۆكردن لە ئاينى ئىسلامدا بە يەككە لە تاوانە گەورەكان دادەنرى، خوای گەورە بەجاوى سۆز و بەزىيەو ناروانىتە كەسى درۆزن، كەسى درۆزنىش لە دنياو دواوژدا بى رىز سەير دەكرىت.

۴- كاتى مىندال درۆدەكات لەپىناوى بەدبەيىنانى نامانچىكى تايبەتى بۆخۆى سودى لىوەر بگرى، چاكردى پىداوئىستىيەكانى بى لە لايەن گەورەكانەو يان ھەرشىكى تر...

۵- درۆكردن لەپىناو بەرگرىكردندا لە ھەمان كاتىشدا درۆ بۆ پەرىنەو دەرباز بوون لە پەردە پۆشكردنى كارەكانىدا بەكار دىنئىت.

۶- پىدانى كار بە مىندال، كە لە تواناى ئەودا نىيە ئەنجامى بدات، چ جەستەيى يا ژىرى، دەبىتە ھۆكار بۆ درۆكردن لەو ئەركە قورسەى پى سىپىرداود.

۷- ھەستكردن بە كەسى لاي مىندال بەتايبەت ئەو كاتانەى كە ستم دەكا پىداگرى و بانگەشە بۆ شتىك دەكا كە مولى خۆى نىيە.

۸- ترس لە ئەگەرى سزادانىكا و ئازار دانىك كە چاوەرى مىندال دەكات، لە لايەن دايك و بابا كەو، واتە پالەنەرى ترس زۆر چار لاي مىندال بۆ ئەو دەروست دەيى كە خۆى لە توندوتىژى بيارىزىت.

۹- زۆر چارەن مىندال بەھۆى بچوكى تەمەنەو درۆ دەكات و واتەى دۆكردن نازانىت، واتە تواناى نىيە جىاوازى بكا لە نىوان راستى و خەيالىدا.

۱۰- ملكەج نەكردن، ملكەج نەكردن بۆ وتەكانى خىزان و دەرووبەرى كە پىشتەر دايكى ھىچ راوئىژىكى بۆ نەھىشتۆتەو تا ئەمىش بتوانى بە ناسانى ھەنگاوى بۆ بەاوى.

۱۱- خۆ ھەلگىشانى ئەو درۆيە كە راستى بى دەردەخات.

۱۲- درۆكردن بەناچارى: زۆر چارەن سەركۆنەكردن پىرسىار لەسەر شتەكانى مىندال زۆر تورەو بىزار دەكات، بە تايبەت ئەو كاتانەى كە دەيخەنە ژىر پىرسىارەو، ھەر چەند مىندال

كۆمەلەى گشتى نەتەوە يەكگرتووەكانەو، لە بەندى (۲) جارى جىھانى مافى مرۆف دا ھاتووە دەلى (ھەموو كەسىك مافى ژيان و ئازادى ھەيە دەبى رىگە بە مىندال بدرى لەو مەسەلەندا كە پەيوەندىيان پىوئى ھەيە راي خۆى بدادو حسابى بۆ بكرىت، لە نازادى دەربىر مىندال مافى ھەيە لە جوار چىوئى ياسادا بە نازادى بىروبووچونى خۆى دەربىرئىت، بۆيە پىوئىستە دايك و بابوك لەكاتى ھەلەكردنى مىندالكانىندا دان بەخۆياندا بگرن، بەداخەو زۆر لەدايك و بابوكان بى ئەوئى بە خۆيان بزانن زەمىنەى درۆكردن بۆ مىندالەكانىيان دەردەخسىن، پىوئىست ناكات مىندال لەبەر ھەر ھەلەيەك يان چەند ھەلەيەك سەركوت بكرىت و ھەستى برىندار بكرىت، دلئابە بە بەرەنگارىوئەوئى ھىچ كاتىك چاوەروانى ئەوئى لىمەكە كە مىندالىكى راستگۆى لى دەربىرئىت، زۆر چار گەورەكان درۆ ئەخولقنىن بى ناگان لە مىندالەكانىيان كە درك بەم درۆيە دەكەن.

* ھۆكارەكانى درۆكردن:-

۱- تۆلە سەندەنەو لەكەسانى دىكە، ھەندىچار مىندال درۆ دەكات بۆ تۆلە سەندەنەو لە كەسانى دىكە لە رىگەى تاوانباركردن، بۆ ئەوئى سزابدرىت ياخود زەردەو زىيانىك بە بەرامبەرەكەى بگەيەنئىت.

۲- خۆ دەرخستن و خۆ ھەلگىشان : خۆمەرخستن و خۆ ھەلگىشانى كەسى درۆزن لە ناو ھاوئەلەكانىدا ناسايە، تا دەتوانئىت ھەز دەكات بۆز لىبىدات بەسەر ھاوئەلەكانىدا بە تايبەتى ئەو ھاوئەلەئەى باومر بە درۆكانى دەكەن.

۳- پىدانى پەيمان و بەلئىن بەمىندال و جىيەجى نەكردنىان لەلایەن دايك و بابوك و مامۇستاكانيانەو.

وانەيەك بۆ ژيان

قسە ئەگەر لەدەوە بوو
بەر دل دەكەوئىت!
ئەگەر لە زمانىشەو بوو
بەر گوئىچكە!!

لەم دوايەدا هەلی بەشداری کردم
لە ژمارەیک لە پێشانگانێ کتیب دا بۆ
رەخسا، بەهۆی خۆپەندەوێ بابەتە جۆراو
جۆرەکانەووە کەوتەم بێرکردنەووە پرسیار
گەلیکی نوێم لە لا دروست بوو... بێرۆکەکان
لە پرسیارەکانەووە یان وەلامەکانیانەووە
هەلەدەقوڵین و دینە کایەو، ئیمە بێر لەهەندێ
مەسەلە دەرکەینەووە، ئاستەمە بگەینە
بێرۆکەیک بێ ئەوێ پرسیاریک بکەین یان
وەلامی کەسیکی تر بدەینەووە.

لەو پرسیارانە یام دروست بوو ئەووەبوو
بۆچی تۆمارکردنی کتیبەکانی چێشت لێنان
هەمیشە لە فرۆشتنەکاندا لە بەرزترین ئاست
دایە؟

لە پێشانگای (ابوظبی) بۆ کتیب کە چەند
مانگیک لەمەو پێش نمایش کرا، زۆربە
ئەوانە ی سەردانیان کردبوو بە دەیان
ریزان بەستبوو ئەو کتیبانە ی دەربارە
چێشت لێنان بوو دەیانکری یان تەماشای
نمایشی چێشت لێنانیان بە زیندوویی دەکرد.
کتیبی چێشت لێنان کێبەرکی لەگەڵ
هیچ کتیبیکدا ناکات بێجگە لە کتیبی
بەناویانگی (گیتس) بۆ ژمارە ی پێوانەیی،
ئەمەش کتیبیکی هەمە رەنگە هەرکاریک
یان هەرشتیکی کە لە سنوری سروشتی تیپەر
دەکات تاییدا تۆمار دەکری، گەرئەووە بۆ ئەم
کتیبە تەنها بۆ خۆشییە نەک خۆپەندەوێ
پەرەکانی لەسەرەتاووە بۆ کۆتایی.

تەنانت لە کتیبی (گیتس) دا ژمارە
پێوانەیی بۆ گەورەترین پیتزا یان درێژترین
لەفە یاخود گەورەترین قالیکی کێک گرنگیدانی
یەکەمی پێ دەبەخشی.

لەساتی یەکەمدا وەلامدانەووە ئەو
پرسیارە ئاسانە، لەسەر ئەوێ کە دەوتری
رێگە ی گەشتن بە دلی پیاو لەگە دەیهووە دەست
پێ دەکات، بەلام بۆ ئەم وەلامە پێویست بوو
زۆربە ی میوانانی پێشانگا کە ئافرەت بونایە،
ئەوێش راست نییە هەرۆک پێویستە ئەو
رێگە یە لەگە دەووە دەست پێ دەکات لە دڵەو
کۆتایی پێ بی، بێ ئەوێ بە عەقڵدا تیپەر
بی.

بەلگە هیانەووە لەم زەمەنە ی کە مادە
زال بوووە تییدا گرانی، وایکردووە کە نیوانی
مرۆف و رۆمانسیەت چەندین میلیان لە نیوان
دایە!

شتیکی بەلگەنەوێستە کە غەریزە
مرۆف رۆلیکی بەرچاوی هەیە، (ماسلۆ)
پیداویستیە سەرەکیەکانی بوونی داناو
بەشیوێهە کە خواردن و خواردنەووە لە
یەکەمینەکان داناو، بەلام لەلایەکی دیکەووە
پیداویستیەکانی تێکردنی هزر و بیری لە
پێش پیداویستی بە دەست هیانی خودەووە
دیت، ئایا دەکری ت چاوەکانی مرۆف نابینا بن
لە ئاست هەولدان بۆ بەدیهیانی بوونی بێ
ئەوێ خۆی بە دەست بهیانی؟

ئەگەر ئەو بەراستی رووبدات .. پێ دەچیت

رووبدات... ئەو گەشە ی هەمیشە ی کۆمەلگاکان و
شارستانیەکان دەبیته جیی گومان.

هەرۆک (دیکارت) دەلیت: «من بێر
دەکەمەووە... کەواتە من هەم» ئەم وتە فەلسەفە
نوی یە بۆ سەلماندنی بوونی مرۆف دەبیته: من
چێشت لی دەنیم و دەخۆم کەواتە من هەم!

بەلام دەتوانین بوونی خۆمان بەسەلمین
بێ ئەوێ چێشت لی بنین... ئیمە بونمان
هەیه لەبەر ئەوێ پیتزاو هەمبەرگرو کنتاکی
دەخۆین بێ ئەوێ خۆمان ئامادە ی بکەین!

لە بەخێوکردن و پێگەیانندی
منداڵەکانماندا هەمیشە پارووقوتدان پێش
فێرکردن و راهیان دەکەوێت، ئەمەش
هۆیەکی ترە کە خۆراک پیدانی سک پێش
خۆراک پیدانی میشک دەکەوێت!

پرسیاریکی تر: ئەگەر هەلاویری هەستی
شەشەممان کرد لەبەرئەوێ هەستیکی
ئەندامی نییە، کەواتە ژمارە ی هەستەکانی
مرۆف چەندە؟

هەموو وا دادەنێین پێنج هەستەو
ئەوانیش چەشتن، دەست لیدان، بۆنکردن،
بینین و بیستن. چەند هەستیکی تری ئەندامی
هەیه کە لە بێرکراو! کۆ دەتوانی هەستی
ئەندامی زیاتر بختە سەر هەستەکانی تر؟ یا
بینیری ت بۆ نوسیگە ی گۆفاری (بریار)، بەلام
وەلامی ئەم پرسیارە پێویستی بە خۆپەندەوێ
لیکۆلینەووە گەران هەیه نەک بۆ کتیبی
چێشت لێنان یا ژەمی «دلیفری».

هەستی دەوتەم

من

بێر دەکەمەووە

کەواتە

من هەم!

نەسەم سەمادی

سەنۆوسەری (خلاصان - المختار الاداري - علاقات)